

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 14 december 2015*§ 3 Interpellation om Stockholms stads inställning till stomlinje 4 som spårväg (nr 2015:40)*

Anförande nr 1

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Jag fick en fråga om inställningen till stomlinje 4 som spårväg i våras. Vi lämnade in ett svar i juni som utgick från de politiska förutsättningar som då fanns i landstinget. Nu har det hänt en hel del fram och tillbaka med landstingets budget. Såvitt jag förstår håller de fortfarande på att utreda om stombusslinje 4 ska bli spårväg. Därför kan jag bara säga att det är bra om landstinget utreder det. Jag har inte sett att någon utredning har gått igång.

Vi arbetar hårt med att se till att stombuss 4 i dagens tappning kommer fram. Vi har haft ett projekt som handlar om att 4:an ska fram. I stadens nuvarande budget har vi ett nytt uppdrag som innebär att alla stombussarna ska öka hastigheten till 20 kilometer i timmen inklusive busshållplatsstopp.

Anförande nr 2

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Vi är nöjda såväl med det muntliga svar som vi fick här som med det skriftliga svaret som vi har fått tidigare.

Anförande nr 3

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Jag är också nöjd med svaret. Men nu har det gått en stund sedan interpellationen skrevs och sedan den besvarades. Det har hänt en del. Trafikborgarrådet har tagit upp en del saker som har hänt. Man skulle ändå kunna tänka sig att säga något mer i frågan. Även om svaret är mycket trevligt skrivet är det symptomatiskt att det inte står någonting om samhällsekonomi, och det återkommer vi kanske till under det här sammanträdet. Vi socialkonservativa är inte sådana att vi bara vill någonting och rusar på, utan vi sätter oss ned i lugn och ro och funderar på vilka nyttor och vilka kostnader en viss åtgärd medför. Den här typen av överväganden och ingångar till frågeställningar i politiken lyser i allt för stor utsträckning med sin frånvaro, inte minst hos den styrande majoriteten.

Även om det inte specifikt tas upp i frågeställningen skulle man kanske kunna tänka sig att det skulle vara intressant att höra lite mer om alternativen. Vi har de här blåa stombussarna som de går nu och alternativet spårväg, och sedan har vi ett mellanalternativ. Det gäller de bussar som man kör i Malmö som består av tre delar, dubbelledade bussar. Skulle det kunna vara ett alternativ i det här sammanhanget?

Det är ett mycket trevligt svar som vi har fått från Daniel Helldén, men man skulle kunna tänka sig att bygga på det lite.

Anförande nr 4

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Landstinget tittar uppenbarligen på detta med samhällsekonomiska beräkningar när det gäller att konvertera busslinjer till spårväg. De har lagt ett antal miljoner på det här projektet. Jag förutsätter att de räknar på detta och tar fram det. Det är trots allt de som ska driva kollektivtrafiken i staden och

har det ansvaret. Vi får se vad de kommer fram till. Det är inte helt enkelt att bygga spårväg i staden med tanke på allt som ligger i marken under oss. Det är landstingets uppgift att titta på detta. När de väl går igång med den utredningen är det klart att staden kommer att vara involverad. Det finns ingen anledning för mig att gå in på de samhällsekonomiska beräkningarna och nyttan på det sättet när det gäller den här lösningen.

När det gäller BRT, eller bus rapid transit som man till exempel har i Malmö, kan jag säga att det är ett bra sätt att utnyttja gaturummet. I Malmö har man lagt ut speciella fält där de här bussarna, som nästan ser ut som spårvagnar, går fram. Våra stombussar motsvarar i grova drag dessa, men vi har inte så uttalade fält för bussarna så att de kan komma fram med den hastighet som de till exempel gör i Malmö. Men det ingår troligtvis i det fortsatta uppdraget för att få fram bussarna snabbare. Vi ska komma upp i en hastighet för bussarna på 20 kilometer i timmen inklusive busshållplatsstopp, precis som det står i framkomlighetsstrategin. Det är det mål vi ska jobba mot. Vi har legat på ungefär 12–13 kilometer i timmen, och enligt uppgift dippar det just nu och går ännu långsammare. Så ska det inte vara.

I väntan på att landstinget gör sina utredningar ska vi se till att det finns uttalade busskörfält. Bussarna ska komma fram. Det ska inte vara saker i vägen. Vi ska få bort de bilar som parkerar fel och så vidare. Det är ett stort arbete som vi håller på med och kommer att fortsätta med.

Anförande nr 5

J a n V a l e s k o g (S): Rickard Wall verkar vara lite historiskt okunnig när det gäller samhällsekonomiska analyser. När landstinget under de senaste åren har gjort satsningar på Spårvagn City och i inledningen till Stockholmsöverenskommelsen var det just avsaknaden av samhällsekonomiska analyser när det gäller hur man prioriterar de här projekten som var kännetecknet, vilket de fick mycket stark kritik mot från oss liksom från Socialdemokraterna i landstinget. Det har genomgående varit ett långt lidande att följa de här åtta åren med moderat styre i landstinget just för att de verkligen har nonchalerat detta och till och med skämtat om att det är onödigt. Det är naturligtvis oerhört viktigt. I den senaste studien om tunnelbanan var de samhällsekonomiska analyserna och nyttan, i form av en redovisning av nya resenärer och annat, en mycket viktig del i de olika projekten när man jämförde dem. Sedan kan det naturligtvis vara så att det finns svagheter i sättet att räkna, men styrkan med de samhällsekonomiska analyserna är ändå att man kan jämföra projekten med varandra.

Det är naturligtvis också viktigt när det gäller Spårväg Syd alternativt BRT-lösning. Precis som borgarrådet sade är det en fråga för landstinget att göra de här analyserna. Det lär väl ske får man utgå ifrån. I frågan om Spårväg Syd kan man vara ganska säker på att den kommer upp i Sverigeförhandlingen. Den har spelats in till den, och i februari ska man redovisa vilka projekt man vill gå vidare med. Det återstår att se vad Sverigeförhandlingen kommer med som svar på detta, om det är Spårväg Syd, en BRT-lösning eller tunnelbana mellan Fruängen och Kungens kurva. Men i deras fall väger det mycket tungt hur många bostäder man kan bygga och vilka andra samhällsnyttor man kan få. Jag tror att vi kommer att kunna diskutera den frågan mer och få lite mer insyn i hur åtminstone staten resonerar om detta projekt i februari nästa år.

Anförande nr 6

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Jag lyssnade med står belåtenhet på Daniel Helldén när han med stort förtroende lägger över ansvaret för de samhälls-ekonomiska beräkningarna på landstinget. Jag har tidigare uttryckt lite oro för hur det ska bli med samarbetet mellan staden och landstinget när det är olika styren, men detta är en positiv signal. Det var mycket trevligt att höra.

Jag tog upp de dubbelledade bussarna i Malmö. Som en respons på det började Daniel Helldén prata BRT, bus rapid transit. Jag tolkar det så att det är motiverat att jag här inför er, på samma sätt som jag har gjort i landstinget, förklarar att de bussar som finns i Malmö inte är samma sak som BRT. BRT är en organisatorisk lösning på trafikfrågor där man har särskilda bussfält, signalprioritering och så vidare. Det är ett sätt att organisera trafiken. De bussar som finns i Malmö är ett resultat av tekniska innovationer. Styr- och reglertekniker har lyckats konstruera jättelånga bussar som närmast tänker själva. De går runt hörnen och följer verkligheten. Man tror att de är långa och otympliga, men de har en otrolig smidighet i gatutrafiken. BRT och bussarna i Malmö är alltså inte samma sak. Sedan är det annan sak att man i Malmö har valt att kombinera de här dubbelledade bussarna med BRT-lösningar, men det är fortfarande två olika saker. Man kan köra dubbelledade bussar utan att ha en BRT-inramning.

§ 4 Interpellation om effekterna för stockholmarna av den rödgröna regeringens minskade stöd till solcellsel (nr 2015:41)

Anförande nr 7

Borgarrådet L u h r (MP): Jag vill hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 8

J o a r F o r s s e l l (L): Med en önskan om att Miljöpartiet slutar att driva på för slappare krav när man är utomlands och med en önskan om att Miljöpartiet i Stockholm fortsätter den offensiva solcellspolitik som Alliansen har fört under flera år vill jag egentligen bara tacka för svaret.

Anförande nr 9

Borgarrådet L u h r (MP): Jag måste försvara oss när det gäller att vi skulle driva några slappare krav. Det är mycket roligt att Joar har skrivit en interpellation om detta. Vi tycker att det är mycket viktigt. Det är inte riktigt lika roligt att vi inte kan ha starkare regler för solel i Stockholm just nu. Det har jag också skrivit i interpellationssvaret. Det finns flera orsaker till att statsstödsreglerna har blivit som de är. Från början bottnar det i EU-regler. Det är något som Joar och jag har diskuterat på olika plan förut. Det är EU-regler som styr vår verksamhet i Stockholm och vi tycker såklart inte att det är bra.

Det har blivit svårare att bygga ut sina solcellsanläggningar om man har samma organisationsnummer eftersom det finns en maxgräns för när solel är skattefri. Detta beror på de statsstödsregler som finns i EU. Det är någonting som vi faktiskt måste lyssna på just nu eftersom det finns risk för att de små producenterna kommer att bli ansvariga för att betala för detta. Det är någonting som vi måste trycka på. Jag tror att Joar också vet att vi i miljö- och hälsoskyddsutskottet har lämnat en skrivelse till regeringen om regler som vi vill ska ändras. Här ingår just detta.

Jag tycker att solel är jätteviktigt för oss. Det är mycket viktigt för Stockholm. Just nu när vi har ett klimatavtal som vi vet inte är riktigt tillräckligt i världen måste Stockholm gå framåt. Det är jätteviktigt att vi kan bygga ut den energi som vi har tillgång till i staden. Vi har biogas som en del, och vi har solel som en annan del. Därför vill vi självfallet satsa på solel. Vi trycker självfallet på regeringen, men regeringen måste också jobba med detta på EU-nivå.

Anförande nr 10

J o a r F o r s s e l l (L): Jag tackar återigen för svaret. Jag tycker att det är positivt att Miljöpartiet fortsätter den offensiva solcellspolitik som vi i Alliansen har fört under vår tid. Jag noterar också att vi i Liberalerna tar ett bredare grepp om hållbarhet i budgeten. Vi pratar till exempel också om att överskott från solcellsproduktionen i utsatta områden ska kunna gå tillbaka till de boende. Vi försöker ta ett bredare grepp om just hållbarhet, och det saknar den styrande majoriteten i sin budget.

Jag noterar också att det har framkommit ganska mycket information i medier om hur Miljöpartiet har drivit en slappare linje än vad som har förekommit i övrigt på EU-nivå. Jag vill poängtera att det finns en konfliktlinje här där Liberalerna har en offensivare och bredare politik för hållbarhet än vad Miljöpartiet har. Här har

Miljöpartiet också agerat bromskloss och inte agerat så föredömligt som man har gjort i Stockholm där man har fortsatt Alliansens offensiva politik för fler solceller.

Anförande nr 11

Borgarrådet L u h r (MP): I medierna verkar det ofta som om Miljöpartiet har gått över till en slappare politik. Det stämmer absolut inte. Därför tänker jag ta några exempel på hur man jobbar på riksnivå för att försöka underlätta för solel. Det står mycket i interpellationssvaret också. Alla som säljer solel kan till exempel få en skattereduktion med 60 öre per kilowattimme, vilket ökar lönsamheten för dem som har solcellsanläggningar. I den budgetproposition som regeringen lade fram i höstas finns det en ganska stor satsning på solcellsstödet. Den är på 1,4 miljarder under mandatperioden. Det gör att alla de som står i kö för att skaffa solel nu kommer att kunna få det här stödet för att installera solel. Och det viktigaste av allt är väl egentligen att regeringen har uppdragit till Energimyndigheten att utreda de här reglerna för solel för att se hur förutsättningarna för solcellsutbyggnaden kan förbättras.

Låt oss titta på vad vi gör i Stockholm. Några av era idéer är faktiskt inte så dumma. Vi har gett fastighetsnämnden i uppdrag att titta på vilka tak som passar för solel och där vi i staden själva skulle kunna ha solel. Energicentrum på miljöförvaltningen ska försöka jobba mot bostadsrättsföreningar med rådgivning för att se om de kan öka antalet solelinstallationer. Vi har lagt på stadsbyggnadsnämnden att de ska försöka underlätta bygglovsprocessen. Jag har fått indikationer från staden att på man får stå i kö för att få bygglov för att kunna sätta upp solceller. Det är ett sätt för oss i staden att underlätta. Vi satsar på solenergi på alla möjliga sätt. Jag tycker att vi kan få lite cred för det.

§ 5 Interpellation om gräddfilen för återvändande jihadister, eller ”strategin mot våldsbejakande extremism” (nr 2015:42)

Anförande nr 12

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag hänvisar till det utdelade svaret.

Anförande nr 13

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Vi socialkonservativa känner ett behov av att ge vår syn på detta som debatterades häftigt under våren. Redan då tyckte vi att debatten var lite väl polariserad. Från ena sidan skulle det bara vara: Korsfäst, korsfäst, korsfäst! Och från den andra sidan skulle det bara vara: Gulle-gullegull!

Vi socialkonservativa tycker att den här frågan är fruktansvärt svår, och då är svaren inte enkla. Det är klart att jämförelsen haltar lite grann, men hur hanterar man till exempel frågan om barn som begår mord? Hur hanterar man en tolvåring som begår ett mord? Det är en fruktansvärt svår situation. Det är ett mord, och det ska vara en hård bestraffning. Barnet är tolv år. Vad ska man göra? Situationen med de återvändande jihadisterna ser lite grann likadan ut. De har i en del fall begått fruktansvärda handlingar. Men å andra sidan är kanske ändå meningen att de ska bo resten av sitt liv i Sverige. Då måste man lägga en grund för att det ska fungera bra. Vad ska man då göra?

Vi socialkonservativa är glada för att den styrande majoriteten backade lite grann från det värsta gullegullet och rörde sig lite mer mot en balanserad syn. Tyvärr såg jag att man på den här sidan fortsatte att skrika: Korsfäst, korsfäst! Vi tycker att det är tråkigt. Nu har det inte hänt så mycket i debatten under det senaste halvåret, men vi socialkonservativa fortsätter att hoppas att vi allihop kan slå våra kloka huvuden samman och komma fram till en konstruktiv väg framåt.

Anförande nr 14

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag tycker att det du sade om att det är bra om vi har en konstruktiv ton och dialog i de här frågorna var klokt, Rickard. Det är frågor som vi tjänar på att vrida och vända på och ha en samsyn kring. Det är komplicerade frågor som vi har diskuterat här tidigare. Jag tror inte att debatten har tjänat på den polarisering som var tidigare i våras. Jag instämmer i det och har också förhoppningar om att vi på det sättet kommer att komma framåt i de här frågorna och få till en samsyn framöver.

§ 7 Interpellation om Fryshuset i Skärholmen (nr 2015:44)

Anförande nr 15

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 16

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Ibland kommer man upp snabbare än man trodde i de här interpellationsdebatterna. Jag tackar för det svar som finansborgarrådet har gett. Vid en första anblick kan det låta ganska oskyldigt att skälet till den tänkta återkommunaliseringen av Fryshuset var att stadsdelen önskade få till stånd en större samordning mellan social verksamhet, skola, fritidsverksamhet etcetera. Sedan kan man läsa vidare i svaret, och där står det så här: Efter att avtalet sagts upp kom en dialog till stånd mellan stadsdelen och Fryshuset. Ur den dialogen växte en samsyn fram kring den fortsatta utvecklingen framåt.

Då undrar jag varför i all sin dar den här dialogen inte inleddes innan man fattade ett beslut om en återkommunalisering. Jag hade önskat att en dialog med den privata utföraren ständigt skulle finnas i stället för att man först hotar om återkommunalisering, sedan fattar beslutet och sedan inleder en dialog och ändrar beslutet i efterhand. Det skapar en otrolig ryckighet och osäkerhet för de privata aktörerna.

Det är klart att detta är ett led i iver att återkommunalisera privat verksamhet. Det finns ingenting som pekar på att stadsdelen Skärholmen skulle klarar uppgiften att leda den här fritidsverksamheten bättre än vad Fryshuset har gjort. Fryshuset uppnådde i princip vartenda mål de hade med råge. Det var fler besökare och fler tjejer än man hade som mål, och det var längre öppettider än vad Fryshuset hade ålagts att ha.

Man kan undra varför jag ställer denna fråga till finansborgarrådet. Jag får inte ställa frågan till ansvarig ordförande i stadsdelsnämnden, och det är också tydligt att det finns ideologiska motiv till den här återkommunaliseringen. Därför tycker jag att det finns anledning att lyfta upp frågan till finansborgarrådet på ett övergripande plan. Hade det varit dåligt fungerande verksamheter som ni återkommunaliserar hade det varit en sak. Det gjorde Alliansen under sin tid.

Men när man återkommunaliserar väl fungerande verksamheter som rör alltifrån parklekar och fritidsverksamhet till äldreomsorg och dagverksamhet ligger det någonting annat i bakgrunden. Fryshuset får på något sätt symbolisera denna iver att återkommunalisera populär verksamhet. Det skedde plötsligt med dåligt underlag och uppenbart utan någon som helst dialog med privata aktören. Det var en illa skött behandling av det här ärendet. Det visar hur ideologiskt låsta ni är i den här frågan. Det är därför jag ställer den här interpellationen.

Anförande nr 17

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack för frågan, Erik Slottnér! Den gör att jag verkligen kan tydliggöra vissa saker. Du sade i talarstolen att återkommunalisering är av ondo och att vi skulle göra det på ideologisk grund. Då vill jag med all tydlighet än en gång svara på denna fråga och säga att vi ser till

kvaliteten i verksamheterna. Med det sagt är det problematiskt att ärva verksamheter som i grund och botten är upphandlade via LOU när vi vill utveckla verksamheterna.

Skärholmens stadsdelsnämnd ville utveckla verksamheten. De såg att det fanns ungdomar som inte var på fritidsgården utan hängde vid tunnelbanestationer. De ville nå dem på ett förtjänstfullt sätt. De ville lägga in mer pengar i verksamheten och utveckla den. Det får man inte göra inom nu gällande avtal, utan då blir det föremål för en ny upphandling i och med att det är utlagt på en entreprenör.

Efter att det här beslutet hade fattats i Skärholmen hade vi mycket riktigt en dialog med Fryshuset där vi diskuterade hur vi skulle göra för att få en bättre verksamhet i Skärholmen. Vi kan faktiskt öka kvaliteten i den existerande verksamheten och samtidigt nå fler ungdomar. Efter de diskussioner som försiggick såg vi till att Fryshuset fick en förlängning av sitt avtal, och i stadsdelsnämnden kände man sig trygg med att man kunde fortsätta att utveckla verksamheten.

Det är mer en hypotetisk fråga om huruvida återkommunalisering skulle vara av ondo eller någonting sådant. Jag kommer alltid att kolla på kvaliteten i verksamheten. Jag tycker att det är bra att det finns alternativ samtidigt som jag tycker att det är klokt att vi har kommunala verksamheter. Det behöver inte vara motstridigt, utan det är just samspelet mellan kommunala aktörer, privata företag och frivilligorganisationer som gör att vi hela tiden kan utveckla verksamheter och finna de bästa möjliga verksamheterna för barnens bästa i det här fallet. Att vi på det här sättet ville utveckla verksamheten med det här ärendet ser jag som mycket positivt. Vi ska hela tiden se till kvaliteten i verksamheterna.

Anförande nr 18

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Det är inte alls så att återkommunaliseringar alltid är av ondo. Det har inte vi sagt. Men det måste finnas ett legitimt skäl till en återkommunalisering. Det främsta skälet borde vara att den som har fått verksamheten på entreprenad inte lyckas med uppgiften, att den inte uppfyller de mål man har satt upp och inte uppfyller de avtal vi har slutit. Då kan man självfallet behöva återkommunalisera. Det skedde också under Alliansens tid när verksamheter inte sköttes. Men det är av ondo att återkommunalisera om man gör det på ideologisk grund och om det är en fungerande verksamhet man återkommunaliserar.

Förutom att verksamheten såklart drabbas skickar det otroligt märkliga signaler till entreprenören som undrar om man vågar satsa på privat verksamhet i Stockholm. Den signalen ni har skickat är ni vill rycka undan mattan. Det gick otroligt snabbt efter valet. Bara några veckor efter valet började återkommunaliseringsvågen. Det är klart att det skapar rädsla och oro hos de privata aktörer som är så viktiga i vår stad.

Du pratar om dialogen, Karin. Kan du inte hålla med om att den borde ha skett innan man sade upp avtalet? Nu sade man upp avtalet, sedan kom dialogen och då ändrade man beslutet. Det är ju ett jättemärkligt tillvägagångssätt. Och i ärlighetens namn var det väl inte så mycket kvaliteten som gjorde att ni tog tillbaka beslutet, utan det var den proteststorm som kom i Skärholmen, inte minst från den unga befolkningen, de som uppskattade Fryshuset, de som gick dit och var verksamma där, de som hade en stor del av sin fritidshemvist där. De protesterade mot beslutet, och det var också

efter den proteststormen som den politiska majoriteten i Skärholmen ändrade sitt beslut.

Uppenbarligen gick det utmärkt att förlänga avtalet efter en dialog med Fryshuset. Det man ville ha med en återkommunalisering fick man nu genom ett förlängt avtal med Fryshuset efter en dialog. Det visar hur viktig dialogen mellan kommunen, det offentliga, och de privata utövarna är. Jag hoppas att ni har tagit lärdom av den plump i protokollet som jag tycker att hanteringen av den här frågan har varit.

Anförande nr 19

Borgarrådet **Wanngård (S)**: Ordförande! Problemet med den här verksamheten var att vi ärvde en för låg budgetpeng och att ni i Alliansen inte ville satsa på fritidsverksamheten. När vi sedan tog över majoriteten och lade in mer pengar i fritidsverksamheten krockade det med lagen om offentlig upphandling. Vi hade ett avtal på plats, och vi kunde inte på något sätt gå utanför det avtalet med Fryshuset om det inte blev föremål för en ny upphandling. När det då skedde en genomgång i stadsdelsnämnden där de ville skjuta till mer medel, vidga ansvarsområden och göra mer fann de i ingångsläget inget annat alternativ än att säga upp avtalet med Fryshuset.

Efter en konstruktiv dialog fann vi sedan lösningar på de här problemen och kunde hitta vissa delar där vi i kommunen och i stadsdelsnämnden hela tiden skjuter till ytterligare resurser för att säkerställa att ungdomarna i Skärholmen får det bättre. Det är jag oerhört stolt över.

Du pratar om den här rädslan och säger att det skulle vara någonting fult med kommunal verksamhet. Det vill inte jag ställa upp på. Jag tycker att det är bra att vi har privat verksamhet, ideella krafter och kommunal verksamhet. När vi växeldrar kan vi hela tiden säkerställa att vi har den bästa kvaliteten för våra medborgare. Något som däremot är olyckligt är om man helt avlövar den egna verksamheten för att lägga allting i de privata aktörernas händer och inte själv uppnår någon form av kvalitet och kompetens inom området, till exempel när det gäller fritidsverksamhet. Det är en olycklig utveckling, och där vill jag hitta en nivå som är bra.

Du utmålar också att vi skulle göra det här idogt. Jag vill bara upplysa dig om att vi har förlängt avtalen med 20 verksamheter och återtagit 3 i egen regi av fullt förklarliga skäl. Det gjorde vi också när det gäller Fryshuset. Fryshuset har fått en förlängning. När det avtalet löper ut kommer det troligtvis att bli föremål för upphandling.

Anförande nr 20

Erik Sjöttner (KD): Ordförande! Jag vet inte riktigt vad finansborgarrådet är ute efter när hon pratar om tre avtal. Jag har inte med mig någon lista, men om jag hade haft skulle jag ha kunnat visa en lista här med en rad avtal. Det räcker inte med en A4-sida, utan jag tror att det krävs åtminstone två A4-sidor för att visa de verksamheter ni har återkommunaliserat bara under ett enda år. Det är långt fler än tre, men det är möjligt att jag missuppfattade vad borgarrådet menade här.

Jag är lite förvånad över att du inte i en enda mening åtminstone kan säga att det var olyckligt att dialogen inte skedde innan det första beslutet fattades, Wanngård.

Beslutet om ett återtagande kom först, och sedan skedde dialogen. Jag tycker att det skulle vara klädsamt om du någon gång kunde säga att det inte var någon bra beslutsgång, att det gick lite snabbt, att man var lite för ivrig med att återkommunalisera Fryshuset och att dialogen borde ha skett före det. Jag tycker att det är märkligt att vi inte får höra det.

Om det nu var så dåligt att förlänga på grund av att ni ville skjuta till mer resurser kan man undra hur det då var möjligt att förlänga avtalet med Fryshuset. Man sade innan att det inte var möjligt att förlänga avtalet eftersom man ville föra in så mycket nytt i denna verksamhet att en ny upphandling måste göras. Sedan har man en dialog, och då var det tydligen möjligt att förlänga avtalet med alla dessa nya uppdrag. Jag tycker att finansborgarrådet talar lite emot sig själv i det avseendet.

Jag har aldrig sagt att det är fult med kommunal verksamhet. Jag vill ha en mångfald av aktörer och att det är kvaliteten som ska räknas. Jag har aldrig sagt att det är fult med kommunal verksamhet. Den här interpellationen handlar om Fryshuset, och det var en populär verksamhet. Läs tjänsteutlåtandet från tjänstemännen i Skärholmen! Det är en hyllning till Fryshusets verksamhet från tjänstemännen, och ändå fattade man beslut om att återkommunalisera det.

Om det var så att ni ville satsa mer pengar på den här verksamheten och att det var därför ni inte kunde förlänga avtalet kan man undra varför ni vill pumpa in ännu mera pengar, för så lät det på dig, Karin Wanngård. Skärholmen ville egentligen pumpa in mer pengar i Fryshuset, men det var inte möjligt med den budgetram och det avtal man hade. Varför ville man föra in ännu mera pengar i Fryshuset om man inte tyckte att det fungerade så bra? I så fall vore det bättre med en kompletterande fritidsverksamhet för att skapa en bättre verksamhet.

Jag tycker att svaret är ganska motsägelsefullt i många stycken. I det stora hela är jag övertygad om att detta handlar om att ni vill öka kvoten kommunal verksamhet, och då ger ni er på de verkliga guldklimparna i den privata verksamheten och Fryshuset är en av dem. Det är väldigt tråkigt.

§ 9 Interpellation om Stockholms ansvar för flyktingmottagande (nr 2015:52)

Anförande nr 21

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 22

J o a r F o r s s e l l (L): Detta är en mycket viktig debatt, och det finns väldigt mycket som vi i oppositionen har varit missnöjda med när det gäller Stockholms hanterande av den här frågan. Men eftersom det har rasslat på med interpellationerna i dag har vi inte förberett en bra debatt om detta. Jag tackar helt enkelt för svaret.

Anförande nr 23

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack för interpellationen om stadens ansvar för flyktingmottagandet, Joar! Du ställer två frågor till mig angående hur vi säkerställer att Stockholm tar ett proportionerligt ansvar för flyktingmottagandet, om Stockholm bör välkomna fler nya stockholmare som flytt och hur vi arbetar med detta.

Det har varit en mycket exceptionell situation i Stockholm under hösten 2015. Det har varit stora flyktingströmmar, och Stockholm har verkligen tagit ansvar. Vi har stått med öppna dörrar när många dörrar runt om i Europa har stängts för de ensamkommande barnen, men vi är inte närheten av den situation som råder i Malmö. Jag träffade min motsvarighet i Malmö i förra veckan och kunde konstatera de verkligen har nått bristningsgränsen.

Vi har vänt ut och in på oss själva. Vi har fantastiska anställda i staden som går i skift och jobbar alldeles för mycket övertid. Vi har fantastiska ideella organisationer som tar ansvar nu när det brinner runt om i världen för att säkerställa att det går bra. Och stockholmarna har gjort ett enormt arbete med att skänka en slant, ge av sin tid och säkerställa att människor på flykt får vinterkläder. Det är ett enormt arbete som vi ska vara mycket stolta över i Stockholm.

Som svar på den aktuella frågan i den här interpellationen, om vi tar vårt ansvar, vill jag säga: Ja, vi tar vårt ansvar. Vi kan ta ansvar, och vi ska ta vårt ansvar eftersom vi verkligen vill säkerställa att människor på flykt kommer till en så bra miljö som möjligt. Det finns inga enkla lösningar på det vad som ska ske närmast. Vi har en enorm utmaning när det gäller integration och skolor. Det handlar om att alla skolor verkligen kan ta emot nyanlända barn och om språkundervisning, och vi hade redan tidigare brist på lärare. Det är klart att vi har utmaningar framöver, men jag tror verkligen att vi kommer att lyckas med detta. När vi bestämmer oss för någonting kommer det att gå vägen.

I Stockholm finns det möjligheter. Har man lämnat allt och flytt för sitt liv till en framtid i frihet då ska man komma till en plats som Stockholm där det finns frihet och framtidstro. Här står vi för framtiden och framtidens drömmar.

§ 11 Interpellation om den klimatsmarta kokboken (nr 2015:58)

Anförande nr 24

Borgarrådet L u h r (MP): Jag hänvisar till det utdelade svaret.

Anförande nr 25

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande, fullmäktige! Jag fick snabbläsa om borgarrådets svar på interpellationen. Jag hade inte förberett mig på att den här interpellationen skulle hinna komma upp redan i dag, men jag debatterar gärna detta. Det är ett av mina favoritämnen hur vi hanterar skattebetalarnas pengar. Det är därför som jag har skrivit den här interpellationen där jag framför allt undrar hur mycket varje sådan här kommunal kokbok har kostat. Svaret som jag får på den här interpellationen är att varje kokbok har kostat ungefär 100 kronor. Det är ganska mycket pengar för en sådan trycksak där hela tanken var att sprida miljöarbete och kunskap om hur man lagar klimatsmart mat till stockholmarna. Den kostar alltså ca 100 kronor per bok och person som tagit del av boken.

Som ni redan vet tycker vi i Centerpartiet att det här är slöseri med skattebetalarnas pengar och att man skulle kunna använda de här pengarna till andra saker och mer effektiva sätt att driva miljö- och klimatarbete.

Det är också mycket intressant att få reda på hur man resonerar och jobbar med spridningen av den här informationen. Det var också en av huvudfrågorna i den här interpellationen. Man vill nå nya grupper. Vi har så klart testat att googla på ”klimatsmart mat”. När man googlar på ”klimatsmart mat” får man väldigt många recept och tips på hur man som privatperson kan konsumera mat mer klimatsmart.

Att trycka upp en kokbok och stå och dela ut den på matmässor och också göra den till e-bok som man kan ta del av via Stockholms stads bibliotek känns kanske inte som det allra mest moderna sättet att nå personer som annars inte skulle googla på ”klimatsmart mat” till exempel.

Anförande nr 26

Borgarrådet L u h r (MP): Det här går ju med en blixtrande hastighet. Jag hade inte heller förväntat mig att behöva prata kokbok ännu en gång just i dag, men det är ju roligt. Maten har en mycket stor klimatpåverkan. Ungefär 30 procent av vår klimatpåverkan kommer från maten. Det har jag sagt en massa gånger här.

Men nu pratar vi lite om vad vi gör med skattebetalarnas pengar. Jag kan börja med att slå fast att de siffror som Karin Ernlund använder i sin interpellation inte stämmer, utan det är en mycket mindre del av klimatsmarta stockholmarnes budget som har gått till kokboken. När vi räknade på det här i oktober såg vi att om vi räknar med att 3 000 böcker har tryckts och att den har laddats ned 1 045 gånger, vilken den hade när vi räknade på det eller när Karin räknade på det, kostade den ungefär 100 kronor per bok och nedladdning. Jämför man detta med många andra reklaminsatser och olika annonskampanjer är det inte en så speciellt hög summa, även om det såklart kan vara ganska mycket pengar totalt. Jag kollade just upp hur många gånger den har laddats ned nu. Det var 1 642 gånger den 7 december. Då har den nått ganska mycket folk.

Vi tror att den har nått lite nya grupper och inte bara folk som är intresserade av miljö. Det är någonting som vi diskuterar även i svaret på interpellationen. Man har till exempel pratat om kokboken i radioprogrammet *Meny*. Den har varit på bild i Damernas Värld, och man har tipsat om länken. Den dyker upp ibland på Twitter och i olika diskussionsgrupper. Den återkommer hela tiden. Det är roligt att Karin Ernlund har lyft fram den här kokboken ganska många gånger, och även Joar Forssell har diskuterat kokboken några gånger. Då lyfter man ju fram den här problematiken. Anledningen att man kanske vill göra en kokbok i stället för att göra en annonskampanj är att man just kan nå andra grupper än enbart de miljöintresserade. Jag tror personligen att det är ganska många som inte vet hur stor klimatpåverkan som till exempel kött har och hur man kan titta på olika livsmedels klimatpåverkan.

Jag tycker att det är ett bra sätt att försöka nå nya grupper av människor och hjälpa människor med deras eget klimatarbete. Jag vidhåller att det här är en ganska bra idé. Sedan vill jag ändå trycka på att den här kokboken redan var på gång när jag tog över som miljöborgarråd. Det innebär att det faktiskt var Alliansen som satte igång hela processen med att göra en kokbok. Eftersom det här är den största mediala succé som jag har haft hittills tackar jag för det.

Anförande nr 27

K a r i n E r n l u n d (C): Jag tror kanske att ditt och mitt mediala bråk om detta har gett mer sökträffar på den kommunala kokboken än vad stadens egen marknadsföringsbudget har bidragit med. Det är kanske ett sätt som jag har använt för att slippa slösa ännu mer med skattebetalarnas pengar. Nej, så är det inte riktigt, men jag tycker att det är lite konstigt att du väljer att jämföra den här summan med annonskampanjer och reklaminsatser. Tanken med den här kokboken är väl inte riktigt att den ska vara någon slags reklampamflett? Som jag har förstått det är hela tanken att den ska vara en informationsinsats som ska nå ut brett till stockholmarna om hur man kan ta ett större ansvar för att vara klimatsmart, framför allt när det gäller vad man äter och konsumerar. Det blir väldigt fel att jämföra den med till exempel tidningsannonser eller andra former av reklaminsatser. Det är väl ändå inte riktigt det som har varit tanken?

Nu fick vi höra att det har ökat från 1 045 klick till 1 642 klick på två månader. Det är alltså 600 personer till som har läst den här boken på två månader. Det är alltså 300 personer per månad. Jag tycker fortfarande att det är väldigt få personer som har tagit del av den här informationen med tanke på hur mycket pengar som har satsats på detta.

Vi har ett annat förslag på vad man skulle kunna satsa de här pengarna på, och det är på den mat som vi i staden köper in och serverar på våra skolor och på våra äldreboenden. I vänstermajoritetens budget pratar man bara om ekologisk mat. Det gjorde ni även förra året. Det ska vara 50 procent ekologisk mat. Det fick vi läsa i budgeten förra året, och det har vi läst i budgeten i år. Det finns inga skrivningar om att staden ska köpa in klimatsmart mat och att vi ska jobba för att minska klimatpåverkan från maten. Det ingår inte i det ekologiska. Det ingår inte heller i ekologiskt och KRAV-märkt att ta hänsyn till antibiotikafrågan till exempel. Det ställs inga krav på djurskydd när man bara väljer att använda sig av kriteriet ekologisk mat. Jag hade hellre velat se att Stockholms stad tog sitt eget ansvar och gick före när det gäller den

egna maten som man köper in i stället för att satsa onödiga pengar på att sprida den här informationen till stockholmare som inte heller verkar riktigt nås av den här informationen.

Anförande nr 28

Borgarrådet L u h r (MP): Jag tänker bara svara på det Karin sade om att detta inte alls är jämförbart med en annonskampanj och att nå stockholmarna på ett brett sätt. Det är faktiskt ett sätt att nå människor på ett brett sätt. Det är det jag försöker trycka på lite i svaret. Information om den här kokboken, att man kan leva mer klimatsmart och att maten har en klimatpåverkan har funnits i många olika sammanhang där en annons eller en broschyr från Stockholms stad aldrig hade nått den kundgruppen. Jag tror att det är ett bra sätt att nå nya människor. Man får också en kokbok som man kan använda sig av om man upptäcker att köttet har en stor klimatpåverkan och undrar vad man ska laga i stället. Även om jag inte var helt säker från början på att det här var en bra idé håller jag nu fast vid att det är en jättebra idé och tackar än en gång för det.

Anförande nr 29

K a r i n E r n l u n d (C): Det som är den tydliga skillnaden mellan Miljöpartiet och Centerpartiet är att vi inte tycker att man ska använda Stockholms stads skattebetalares pengar till att göra en kokbok som vissa människor tycker är lite kul att ha om de vill laga klimatsmart mat. Om man vill ha en sådan kokbok kan man antingen gå in på www.google.se och googla på klimatsmart mat, eller så går man till sin bokaffär och köper en sådan bok. Jag tycker inte att det tillhör den kommunala kärnverksamheten att ge ut kokböcker, inte ens när det gäller klimat- och miljöarbetet.

Man pratar dessutom om de moderna sätten att nå ut till nya människor, gör en traditionell flyer, en traditionell bok, och säger sedan att det nya sätt som man sprider boken på är att man står på olika mässor, får ett uppslag i Damernas värld och att man kan ladda ned boken via biblioteket. Vi måste vara mer moderna än så.

*§ 14 Muntlig frågestund**Fråga nr 1. Rimliga villkor för fristående förskolor*

Anförande nr 30

M a r k u s N o r d s t r ö m (M): Ordförande, fullmäktigeledamöter, åhörare! Det finns betydande kostnader vid uppstarten av en förskola. Därför har staden haft ett så kallat etableringsstöd för att underlätta detta. Under slutet av november informerade utbildningsförvaltningen de förskolor som beviljats tillstånd för 2015 men som ännu inte hunnit påbörja sin verksamhet att de inte kan räkna med ett sådant etableringsstöd från och med den 1 januari 2016. Anledningen är att majoriteten beslutat att avskaffa det i budgeten för 2016.

Förskolor gavs två veckor att få tillräckligt med barn inskrivna i sin verksamhet för att kunna få ta del av etableringsstödet. Det är mycket svårt, för att inte säga ogörligt, i många fall eftersom många föräldrar som har för avsikt att flytta sina barn har en månads uppsägningstid från sin gamla förskola.

Jag vill gärna fråga borgarrådet Olle Burell om det är rimligt att genomföra den här förändringen så abrupt och om majoriteten är beredd att stödja idén om övergångsregler för de skolor som inte hinner anpassa sig.

Anförande nr 31

Borgarrådet B u r e l l (S): Herr ordförande! Jag vill inte rakt av avfärda den idé som Markus lägger fram, men jag tänker att det är naturligt att när man gör förändringar i en kommunal verksamhet kommer det att bli marginaleffekter. Då är det viktigt att alla informeras så bra det går. Enligt den information som jag har fått från förvaltningen har man gett riktad information till dem som hade ansökan inne så att de skulle vara så väl förberedda som möjligt.

Det vi gör är ett litet skifte i hur vi stödjer den fristående och den kommunala verksamheten när man ska bedriva förskoleverksamhet, som ju är så otroligt viktig. Vi gör en mer generös modell när det gäller bidrag till hyran. Det har man kvar under många år framöver. På helheten kan man hoppas att det här är någonting som de här skolorna kan räkna hem. Det är väldigt bra när man startar skolor i de expansiva områdena i Stockholm och just där hyrorna är som högst att få en större del av hyreskostnaden täckt.

Anförande nr 32

M a r k u s N o r d s t r ö m (M): Tack för svaret! Det gläder mig att Olle Burell inte avfärdar idén med en övergångsperiod. Hyrestillägget kommer att bli högre, men här och nu står vi inför en situation där många förskolor potentiellt har planerat utifrån vissa förutsättningar och sedan upplever, med rätta, att mattan dras undan, att förutsättningarna helt abrupt ändras.

Jag tror att alla former av politiska förändringar och reformer måste präglas av att de som träffas av förändringarna – sedan kan man ha rättssäkerhetsperspektiv på att man har satsat och är i startfasen av en verksamhet – ska kunna förvissa sig om att de regler och den ordning som finns är de som ska gälla under den fasen. Därför vill vi

gärna från Moderaternas sida, och jag tror att även flera partier vill det, se en övergångsperiod för att underlätta för de fristående förskolor som är i behov av det.

Anförande nr 33

Borgarrådet B u r e l l (S): Herr ordförande! Jag är helt överens med dig, Markus, om att vi på alla sätt ska underlätta för de seriösa aktörer som vill bedriva förskoleverksamhet i vår stad. Vi har väldigt stora utmaningar att hålla en hög takt och se till att vi fyller på med verksamhet lika fort som vi fyller på med nya barn i vår stad.

Självklart måste vi se till att det inte blir orimliga effekter av nya system när vi sätter in dem. Möjligtvis blir det alltid något slags marginaleffekt – det är oundvikligt. Det viktiga är att det finns en likvärdighet. Om vi tittar på det här tillsammans kan vi kanske hitta en pragmatisk lösning så att alla som är inblandade känner att det är en rättvis regel vid övergångar.

Nu ligger det här systemet som det ligger, och jag hoppas som sagt att när man räknar på helheten går det ungefär jämnt ut med hyresbidraget, som utgår i ökad utsträckning. Jag är tacksam att du tar upp frågan så att vi kan diskutera den vidare.

Anförande nr 34

M a r k u s N o r d s t r ö m (M): Jag tror verkligen att det vore konstruktivt att försöka ha en ordning som underlättar så långt det går för de verksamheter som drabbas av förändringen. När man utformar reformer kan det uppstå marginaleffekter, men i den mån man kan förhindra det och underlätta för välfärdsverksamheter tycker jag att vi som förtroendevalda och från stadens sida ska arbeta för det. Det gäller i synnerhet mot bakgrund av att det inte bara är en minskning av ett bidrag utan ett borttagande av ett bidrag, även om det sedan matchas upp med ett hyrestillägg. Det blir ett annat scenario. Undantag från det kan möjligtvis göras vid synnerligen brådskande ärenden, men det kan svårligen anses gälla just den här reformen.

Jag tror att det här spelar en stor roll för en fristående friskola, som är i uppstartsfasen, som har satsat och planerat och som har en vilja. Jämfört med kommunala skolor blir det lite fel, för de har inte samma utsatthet vid nyetablering som fristående förskolor.

Anförande nr 35

Borgarrådet B u r e l l (S): Jag vill passa på att upprepa att vi gör en tydlig förbättring av förskolornas möjlighet att bedriva verksamhet. Den gamla hyressättningsmodellen var att man fick 60 procent av den del av hyreskostnaderna som överstiger 2 199 kronor per kvadratmeter och år. Det nya systemet innebär att bidrag utgår med 80 procent av den del av hyreskostnaden som ligger i intervallet 1 700 till 2 500 kronor per kvadratmeter och år, och 40 procent av hyreskostnaderna över 2 500 kronor per kvadratmeter och år. Det är någonting som är viktigt och välkommet, tror jag.

Fråga nr 2. Naturreservaten

Anförande nr 36

J o a r F o r s s e l l (L): Ordförande! Jag vill ställa en fråga till Katarina Luhr därför att hon representerar Miljöpartiet och att vi sitter i miljönämnden tillsammans. När ni i Miljöpartiet mötte Stockholmsväljare 2014 gjorde ni det med ett antal löften. Ni pratade om öppenhet, ni pratade om Slussen och ni pratade om naturreservat. Ni hade ett antal löften som fick väljarna att byta styre i Stockholm.

Nu kan vi se att de löfterna inte hade så stort innehåll; de var ganska tunna. Tre av sju naturreservat startade vi i Alliansen arbetet med. Nu kommer Miljöpartiet efter att förvaltningen har sågat förslaget att sumpas tre till av naturreservaten som ligger i Nationalstadsparken.

Min fråga till Luhr är: Kan man lita på Miljöpartiet när det gäller miljöpolitiken? Kan man lita på Miljöpartiet när det handlar om öppenheten? Kan man lita på Miljöpartiet när det handlar om naturreservaten i Stockholm? Det har man inte kunnat göra hittills. Ni har svikit väljarna.

Anförande nr 37

Borgarrådet L u h r (MP): Det var hårda ord. Ja, jag tycker att man kan lita på Miljöpartiet när det gäller miljöpolitiken. Vi försöker alltid driva den politik som är bäst för stockholmarna och Stockholmsmiljön.

Vad gäller naturreservat sade vi i valrörelsen att vi skulle inrätta sju nya naturreservat. Det var Älvsjöskogen, det var Årsta holmar, det var Kyrkhamns naturreservat och det var Rågsveds friområde, norra och södra Djurgården och det var Lillsjön. I vår plattform beslutade vi att vi skulle inrätta fyra av dessa naturreservat, de fyra första som jag nämnde. Sedan skulle vi utreda frågan om norra och södra Djurgården och Lillsjön eftersom de än så länge var dåligt tittade på.

Vad gäller norra och södra Djurgården har vi nu fått svar från förvaltningen, som har tittat på det. Då satte sig kungen emot att vi skulle inrätta ett ytterligare skydd för de här delarna, för de tillhör kunglig mark. Där verkar det bli svårt.

Vad gäller Lillsjön är förslaget att man ska skjuta upp hur man ska göra med Lillsjön tills man vet hur man ska göra med Bromma flygplats. Det här är en väldigt viktig del. Om man bygger så tätt som vi planerar att göra på Bromma flygplats måste man också inrätta ett område i anslutning till flygplatsen där stockholmarna kan röra sig. Det här är en viktig rekreationsdel, plus att det finns viktiga värden. Det finns fiskar som jag aldrig hade hört talas om innan jag fick svaret.

Så det finns viktiga naturområden. Men just nu skyddas en del av områdena av både strandskydd och fornminnesskydd. Därför avvaktar vi med att besluta hur de ska inrättas tills vi vet hur Bromma flygplatsområde ska projekteras. Vi har inte fattat det beslutet än.

Anförande nr 38

J o a r F o r s s e l l (L): Vi delar vår aversion mot kungamakten; det är i alla fall någonting.

Men jag tycker att det är problematiskt att ni har gett en massa miljöloften som ni sedan sviker och som dessutom kostar mycket pengar. Förbifarten är en tydlig miljöfråga för er. Ni har försökt stoppa upp bygget. Stoppet hade kostat hur mycket pengar som helst, men ni har inte lyckats. Ni gjorde samma sak med Slussen. Det är en tydlig miljöfråga för er i vissa perspektiv. Ni lyckades inte där heller, men det kostade otaliga pengar med extra utredningar.

Ni har lagt fram förslag om flera naturreservat, och de som du berättade ska inrättas hade vi i Alliansen under vår tid redan startat arbetet med. De är så att säga inte era. De som inte blir av är sådana där ni backar när förvaltningen säger nej. Ni tillsatte en utredning där man redan på förhand kunde gissa vad utfallet skulle bli eftersom det handlar om kunglig mark och frågorna hade varit uppe tidigare.

Jag tycker att det är problematiskt hur ni slänger skattepengar på utredningar där vi vet vad resultatet ska bli och där ni sviker väljarna vad gäller miljönyttan.

Anförande nr 39

Borgarrådet L u h r (MP): De loften som Joar Forsell räknar upp är en blandning av saker som vi har sagt att vi ska driva och saker som vi har sagt att vi inte ska driva. Men det som vi arbetar med hela tiden är att försöka planera staden på ett så bra sätt som möjligt och på det miljömässigt bästa sättet. De områden som vi har velat inrätta som naturreservat är områden som är utpekade som väldigt viktig mark med viktiga ekologiska värden och som borde bli naturreservat. Det är inte konstigt att vi driver den politiken.

Låt oss titta på Lillsjön till exempel. Det är oerhört viktigt att vi nu inte inrättar gränser som sedan inte kommer att stämma med den stadsplanering som kommer att behöva göras på Bromma flygplats när vi väl bygger där. Därför tycker jag att det är oerhört viktigt att man faktiskt tar ett helhetsgrepp. Där tycker jag att Alliansen helt missade när ni höll på att utreda. Ni hittade områden utan att ha något helhetsgrepp och helhetstänk.

Anförande nr 40

J o a r F o r s s e l l (L): När Luhr och Miljöpartiet mötte väljarna pratade de om sju naturreservat. Tre av dem kom från Alliansen, tre av dem backar man om nu. När Luhr och Miljöpartiet mötte väljarna hade man budskapet om att stoppa Slussen. Man hade budskapet om att stoppa Bromma. Man hade budskapet om att stoppa förbifarten. Man hade budskapet om öppenhet.

Alla de här sakerna har ni gång på gång misslyckats med, och det har kostat massa skattepengar. Jag tycker att det är oansvarigt att göra så. Det är pengar som vi hade behövt lägga antingen på sänkta skatter eller för att skapa utrymme för mer entreprenörskap i Stockholm eller på viktiga natursatsningar.

Det är väldigt problematiskt att du står här, Katarina Luhr, och tar åt dig äran av naturreservat som vi beslutade om men kan inte bemöta att ni gång på gång har svikit era väljare. Jag undrar om ni kommer att kunna möta väljarna med trovärdighet vid nästa val. Ni har velat stänga två broar. Ni lyckades med den till Årsta holmar. Det ska ni ha kredd för, men jag är glad att ni inte lyckades stänga den andra också, för då hade ni svikit ännu ett löfte om öppenhet inför era väljare.

Anförande nr 41

Borgarrådet L u h r (MP): Vi jobbar hela tiden med en god stadsplanering och med att göra saker och ting bättre. Jag frågar dig, Joar: När ditt parti, Folkpartiet som det hette då, satt i majoritet, fick ni igenom precis allting som ni ville? Jag är inte säker på att ni fick det. Att man hela tiden driver på måste vara det som är det allra viktigaste. Sedan försöker man få igenom så mycket som möjligt.

När det gäller naturreservaten var det tre reservat som ni föreslog. Ni lyckades inte inrätta ett enda under de åtta år som ni satt i majoritet. I kväll kommer vi att fatta beslut om det första. Vi kommer dessutom att i en utredning titta på hur man kan knyta ihop det med områden som ligger på andra sidan järnvägen där det bor väldigt mycket folk i lägenheter, och de behöver också grönområden.

Vi kommer att inrätta Årsta holmars, Kyrkhamns naturreservat och Rågsveds friområde. Det står jag bakom.

Fråga nr 3. Stadens finansiering av flyktingboende

Anförande nr 42

P e r O s s m e r (SD): Herr ordförande! På Renstiernas gata på Söder här i Stockholm har det under hösten bott flyktingar som inte registrerat sig eller sökt asyl här i landet. Staden har betalat åtminstone 300 000 kronor till Katarina församling och till en organisation som heter Islamic Relief. Att tillhandahålla flyktingboenden är en uppgift till Migrationsverket. Det är vad borgarrådet Lindhagen också har skrivit. Jag citerar henne: Att tillhandahålla boenden för flyktingar som ej har sökt asyl är inte ett kommunalt uppdrag.

Då blir min naturliga fråga: Varför betalar staden ut pengar till den verksamheten?

Anförande nr 43

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Vi har haft en exceptionell situation under hösten, som vi alla är medvetna om. Det har funnits en grupp människor, en väldigt stor grupp, som inte har sökt asyl eller som har valt att vänta med att söka asyl. Då kan vi konstatera att vi i Sverige inte har någon som har ett ansvar för den här gruppen. Varken Migrationsverket eller kommunen har det ansvaret.

Det är alltså en väldigt stor grupp som ankommit till Stockholm och där vi ser en stor risk. Vi har haft ett fantastiskt civilsamhälle som har burit den här situationen på sina axlar, men vi som kommun kan inte räkna med att civilsamhället ska ta det ansvaret. Vi måste också se till att vi är med och gör en insats från vår sida när det gäller risken att vi har barn som sover på våra gator utan tak över huvudet. Det är det som har varit det centrala.

Vi som kommun kan inte abdikera från det ansvaret, utan det är vårt ansvar, enligt min starka uppfattning, att se till att barn har skydd och är trygga, särskilt barn som har flytt från fruktansvärda omständigheter. Där har vi gett ett stöd till civilsamhället för att det ska se till att det alltid finns en trygg plats för barn som kommit till vår stad.

Anförande nr 44

P e r O s s m e r (SD): Jag får väl inte något svar på min fråga, men jag förstår att man åberopar vissa humanitära och känslomässiga skäl. Men frågan kvarstår fortfarande: Varför har staden betalat ut pengar lagstridigt?

Det finns en allvarlig aspekt på detta, och det är att Islamic Relief stöder den terroriststämplade fronten i Syrien. Insamlingen i Sverige sköttes av en man – jag tror att han heter Ihab Hallak – som har bott i Sverige och greps i Beirut i en bostad full av vapen och sprängämnen. Han har alltså medverkat i striderna i Syrien.

Då uppstår en ännu allvarligare fråga: Varför betalar staden till terrororganisationen Islamic Relief?

Anförande nr 45

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Varför betalar vi ut pengar? Jag tyckte att jag var tydlig. Det handlar om att vi har ett ansvar att se till att inget barn hamnar på gatan utan tak över huvudet. Det här är alltså små barn som sett och upplevt mer än något barn någonsin skulle behöva göra. Det förefaller åtminstone för mig naturligt att känna med hjärtat för de här barnen.

Vi har ett tydligt ansvar att se till att barn inte hamnar på gatan utan tak över huvudet. Det ansvaret har vi tagit genom att vi har samarbetat med civilsamhället. Vi har gått in och stöttat de fantastiska initiativ som vi har sett här i Stockholm under hösten. Det handlar inte om någon terrororganisation, utan det är ett samarbete mellan moskén och Katarina kyrka i Stockholm, vilket i sig är väldigt fint. Kyrka och moské har samarbetat på ett fint sätt. Det är så vi skulle behöva jobba mer i världen, jobba tillsammans för att lösa samhällsutmaningar, som kyrkan och moskén har gjort i det här fallet.

Anförande nr 46

P e r O s s m e r (SD): Fortfarande är det inget svar. Man ska vara snäll, och därför ska man bryta mot lagar och därför ska vi också stödja en terrororganisation som Islamic Relief. I alla fall samarbetar vi med en känd terrorist som har jobbat i Sverige och som har samlat ihop nästan en miljon.

Jag skulle egentligen vilja bemöta det på ett annat sätt. Det är juletider ju, så kom jag att tänka på ett citat av filosofen, nationalekonomen och sociologen Max Weber, som många känner till. Han säger så här: ” ... det räcker inte att bekänna sig till det rätta och riktiga (*Gesinnungsethik*) då ingen moral kan frikopplas från dess praktiska konsekvenser (*Verantwortungsethik*). Känslor och förnuft måste förenas.”

Man måste i alla fall försöka följa svensk lag; det tycker jag i alla fall.

Anförande nr 47

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag håller med – känslor och förnuft ska gå hand i hand.

Då ska vi prata lite om lagstiftning. Om vi som kommun tillåter att barn sover på gatan utan tak över huvudet och om vi inte har försäkrat oss om att vartenda barn som finns i kommunen har ett tryggt och säkert boendeförhållande har inte vi tagit

vårt ansvar. Då har vi inte levt upp till barnkonventionen, och vi har inte heller levt upp till det som står i socialtjänstlagen om akut nödbistånd där vi självklart ska ta extra hänsyn till barn som är de mest sårbara och utsatta av oss människor och som behöver extra stöd.

Det är vår skyldighet enligt barnkonventionen men också enligt lagstiftningen att se till att vi inte ska ha ett enda barn som sover utan tak över huvudet i Stockholm.

Fråga nr 4. Miljöbilar

Anförande nr 48

K a r i n E r n l u n d (C): Den här gången handlar det inte om den kommunala kokboken. Katarina har ju varit i Paris på klimattoppmötet. Jag hoppas att det var givande för dig, Katarina, och att det var givande för Stockholm och vårt framtida klimatarbete.

Medan du var borta presenterade jag tillsammans med Centerpartiets miljöpolitiska talesperson ett decentraliseringspaket för att komma framåt med utvecklingen av miljöbilar. Vi föreslog en rad lagändringar för att städer och kommuner ska få mer makt över klimatarbetet, bland annat ändringar av parkeringslagstiftning så att vi kan reservera parkeringsplatser för elbilar, decentralisering vad gäller trängselskatter och utökade möjligheter till miljözoner även för privatbilar.

Jag vill fråga dig för det första vad du fick med dig hem från din resa till Paris och för det andra om ni i vänstermajoriteten håller med om att städerna behöver mer makt för att få fart på miljöarbetet.

Anförande nr 49

Borgarrådet L u h r (MP): Vad fick jag med mig hem från Paris? Lite om miljöbilar, men jag har missat ert miljöbilspaket. Jag har det här i huvuddrag. Något som jag fick med mig från Paris är att städer faktiskt måste gå före. Det klimatavtal som vi nu har räcker inte till för att vi ska kunna nå de mål som vi ska nå. Därför behövs det avstämningar, och det behövs att städerna visar vad som går att göra och visar att det arbetet kan gå mycket fortare och att det inte behöver kräva så mycket uppoffringar från dem som bor i städerna, kanske inga alls.

I ert miljöbilspaket ingår, som du nämnde, olika punkter. Där ingår bland annat att vi behöver se regeländringar på nationell nivå. Det var också någonting som jag tog med mig. Just för att städerna ska kunna gå före behöver vi regeländringar både på nationell nivå och på EU-nivå. Det är viktigt att vi driver det för att städerna ska kunna skruva upp sitt miljöarbete och sitt klimatarbete.

De förslag som ni har presenterat innehåller bland annat att kommunerna ska kunna inrätta särskilda P-platser för elbilar och bilpoolbilar. Det har vi i en skrivelse som är på väg till kommunstyrelsen och som vi tänker skicka vidare till regeringen och be om möjligheterna att göra så i Stockholm. Det handlar även om trängselavgifter. De intäkter som de ger ska ge större styrkraft.

Jag vet inte riktigt om du vill att jag ska kommentera ditt bilpaket eller om du vill att jag pratar om Paris. Jag kan säga att det som kom fram i Paris var att vi har liknande

utmaningar i olika städer och att vi behöver trycka på. Det finns mycket att säga om Paris, men det kan jag återkomma till.

Anförande nr 50

K a r i n E r n l u n d (C): Jag var väldigt intresserad av vad du fick med dig hem från Paris. Mina förhoppningar gällde just de två saker som du tog upp, att städer måste gå före och visa vägen och att städer kan gå före. Många städer vill verkligen gå före, men att vi i så fall behöver vända oss till både våra nationella regeringar och EU för att få till stånd både regelförenklingar och framför allt decentraliseringar av makt.

Anledningen till att jag vill ta upp den här frågan och gör det gång på gång är att vi har sett att er regering har misslyckats med detta tidigare. Trots att vi alla partier som sitter i den här fullmäktigesalen är överens om att vi vill till exempel ha lokala dubbdäcksavgifter förvägrar er regering oss att införa dessa.

Jag vill verkligen uppmana er och ställer frågan: Hur ligger ni på era partikamrater i regeringen för att vi i Stockholm verkligen ska kunna få de muskler som vi behöver för att göra detta?

Anförande nr 51

Borgarrådet L u h r (MP): Vi ligger på dem ganska hårt. Den skrivelse som jag hoppas att även oppositionen kommer att ställa sig bakom gällande regeländringar som behövs innehåller många saker som jag även lyfte i Paris. Jag var bland annat med på regeringens eget initiativ till hur Sverige ska nå fossilfrihet. Där pratade vi om att vi från städernas sida behöver begära nationella regeländringar och att vi på nationell nivå behöver trycka på. Till exempel att införa koldioxidskatter var någonting som alla som jag träffade på kände som ett väldigt viktigt styrmedel. Vi var från borgmästare i Mexiko City till dem som jobbar i Norden. Alla känner att vi behöver det styrmedlet och att det är svårt att byta ut det mot någonting annat.

Sedan kan jag nämna en sak till som jag tog med mig hem från Paris. Jag träffade miljöborgarrådet i Oslo. Vi pratade om det här med att elbilar kör i busskörfält, någonting som ni har föreslagit här. Det är lite problematiskt i Oslo. Kollektivtrafiken kommer inte fram därför att det är så många elbilar som kör i busskörfältet.

Anförande nr 52

K a r i n E r n l u n d (C): För det första om det här med kollektivtrafikkörfält: Det är ett sätt att få i gång utvecklingen av framför allt elbilsanvändningen i Stockholm. Oslo ligger långt före Stockholm. Det vi har tittat på är de saker som man har gjort i Oslo. Sedan är det klart att även elbilar bidrar till trängseln, så att på sikt är det klart att elbilar inte ska köra i kollektivtrafikkörfält eller få halverade trängsel-skatter, utan det är ett sätt att skapa en gräddfil för att verkligen få arbetet i gång.

Jag säger här och nu att jag definitivt kommer att ställa mig bakom alla förslag som ni lägger fram som går ut på att Stockholm ska få mer makt över miljöarbetet och som får regeringen att ge oss verktygen. Jag och Centerpartiet hjälper gärna till så gott vi kan. Ibland känns det som att ni kanske behöver lite förhandlingshjälp i regeringen. Det är bara att du hör av dig.

Anförande nr 53

Borgarrådet L u h r (MP): Jag är jätteglad för det. Vi behöver alla muskler som vi kan få. Vi har mycket muskler i Stockholm, och vi har ett väldigt framåtsyftande klimatarbete och klimatmål redan nu. Vi har stärkt våra krav, och vi ska bli fossilbränslefria 2040. Det var faktiskt ett mål som imponerade många i Paris. Men det finns mycket kvar som vi måste göra.

Jag är jätteglad att Centerpartiet ställer sig bakom sig de krav som vi kommer att ställa. Jag hoppas att vi alla kan jobba tillsammans för att speeda upp klimatarbetet och för att kunna jobba starkare framöver, för det måste vi göra.

Fråga nr 5. IS-symboler i skolan

Anförande nr 54

O f e l i a N a m a z o v a (KD): Herr ordförande! Det är viktigt att skolorna är en fristad mot antidemokratiska ideologier och uppfattningar som exempelvis nazism, kommunism, våldsbejakande islamistisk extremism, högerextrema uttryck som inte accepteras i dagens samhälle. Under senare tid har för vårt samhälle nya extrema symboler tillkommit och blivit aktuella, nämligen IS-symboler och propaganda för IS. Jag antar att skolborgarrådet anser att skolorna ska ta avstånd från högerextrema symboler. Detsamma borde gälla även IS-symbolerna.

Skolorna ska vara en fristad mot antidemokratiska uppfattningar som jag sade tidigare. Därför tycker Kristdemokraterna att det bör införas nolltolerans mot IS-symboler. Hur ser borgarrådet på det?

Anförande nr 55

Borgarrådet B u r e l l (S): Herr ordförande! Jag håller självklart med Ofelia om det hon säger. Våra skolor ska vara en fristad, och inte bara en fristad utan en förkämpe för uppfattningen om alla människors lika värde, rätt och ansvar, demokrati. Skolan ska vara en tryggs plats. Skolan ska präglas av ömsesidig respekt.

IS står för motsatsen till allt detta. IS är rent ut sagt bestialiska mördare som gör saker som vi hoppades aldrig skulle upprepas efter andra världskriget. De påminner väldigt mycket om nazisternas värsta illdåd, och även när man betänker vad japanerna gjorde under andra världskriget finns det saker nu som är lika skrämmande som på den tiden.

För mig är IS-symboler lika förhatligt som nazisymboler. Jag ska erkänna att jag inte vet exakt hur lagrummet ser ut för att förbjuda olika typer av symboler, men jag hoppas verkligen att det är förbjudet att ha symboler som IS-symbolerna eftersom det är så oerhört starkt förknippat med den fascistiska inriktningen och är någonting som verkligen kränker alla människors lika värde.

Jag vill på alla sätt och med alla till buds stående medel ge våra rektorer stöd i att ha just sådan nolltolerans som du talar om, Ofelia. Ingen ska någonsin behöva se symboler på sin arbetsplats, på sin skola och i sin vardag som hyllar de illdåd som IS och andra sådana fruktansvärda grupper gör.

Anförande nr 56

O f e l i a N a m a z o v a (KD): Det gläder mig att du ger det besked som du ger. Men hur skulle det stödet se ut i praktiken? Vilket mandat skulle politiken ge skolorna och rektorerna att kunna vidta åtgärder här och nu? Det händer sådana saker på våra skolor i dag som är oacceptabla. Det är 300 personer som åkt från Sverige till Mellanöstern för att kriga för IS. Idéerna odlas redan i tidig ålder i vissa grupper, och vi måste vidta konkreta åtgärder redan i dag.

Hur ser du på det? Vad kan vi göra här och nu i skolorna för att det inte ska gå för långt?

Anförande nr 57

Borgarrådet B u r e l l (S): Herr ordförande! Jag tror att det är viktigt att, förutom att reagera starkt på dessa symboler, göra det som vi gör nu att med en så bred samsyn som vi bara kan uppbringa i den här salen och i staden och arbeta mot alla former av våldsbejakande extremism och försöka förstå vad som är roten till det onda. När det är någon som börjar använda IS-symboler och börjar uttrycka sympatier för dem är det ett tecken på någonting som är mycket värre.

Det gäller att hitta olika sätt att upptäcka när unga och barn, och även andra i samhället, är på väg i den riktningen och utvecklas i en fascistisk eller extremistisk riktning, höger- eller vänsterextremistisk, över huvud taget religiös extremism. Det gäller att hela tiden utveckla metoder för att försöka dra in dem i sammanhang där man helt enkelt kan försöka tala dem till rätta eller få dem att landa i en helt annan övertygelse än den som de håller på att gå in i.

Anförande nr 58

O f e l i a N a m a z o v a (KD): Tolkar jag skolborgarrådet rätt, att du är beredd att införa ett förbud mot antidemokratiska symboler på våra skolor i Stockholms kommun?

Anförande nr 59

Borgarrådet B u r e l l (S): Herr ordförande! Jag vill försöka vara noggrann med vad jag har rätt att göra och inte, så jag vill kolla med juristerna hur mycket vi som utbildningsnämnd kan bestämma och hur mycket rektorerna ska bestämma. Som jag sade i mitt svar vill jag självklart använda alla till buds stående medel för att få bort sådana symboler.

Tack för att du ställde frågan, Ofelia!

Fråga nr 6. Plan för allmännyttan

Anförande nr 60

J o e l L a u r é n (M): Ordförande! I ägardirektiven till Stadshus AB har majoriteten skrivit att staden under 2016 ska ta fram en plan för hur de kommunala bostadsbolagen ska fördubbla sitt bostadsbyggande från 2017. Det känns för mig som en något sent påkommen idé från majoritetens sida att under 2016 ta fram en plan som ska ge tusentals fler bostäder redan året därpå. Snitttiden för att ta fram en detaljplan har under den nya majoritetens tid ökat från 17 månader till 21 månader, och från en idé till en färdig bostad är det i regel mellan sex och sju år.

Jag är därför nyfiken på vilka åtgärder som majoriteten har tänkt sig att en sådan plan ska innehålla. Finansborgarrådet får gärna berätta vem som ska ta fram planen och när den är tänkt att redovisas. Framför allt vill jag fråga borgarrådet: Är det realistiskt från majoriteten att tro att om man tar fram en plan 2016 ska det resultera i ett fördubblat bostadsbyggande i allmännyttan redan året därpå?

Anförande nr 61

Borgarrådet **W a n n g å r d** (S): Herr ordförande! Vi har höjt ambitionen för bostadsbyggande, och vi har en tydlig målsättning om att bygga 40 000 nya lägenheter till 2020. Då räcker det inte med att vi bara bygger bostadsrätter och privata hyresrätter, utan även vår del som vi kan styra över, alltså allmännyttan, måste dra sitt strå till stacken. Därför vill vi kraftigt öka andelen lägenheter i allmännyttan.

Målet för 2016 är 1 500 påbörjade allmännyttiga lägenheter. Redan 2015 hade vi 1 500 påbörjade allmännyttiga lägenheter, och prognoserna verkar kunna slå igenom, och vi till och med får några ytterligare lägenheter utöver dessa 1 500 för 2015.

Sedan har vi slagit fast hur vi på ett aktivt sätt ska kunna nå upp till målet att fördubbla från 1 500 till 3 000 påbörjade till år 2019. Vi sätter först tydliga och högre krav och sedan arbetar med hur vi ska få fram ytterligare lägenheter. Det är en ganska stark målsättning om att få fram fler lägenheter i Stockholm med såväl privata hyresrätter som allmännyttiga lägenheter och bostadsrätter.

Ett exempel på det är fokus Skärholmen. Där tar vi krafttag för att bygga 4 000 nya lägenheter i Skärholmen ihop med privata fastighetsägare men också med vår allmännytta, som får bygga fler lägenheter än vad de någonsin tidigare har gjort.

Anförande nr 62

J o e l L a u r é n (M): Tack, Karin, för svaret även om det inte innefattade ett svar på min fråga. Faktum är först och främst att ni har sänkt ambitionerna för bostadsbyggande. Vi ville bygga 50 000 lägenheter till 2020, ni säger 40 000.

Bakgrunden, herr ordförande, till detta är att majoriteten i budgeten 2015 var glasklar med ett skarpt löfte om att man skulle klara av att dubblera nyproduktionen i bostadsplanen från 2017, inte 2019. Det lovade man i medier, det lovade man här i talarstolen och det lovade man till stockholmarna. I år backar man från det målet. Alla siffror och alla skarpa löften har suddats bort gällande 2017 och 2018. Exempelvis skulle Stockholms hem bygga 1 000 lägenheter 2017–2018. Nu är de målen borttagna redan efter ett år. I stället har man ersatt det med att man ska ta fram någon form av plan.

Håller inte finansborgarrådet med om att det hade varit bättre om majoriteten först hade haft en plan och därefter gått till stockholmarna snarare än att först ge löften och därefter hafsa ihop en plan när man märker att man inte kan hålla vad man lovat?

Anförande nr 63

Borgarrådet **W a n n g å r d** (S): Jag tycker att det bästa är att bygga och bygga i Stockholm. Vi vet att vi redan under 2015 har drivit fram fler detaljplaner, fler start-PM, fler markanvisningar än tidigare – allt som är en förutsättning för fler påbörjade

lägenheter. Vi använder allmännyttan för att vi ska kunna bygga fler allmännyttiga lägenheter. Vi har en tät kontakt med byggherrarna för att det ska byggas fler privata hyresrätter och för att det ska byggas fler bostadsrätter i Stockholm. Vi behöver bygga mer.

Det handlar dels om att vi har en bostadskö i staden, dels om att det hämmar tillväxten när företag inte kan rekrytera på grund av den bostadsbrist som vi har i Stockholm. Det absolut bästa är att bygga mer. Vi bygger mer, och vi har både planer och mål för att säkerställa att vi ska bygga mer i Stockholm. 40 000 lägenheter till 2020, det kommer vi att uppnå.

Anförande nr 64

J o e l L a u r é n (M): Var är då målen för allmännyttan 2017 och 2018? Ni stod i talarstolen förra året, ni gick till medier och sade att målet var att ni skulle dubblera nyproduktionen i allmännyttan från 2017. Vad har hänt med de målen?

Anförande nr 65

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Vi har redan nu höjt målen. Vi har redan höjt andelen markanvisningar, påbörjade projekt och bygger fler allmännyttiga lägenheter. Vi har redan nu 2015 nått målen. Vi har för 2016 målet 1 500 påbörjade, med målsättning att fördubbla allmännyttan.

Det handlar också om att hela bostadsmarknaden ska fungera. Det räcker inte med att bara allmännyttan bygger, utan det som måste till är privata hyreslägenheter och bostadsrätter. Det är därför jag är så stolt över att vi har kunnat anställa fler planhandläggare. Vi har fått fram fler planer i staden. Vi bygger mer än någonsin i Stockholm för att uppnå målen om 40 000 lägenheter till 2020.

Fråga nr 7. Samtrans

Anförande nr 66

J o a r F o r s s e l l (L): Jag tror att vi kan vara eniga om att det för ett välfärds-samhälle bör vara prioriterat att barn och vuxna med funktionsvariation ska slippa hinder i sin vardag och kunna leva ett fullvärdigt liv, kunna gå i skolan och kunna till exempel komma till sina dagliga verksamheter. Så är inte fallet i dag i Olle Burells Stockholm. Sanningen är att Samtrans inte håller sina avtal. Det har nyligen redovisats i ett brev från FUB och Autism- och Aspergerföreningen i Stockholm.

Olle Burell sade i ett tidigare inlägg i debatten i dag att han tycker att det är viktigt med trygghet. Jag undrar: Tror du att de barn som bli lämnade hos fel föräldrar, lämnade och hämtade vid fel tider är trygga? Tror du att föräldrarna som är osäkra om deras barn kommer att hämtas eller inte är trygga? Tycker du att man ska ha rätt till det stödet, Olle? Tycker du att det är rimligt att staden tillåter att avtalet fortsätter att brytas och ni säger till föreningen att ni ska förlänga avtalet?

Anförande nr 67

Borgarrådet B u r e l l (S): Herr ordförande! Jag vill tacka dig, Joar, för att du tar upp denna fråga, som faktiskt belyser hur du och din majoritet kapitalt har misslyckats med att upphandla den här verksamheten. Det är den värsta surdeg som jag har fått i knäet.

Det handlar om att ni satte lägsta pris främst när ni gjorde upphandlingen. Ni såg uppenbarligen inte till behovet av kvalitet i verksamheten. Ni underskattade komplexiteten i verksamheten, som är väldigt omfattande och berör många av våra barn. Ni underskattade behovet av kontinuitet, att många av dessa barn behöver samma förare. De behöver en förare som de känner igen och som kommer varje dag. Men ni gick bara på lägsta pris.

Ni skrev dessutom fast oss i ett avtal som är väldigt svårt att bryta eller omförhandla. Mycket av vår kraft har gått åt till att inom ramen för det som är möjligt försöka omförhandla detta dåliga avtal som ni har lämnat över till oss så att färre barn i fortsättningen kommer i kläm än vad det skulle vara om ni hade fortsatt att styra i den här staden och antagligen försvarat den här upphandlingen. Jag tänker inte alls på något sätt försvara det beslut som ni fattade om att handla upp en leverantör som inte har villkor som gör att man kan locka de förare som behövs, vilket gör att man inte får en kontinuitet. Ni skrev ett avtal som är väldigt svårt att ens omförhandla. Vi lyckades bryta ut den del som handlar om de ensamåkande barnen, ungefär 10 procent. Där gick reklamationen ned. Vi såg redan i samband med skolstarten 2015 att klagomålen har ökat.

Nu gör vi allt för att se hur snabbt vi skulle kunna få ett nytt system på plats. Det finns en möjlighet till förlängning ifall vi måste. Jag hoppas att vi inte behöver göra det. Det viktiga nu är att göra rätt och riktigt, inte fel och fort som ni gjorde när vi ska hitta ett bättre system framöver.

Anförande nr 68

J o a r F o r s s e l l (L): Du kan försöka slingra dig, Olle, men det ni ska ställas till svars för är att avtalet inte följs, att man inte hämtar i tid, att man lämnar på fel adress, att man bryter mot avtalet och försätter barnen och föräldrarna i otrygghet. Det är inte rimligt att när de här föreningarna har ett möte med staden säger staden: Nej, vi ska i stället förlänga avtalet. Vi kommer inte att sätta i gång med att försöka säga upp avtalet. Vi kommer i stället att förlänga avtalet. Stadens budskap är också att det inte är någon idé att titta på det här. Det kommer att bli likadant ändå.

Det ni gör är att ni hittar människor som är utsatta från början och sedan förvägrar dem den välfärd som vi är överens om att de ska få. Du skapar otrygghet. Avtalet följs inte. Det är på ditt ansvar, och det ska du stå till svars för.

Anförande nr 69

Borgarrådet B u r e l l (S): Jag hoppas att ni från den tidigare majoriteten kan hitta ganska få exempel på att jag försöker skylla ifrån mig saker; det är ingenting som brukar gå hem. Men i det här fallet är det verkligen det sämsta som ni har lämnat över till oss. Du har inte satt dig in i de här frågorna på det sätt som jag har varit tvungen att göra från i stort sett dag ett. Det finns inget som jag får så mycket alarmerande information om som gör mig så beklämd som den upphandling som ni har gjort.

Min omgivning kan vittna om att jag på alla sätt försöker få våra jurister och vår förvaltning, som också självklart delar min uppfattning, att hitta de utrymmen som finns för att omförhandla avtal och belägga de brister som finns. Jag vill uppmana alla föräldrar som skrivit till oss direkt att vara duktiga med att rapportera de

felaktigheter som finns och som ger, om vi får beläggen, staden ännu starkare möjligheter att få rättelse och en kvalitetsförbättring och framför allt få ett underlag för en mycket bättre förhandling än den som du och fina kamrater gjorde.

Anförande nr 70

J o a r F o r s s e l l (L): Det är lite lustigt att borgarrådet känner sig beklämd och direkt säger att en simpel ersättare i fullmäktige inte har läst på. Man kan försöka hålla sig till en schyst debatteknik och inte håller på med härskartekniker även om det är det som slingriga socialdemokrater ofta ägnar sig åt.

Jag skulle ändå vilja stanna upp här, för du har inte tagit ditt ansvar. Här finns ett avtal som inte följs. Vi får brev varje dag från föräldrar som är oroliga för att deras barn hämtas på fel tid och därför att de blir lämnade på fel adress. Det handlar om att den stad som du representerar, Olle Burell, inte har kunnat se till att avtalet följs. Det handlar om att när ni möter de här föreningarna kan ni inte säga att ni vill bryta avtalet. I stället säger ni att det ska förlängas. Det är du som ska stå till svars för det, och det ska du göra oavsett hur mycket du än har kunnat läsa på under din tid.

Jag förväntar mig att skolborgarrådet har koll på vad som händer i Skolstockholm och inte backar och tar det lugnt när människor inte kan komma till skolan och få sin rätt till skola och rätt till ett värdigt liv tillgodosedda i ditt Stockholm där avtal inte följs och där ni inte kan säga upp ett avtal. Att ni säger till de berörda föreningarna att avtalet ska förlängas är upprörande.

Anförande nr 71

Borgarrådet B u r e l l (S): Herr ordförande! Jag har stor respekt för dig och din politiska gärning, Joar, och ditt ledamotskap, och jag utgår från att när du ställer en fråga och vi diskuterar den i fullmäktige har du satt in dig väldigt djupt i frågan. Jag ville bara erinra om att jag får precis samma brev som du. Jag blir upprörd över att se konsekvenserna av avtalet. Jag behöver inte upprepa det från talarstolen, för det tar för mycket tid.

Det viktiga för mig, som inte tillhör det kanske mest populistiska parti som har bytt namn som finns i det här fullmäktige, är att inte försöka komma med enkla lösningar och säga: Bryt avtalet. Det skulle vara väldigt attraktivt att säga: Bryt det här. Jag har fått förklarat för mig att man inte kan bryta sådana här avtal hur som helst, för det drabbar i så fall den stora majoritet som ändå har fungerande service. Det måste fungera från dag ett i ett avtalslöst tillstånd också.

Det här är en komplex fråga, och vi tycker samma sak: Alla de här barnen ska kunna lita på att de kommer till och från skola de ska för att de ska kunna tillgodogöra sig sin utbildning. Det är vi överens om.

Fråga nr 8. Bevakar finansborgarrådet Värtabanans möjligheter till eventuell framtida persontrafik på två spår trots rådande markexploateringar längs dess nuvarande linjedragning?

Anförande nr 72

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Värtabanen är en järnväg som går strax norr om Stockholms innerstad. Den går från Frihamnen, Värtahamnen, över

Bellevueparken ut på stambanan vid ungefär Karlberg. På den banan förekommer sedan flera decennier tillbaka ingen persontrafik. På natten kör man lite gods, det som kommer att komma ganska snart är att man i princip bara kommer att leverera flis till Värtaverket. På dagtid används järnvägen inte.

Den här banan skulle kunna användas till persontrafik inom till exempel landstingets regi. Nu är situationen den att man håller på att exploatera marken längs med Värtabanan. För att man i framtiden ska kunna ha persontrafik krävs två spår.

Jag undrar om Karin Wanngård gör någonting för att behålla den möjligheten till transport i framtiden?

Anförande nr 73

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! När det gäller spårdragningar och persontrafik i den här staden ser vi självklart över så brett som möjligt, även om landstinget i sin tur ansvarar för att både bygga och drifva våra pendeltåg och tunnelbanetrafik.

När det gäller just Värtabanan har den funktionen att transportera framför allt i framtiden biobränsle till KVV 8, alltså nya Fortums värmeanläggning i Värtahamnen. Vi ser väldigt positivt på att vi kan transportera på järnväg naturligtvis, men just nu finns det inga planer på att utöka det här spårområdet till att omfatta persontrafik. Vi har intill Sverigeförhandlingarna spelat in de delar som vi anser ska vara prioriterade. Vi prioriterar en tunneldragning med tunnelbana mellan Liljeholmen och Fridhemsplan. Vi ser inte att underlaget för dubbelspår av Värtabanan och utdragning för persontrafik i dagsläget är tillräckligt försvarbart.

Anförande nr 74

R i c k a r d W a l l (-): Jag tackar för det svaret. Jag hade i princip kunnat formulera det själv; så pass korrekt är det. Problemet i detta är man nu håller på att exploatera mark i Hagastaden, Albano och Storängsbotten, ja hela vägen, och då finns det risk att saker och ting faller mellan stolarna och att man exploaterar för mycket så att det sedan inte finns utrymme för två spår. I till exempel Hagastaden har Värtabanan i dag två spår. Det är väldigt tajt, och det finns många hungriga som vill komma åt den marken.

Just så som finansborgarrådet säger ligger det här på landstinget. Det är det som riskerar att göra att frågan faller mellan två stolar. Därför tänkte jag att nu ska Karin Wanngård ta itu med saken för att man ska kunna bibehålla möjligheten för framtiden.

Anförande nr 75

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ibland önskar till och med jag att jag kunde se längre in i framtiden och se vad som ska hända och inte hända. Vi har områden i dag i Stockholm med utdragning för biltrafik som är trevliga strövområden och där man kanske inte alls kommer att dra några vägar i framtiden.

När det gäller spårområden finns det säkerhetsaspekter när vi bygger kring spårområden. Det är knöligt att få in spår i framtiden när vi har byggt hus och fastigheter eller gjort en annan typ av exploatering.

Jag förutsätter att det goda samarbete som vi har för att saker och ting inte ska falla mellan stolarna också inbegriper Värtabanan och att vi gör rejäla undersökningar om det finns möjligheter till detta eller inte.

Anförande nr 76

R i c k a r d W a l l (-): Orsaken till att jag tar upp frågan är att jag har engagerat mig inom landstinget mycket för Värtabanan och suttit i Tekniska nämndhuset med stadens exploatörer vad gäller till exempel Hagastaden. Där har man en annan attityd. Där är det bara att hugga åt sig.

Grejen är att vi socialkonservativa som är visionärer tänker oss att en dag ligger spårvägscity från Ropsten till T-centralen. Tänk om man kunde utnyttja Värtabanan och göra en ringlinje på spår runt Stockholms norra innerstad. Det är en möjlighet.

Allt detta spräcks om man tar bort spårmöjligheten för Värtabanan. Skulle man inte kunna utse någon förhandlingsperson eller någon som verkligen tar tag i frågan?

Anförande nr 77

Borgarrådet W a n n g å r d (S): I dagsläget ser jag inte att det skulle fylla någon funktion att inleda förhandlingar med landstinget när det gäller Värtabanan och persontrafik, utan snarare tvärtom. Jag ser andra prioriteringar när det gäller tunnelbana, buss och pendeltåg i Stockholmsregionen än just Värtabanan.

Svaret är nej på din fråga, Rickard. Jag anser inte att vi ska utse någon särskild förhandlare för detta.

§ 20 Uppdaterad miljölastbilsdefinition för Stockholms stad (Utl. 2015:125)

Anförande nr 78

Borgarrådet L u h r (MP): Vi ska anta en ny miljölastbilsdefinition. Som ni säkert alla vet klubbades ett historiskt klimatavtal i Paris i helgen där alla världens länder enades om att jordens medeltemperatur inte ska öka med mer än 2 grader, men sikte på 1 ½ grad. Bara det är en väldigt stor framgång.

Det avtal som har slutits kommer inte att räcka till för att nå de mål som vi har, utan städerna måste gå före. Nu har Stockholm en ännu viktigare roll i att visa hur vi går före. För att vi ska kunna göra vår insats behövs en stor mosaik av åtgärder. Vi har beslutat att Stockholm ska vara fossilbränslefritt till år 2040. I det arbetet är en viktig del att göra vår fordonsflotta fossilbränslefri. Här måste vi bland annat jobba framåt med ny teknik.

Lastbilen i staden står för ca 5 procent av trafikarbetet, men den står för ungefär 28 procent av trafikens hela miljöbelastning. Därför är det väldigt viktigt att vi har en miljölastbilsdefinition, och det spelar bland annat in när vi upphandlar transporter i staden.

I dagsläget finns ingen nationell miljölastbilsdefinition, och därför är det ännu viktigare att vi här trycker på. Det är väldigt bra att Stockholm och Göteborg går samman, för tillsammans är vi starka. Det här är en pusselbit i Stockholms klimatarbete för att gå före och visa att vi blir en fossilbränslefri stad snabbare.

Anförande nr 79

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Vi socialkonservativa yrkar på återremittering av ärendet. Jag lämnar härmed in yrkandet.

Orsaken är att här har vi ett exempel på där man rusar i väg med känslor men inte riktigt tar hänsyn, man gör inte avvägningen mellan kostnader och nytta, i varje fall i skrivningarna i de dokument som jag har läst i ärendet. Jag har även gått tillbaka till historien när ärendet var uppe förra gången under Per Ankersjös ledning.

Att ställa ytterligare krav på upphandlingar kostar pengar. Det är kostnadsdrivande, även om man i handlingarna säger att det är marginellt, men man erkänner att det beror på hur man gör. Det kostar alltså pengar. Dessutom vet vi att det kostar mer pengar om man ska gå före, vilket nu är ambitionen. Man går samman med Göteborg.

Det allvarligaste är ändå att man inte bara går före, utan man går åt fel håll. Man går inte i den riktning som EU till exempel har stakat ut – nähä! Så här är det. Sedan ett antal år tillbaka har EU en kravgräns för personbilar. Det ska inte vara mer än 130 gram per kilometer. Från 2020 ska det vara 95 gram. Det gäller inom hela EU. Det är en norm, ett utsläppstak som man har satt för personbilsparken i EU. All right.

Helt nyligen, för ett par år sedan, har man utsträckt utsläppstaken till att omfatta även så kallade lätta nyttofordon. Det är skåpbilar och vans. Man håller redan nu inom EU på att arbeta med att ta fram motsvarande strategi för även tyngre fordon, och så

småningom kommer utsläppstaket – det vet vi, för det är så utvecklingen är – att även omfatta lastbilstrafik.

Anförande nr 80

R i c k a r d W a l l (-): Man kommer inom EU att arbeta för att så småningom omfatta även lastbilar i utsläppstaket. Vad innebär det? Jo, EU säger så här: Inom EU får våra bilar totalt sett inte släppa ut mer än si eller så mycket. Skulle det visa sig att bilarna inom EU släpper ut mer sätter man in ett helt batteri av åtgärder och startar mekanismer.

Vad innebär det i praktiken? Det betyder att om Sverige har lägre utsläppsnivåer på sina lastbilar ger man utrymme för andra länder att ha högre, för utsläppstaket är ett genomsnitt. Alltså: Med de utsläppsminskningar som man nu vill utsätta Stockholms lastbilar för kommer man inte att åstadkomma någonting. Det är ett nollsummespel. Det är alltså ett slag i luften som kostar pengar för Stockholms skattebetalare utan någon nytta att tala om.

Då kommer frågan: Varför gör man på det sättet? Jo, jag säger inte att det finns några sådana människor här, men inom miljö- och trafikfrågor finns det människor som påverkar oss som sitter här. Vad är den här bilden för någonting som jag visar upp? Det är Haga norra vid rusningstrafik, säger man. Så tittar man lite noggrannare efter och säger: Det kanske inte är Haga norra, men så ser det ut vid Haga norra vid rusningstrafik. Det gör man därför att känslorna påverkar verklighetsuppfattningen så starkt att man hamnar fel i sina bedömningar.

Jag har tidigare gett liknande exempel. Det här är ytterligare ett exempel på att det är allvarligt att vi låter oss dras med i entusiasmen att vi ska gå före. Jag säger: Det här förslaget gör bara att det kostar pengar, och det kommer inte att minska de totala utsläppen i EU. Resultatet blir mindre utsläpp här och mer utsläpp i andra länder. Det är ytterligare en orsak till att jag yrkar på återremiss. Det är bara ett slag i luften.

Så kommer Jan Valeskog upp och säger: Rickard Wall, han kan ingenting. Men jag var på en konferens i förra veckan och lyssnade på bland annat Konkurrensverkets miljöekonomer ...

Anförande nr 81

Borgarrådet L u h r (MP): Som jag sade tidigare står lastbilar för ungefär 5 procent av vår godstrafik och ungefär 28 procent av våra utsläpp. Därför måste man styra om till mer miljösmyta fordon. Det här kräver att vi satsar på ny teknik som ger lägre utsläppsnivåer.

I begreppet att Stockholm går före innefattas att vi går före, vi inväntar inte EU:s lagstiftning. Alla länder inom EU kommer att behöva skärpa sina utsläppskrav för att vi ska nå tvågradersmålet, eller förhoppningsvis målet om 1 ½ grads ökning.

Anförande nr 82

R i c k a r d W a l l (-): Jag förstod att man har blivit uppmuntrad av avtalet i Paris. Men observera att överenskommelsen i Paris mellan länderna hade man slutit oavsett om Stockholm och Sverige har gått före eller inte. Vi socialkonservativa trodde faktiskt att man den här hösten hade lärt sig att vad Sverige gör har ingen

betydelse. Jag var på Medborgarplatsen den 6 september och både såg och hörde Stefan Löfven som sade: Mitt Europa bygger inga murar. Årets praktfiasko, eller hur?

Gör nu inte den här saken till ett motsvarande praktfiasko. Ute i världen bryr man sig inte om vad Sverige gör och tycker, om man inte själv på eget initiativ, genom eget beslut, bestämmer sig för att gå i viss riktning. Vi betyder ingenting i den stora världen. Slösa inte bort skattebetalarnas pengar med slag i luften. Det är vad vi socialkonservativa säger.

Anförande nr 83

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Fru ordförande, fullmäktige! Stockholm betyder jättemycket ute i världen. Jag fick förmånen att vara med på klimatkonferensen i Paris där bland annat Katarina Luhr gjorde ett fantastiskt arbete. Jeffrey Sachs, den ledande klimatprofessorn för FN, inleder där sitt tal med att säga: Om världen skulle göra som Stockholm skulle vi inte behöva COP 21. Sedan lägger han till passusen: Om världen skulle styras av kvinnor skulle allting se mycket bättre ut.

Stockholm ger avtryck i världen.

Anförande nr 84

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Det som är så tragiskt oavsett om det handlar om migrationsfrågor eller miljöfrågor är att ni inte förstår att orsaken till att ni får beröm när ni är ute är att ute i världen blir man glad om till exempel Sverige tar emot alla migranter, om Sverige gör allting. Då slipper man själv. Man säger: Åh, vad ni är duktiga och bra. Sedan när ni inte är där skrattar de åt er. Fattar ni inte det? Ute i världen skrattar man åt er.

*§ 22 Reviderad modell för strukturtillägg – Gemensam gymnasierregion 2.0
(Utl. 2015:137)*

Rekommendation från Kommunförbundet Stockholms Län

Anförande nr 85

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag ska bara i all korthet uttrycka min uppskattning över att vi är så överens över blockgränsen om att det är viktigt att vi i Stockholm gör allt vi kan för att fördela resurser på ett sätt som gör att alla elever kan få en bra utbildning.

Det här är någonting som vi kan vara stolta över och någonting där vi verkligen uppskattar det om det förra styret gjorde och som vi förvaltar och utvecklar enligt våra åsikter. Alla kan vi hjälpas åt att berätta om detta när vi är ute i landet och träffar olika slags kamrater.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 23 Taxa för hushållsavfall och därmed jämförligt avfall 2016 (fr. o. m. 1 januari 2016) (Utl. 2015: 138)

Förslag från avfallsnämnden

Anförande nr 86

Borgarrådet L u h r (MP): Jag ska fatta mig mycket kort. Miljön är jätteviktig för väldigt många stockholmare. Just avfall och källsortering är en sådan sak som många stockholmare hör av sig om och har en åsikt om. Jag tror att det är därför att det är ett synligt miljöproblem i Stockholm när avfallshanteringen inte fungerar.

I dag ska ta vi anta en ny avfallstaxa, och det är roligt, för vi går åt rätt håll, kan man säga. I dag antar vi en avfallstaxa som ytterligare styr mot en mer miljövänlig hantering och mer miljömässig hantering där ökad källsortering och ökad matavfallsutsortering blir billigare för den som sorterar. Nyheten med avfallstaxan är att det nu blir gratis med matavfallsinsamling för flerbostadshus. Det tycker vi är väldigt positivt. Vi är dåliga på matavfallsinsamling i dag. Vi samlar i dag in ungefär 15 procent av allt matavfall. Vi har ett mål att samla in 70 procent till år 2020, så vi har en bit kvar.

Stockholm Vatten Avfall har i dag tillsatt en helt ny grupp som ska jobba med matavfallsinsamling och som har tagit fram en strategi för hur det ska gå till. Nu klubbar vi igenom att det ska bli gratis att samla in matavfall även i flerbostadshus.

En annan sak som kan vara värd att nämna är att det för villor blir möjligt att beställa hämtning av trädgårdsavfall, så det blir en mer miljömässig hantering i stället för att varje person själv kör i väg med sitt trädgårdsavfall.

Det finns väldigt mycket positivt med här, och jag tror att det kommer att vara en av alla de pusselbitar som vi har pratat om i en mer miljömässig hantering och ett klimatsmartare Stockholm.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

§ 24 Strategi för säkerställande av vissa kommunaltekniska ytor (vinterväghållning, etableringsplatser, snöupplag/snötippor) (Utl. 2015:139)

Förslag från trafiknämnden

Anförande nr 87

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Jag ska bara säga att frågan om kommunaltekniska ytor kan låta ovanligt tråkig, men är extrem viktig för hur vi hanterar vår kommun och hur vi gör när vi utvecklar och förändrar och inte minst hur vi gör när det snöar. Det handlar om vad vi ska göra med sanden, vad vi ska göra med maskiner och andra saker som vi ska ställa upp när vi utvecklar staden och var vi ska lägga snön.

Det handlar om en strategi som pekar ut hur olika bolag och nämnder ska göra och leta upp platser, diskutera med forskare och försöka identifiera var man ska ha alla de olika sakerna. Framför allt är snön ett bekymmer. Vi kan inte förlita oss på att det blir varmare. Nu när vi dessutom har bestämt att temperaturen inte ska få öka med mer än 1 ½ grad måste vi se till att snötippningen verkligen fungerar. Vi vill helst inte lägga snön i våra vattendrag eller framför allt inte i Mälaren. Därför ska det nu gå i gång ett arbete för att leta upp platser, hitta forskare och gå vidare med arbetet.

Nästa år i tertialrapport 2 ska det här initialt avrapporteras så att vi förhoppningsvis ska kunna gå vidare. Jag är glad att vi har det här ärendet uppe. Det är någonting som man ibland glömmer bort, men det måste upp.

När det gäller snön transporterar vi i väg hela två Globen av snö under året de år då det snöar. Det är 9 000 lastbilar som rusar runt i staden, så det är inga småsaker.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag i detta ärende.

§ 28 Avtal om fastighetsreglering m.m. rörande fastigheterna Kristinebergs Slott 10, Kristinebergs Slott 11 samt Kristineberg 1:3 med AB Storstockholms Lokaltrafik (Utl. 2015:143)

Anförande nr 88

H a v a l M u r a d (MP): Hej! Det är glädjande att vi i dag kan anta denna fastighetsreglering. Goda dialoger och samverkan har lett till att SL nu väljer att flytta sin underjordiska bussdepå till Tomtebodan i Solna. På så sätt frigörs mer utrymme för bostäder och kontor. Det är så här vi ska planera vår stad och frigöra attraktiv mark för fortsatt utveckling av staden.

Även om vi verkar vara överens ville jag gå upp och säga det. Det är väldigt bra. Det här är ett fint praktexempel på hur vi ska göra i framtiden med nära lägen som vi kan vidareutveckla i staden.

*§ 29 Inrättande av Älvsjöskogens naturreservat i Stockholms stad (Utl. 2015:144)
Förslag från exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och
stadsbyggnadsnämnden*

Anförande nr 89

Jan Valeskog (S): Ordförande, fullmäktige! Det här ärendet handlar om att fullmäktige ska besluta om att bilda ett naturreservat av stadens mark i västra Älvsjöskogen på 40 hektar. Samtidigt förvärvs Svenska kyrkans mark i området för drygt 8 miljoner kronor, vilket ytmässigt motsvarar 125 hektar, och sammanlagt är det alltså 165 hektar som det nya naturreservatet kommer att omfatta.

Älvsjöskogen utgör en mycket viktig del av Stockholms gröna struktur och är också ett kärnområde för biologisk mångfald mellan Bornsjökilen och Hanvedenkilen, två av Stockholms gröna kilar. I Älvsjöskogen finns också särskilt betydelsefulla äldre barrskogs- och våtmarksmiljöer, liksom inslag av andra särskilt skyddsvärda arter.

Som alla vet har skogsområdet stor betydelse för inte minst de närboendes rekreation och friluftsliv. Tillgången till stadsnära natur är viktig för en ekologiskt och socialt hållbar stadsutveckling. Invid den östra skogen på andra spåret ligger Hagsätra som domineras av flerfamiljshus.

I samband med beslutet om inrättandet av naturreservat i västra Älvsjöskogen gav den rödgrönrosa majoriteten i uppdrag att se över möjligheten att göra även vissa delar av östra delen av Älvsjöskogen till naturreservat. Men det förutsätter att betydande delar av östra Älvsjöskogen ska användas för bostäder liksom att man säkerställer möjligheten till dragning av en tunnelbana genom området. Att möjliggöra bostadsbebyggelse i östra delen är ett initiativ som har tagits för att vi ska kunna fortsätta öka takten i bostadsbyggande i Stockholm men också för att få en bra helhetslösning för Älvsjöskogen och omgivningarna med den fantastiska naturen och rekreationskvaliteterna. Det blir bra kollektivtrafik och nya bostäder i området.

Det här ärendet är bara ett första steg i processen. Därför vill jag med stor glädje yrka bifall till kommunstyrelsens förslag om att inrätta Älvsjöskogens naturreservat.

Anförande nr 90

Borgarrådet Larsson (M): Fru ordförande! Nu plötsligt handlade ärendet om östra Älvsjöskogen, för Jan Valeskog pratade mer om den östra delen. Då måste jag ställa frågan: När får vi se ett sådant ärende? När är ärendet om den östra delen av Älvsjöskogen färdigt? Ni ska kombinera ett nytt naturreservat med väldigt många nya bostäder. Vi ser mycket fram emot att få se hur det ska gå till. Jag antar att det finns någon form av tidsplanering för detta. Vi hade nog gärna i första hand sett att man hade kunnat gå vidare med byggnation i den östra delen utan att för den skull kombinera det med naturreservat i den östra delen, men där har vi olika uppfattningar.

Min enkla fråga är: När tror du, Jan, att ärendet kommer upp till exploaterings- eller stadsbyggnadsnämnden?

Anförande nr 91

J a n V a l e s k o g (S): Jag hoppas att vi ska ha ett sådant ärende under nästa år. Exakt när kan jag nog inte säga. Det hänger också på exploateringskontorets arbete med frågan. Men jag hoppas att det ska finnas ett bra underlag nästa år.

Anförande nr 92

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det är faktiskt inte varje dag som det känns historiskt att fatta beslut i den här salen, men i dag ska vi fatta ett historiskt beslut. Vi ska sätta punkt på en riktig politisk långkörare, en politisk fråga som har fler på nacken än vad jag själv har.

Centerpartiet har länge kämpat för Älvsjöskogen. Kampen har drivits lokalt på plats av vår starke man. Som alltsomoftast är en stark man i Centerpartiet en kvinna. Det är Evy Kjellberg. Centerpartiet och Evy har kämpat för att denna skog ska bevaras i över 40 år. Det har stundom varit en lågintensiv kamp, men ibland en högljudd kamp, med namninsamlingar och överklaganden till kammarrätten. Vi tar inte till oss all ära i detta ärende. Det är många som har kämpat för att bevara skogen. Man kan konstatera att den här skogen betyder mycket för dem som bor i området kring skogen.

För Centerpartiet är grönområden och naturreservat en självklar del i en modern växande stad. Ska vi bygga en tätare och högre stad måste vi göra det samtidigt som vi bevarar våra gröna värden. Och Älvsjöskogen är en sådan plats som har många viktiga gröna värden. Här finns barrskogs- och våtmarksmiljöer som är skyddsvärda. Här finns fridlysta groddarter, och skogen utgör ett kärnområde i grönstrukturen och en viktig spridningsväg för djur och växter.

Älvsjöskogen har inte bara viktiga gröna värden, utan Älvsjöskogen har också rekreativvärden. De är viktigt att vi skapar naturreservat som är enkla att nå och besöka för dem som kan besöka våra naturreservat. Därför ställer vi krav på att vi vill ha en ekodukt som kan överbygga järnvägsspåret som skär av området som ett djupt sår mellan de båda skogsområdena. Vi vill koppla ihop de gröna värdena på båda sidorna så att spridningsvägar ökar. Ekodukten har också en annan funktion: att tillgängliga naturreservatet för dem som bor på Hagsätrasidan.

När vi i Centerpartiet kom till makten under förra perioden var denna fråga högt prioriterad hos oss. Det tar tid att utreda och arbeta fram ett förslag om ett naturreservat. Jag vet det, och jag har respekt för det. Men det är ett faktum att ärendet var klart att genomföras redan i augusti 2014. Därför är det tråkigt att majoritetens beslutsin kompetens har fördröjt ärendet med nästan ett och ett halvt år.

Men, kära vänner, i dag är det en glädjens dag, och jag vill å Centerpartiets vägnar och särskilt på alla våra kämpars i Älvsjö vägnar yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 93

B e r t h o l d G u s t a v s s o n (M): Ordförande, fullmäktige, åhörare! När jag blev ordförande för Brännkyrkamoderaterna i mitten av 80-talet tog centerpartisten Evy Kjellberg kontakt med mig. Hon undrade om jag ville vara med att driva frågan om Älvsjöskogen som naturreservat och om att värna Långsjön. Tillsammans med

många andra hjälpte jag Evy med att anordna möten och skapa opinion. Som lantbrukare känner jag starkt för naturvärden. Dessutom har jag liksom väldigt många andra tillbringat mycken tid i dessa områden.

Jag har själv kämpat för Älvsjöskogen och Långsjön. Detta har skett genom motioner, uppvaktningar och annat slags påverkan. Brännkyrkamoderaterna har hela tiden haft Älvsjöskogen som naturreservat och bevarande av Långsjön med i sina program.

Efter min motion till kommunfullmäktige blev Långsjön muddrad till en del, och även andra åtgärder vidtogs. Vattenkvaliteten i Långsjön har blivit mycket bättre. Det var bara synd att den inte muddrades djupare, för då hade växtligheten haft svårare att återkomma, vilket den har gjort.

Det är med stor glädje jag är med om att fatta beslut om att Älvsjöskogens västra del kommer att bli naturreservat. Jag vet att jag delar denna glädje med en mängd människor långt utanför närområdet. Jag är tacksam mot de moderata borgarråd som tog tag i frågan och började driva den. Jag instämmer i Moderaternas särskilda uttalande i KS att den östra delen behövs för bostadsbyggande och tunnelbaneutbyggnad.

Anförande nr 94

Borgarrådet L u h r (MP): Det är väldigt roligt att vi i dag beslutar att inrätta det första naturreservat av de fyra som ligger i pipeline och ska inrättas. Det är roligt att det är en så bred majoritet. Jag tror att alla här inne vet hur viktigt det är med grönområden som försörjer väldigt många personer med tjänster. Just Älvsjöskogen är ett extremt viktigt rekreativområde för väldigt många människor. Det finns två motionsspår där, men de har också en fin skogskaraktär och hjälper till, som Berthold berättade, med vattenrening och till att få en god vattenkvalitet i bland annat Magelungen, som också är ett viktigt område för stockholmarna.

Just i dag är jag glad och stolt över att vi kan inrätta det här reservatet. Vi har dessutom ett utredningsförslag angående att även i den östra delen inrätta ett naturreservat. Det tycker jag är viktigt. Det är två delar av skogen som skärs av i dag av järnvägsspåret. Den västra delen ska vi besluta om i dag, den östra delen ligger i anslutning till ganska många flerbostadshus. Det finns vissa viktiga naturvärden också i den östra delen.

Nu diskuterar man om man inte ska kunna bygga där, men vi har sagt att det ska vara ett högt tempo i bostadsbyggande. Det är viktigt att man länkar ihop de här två områdena och att även de som bor i den östra delen kan ta sig över och kan utnyttja hela den här naturmarken, som är väldigt viktig för så många människor.

Anförande nr 95

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande! Mycket av det du sade, Katarina, var bra. Men för tids vinnande tänkte jag ta replik i stället för att begära ordet för ett anförande och säga att Liberalerna är förträffliga anhängare av frågan om att göra den västra delen av Älvsjöskogen som naturreservat. Vår gamle förkämpe Karl Bern, som är en mycket stark profil i området, har arbetat för att Älvsjöskogen ska få ett skyddsvärde.

Den östra delen måste vi återkomma till. Där är det bra om man kan kombinera bostadsbyggande med att använda de gröna områdena som inslag. Men vi måste bygga rejält med bostäder där, för annars får vi inte tunnelbana dit.

Bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 96

Borgarrådet L u h r (MP): Vi verkar helt överens. Vi har ett högt bostadsmål. För att nå det målet och ha en bibehållen bra stad som är bra för alla som bor måste vi planera smart. Vi måste få bostäder och natur att länkas ihop, för det är så pass viktiga funktioner.

Vi är överens. Vi ska bygga, men vi måste också titta på vilka som är viktiga områden att spara så att människor får tillgång till dem och kan utföra de tjänster som vi behöver, till exempel vattenrening som Berthold nämnde.

Anförande nr 97

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Fru ordförande! Jag får bara instämma i kören av hyllningar till det beslut som vi ska fatta. De är en stor glädje att få vara med om att fatta beslut om att göra naturreservat av västra Älvsjöskogen. Det är en mycket vacker skog, full av barrträd, och där finns skidspår. Jag var där för någon vinter sedan när det fanns snö och åkte och konstaterade att skogen bebos av både djur och träd, och det finns många föreningar som hjälper grodor ned till sjön, en särskild förening som vill bevara skogen och så vidare. Det är en fantastisk tillgång för staden.

Dock kunde man konstatera att det är en ganska brutal avskärning mot östra delen med stambanan där tågen rusar förbi. Därför är jag väldigt glad att vi nu arbetar vidare med att utvidga reservatet till att omfatta den östra sidan av Älvsjöskogen. Jag hoppas, även om det är för tidigt att säga något definitivt om det, att vi kan binda samman de båda delarna med en ekodukt som återskapar ekologiska samband och som också blir en sociodukt, en bro med syfte att hålla ihop de sociala sammanhangen mellan Älvsjö och Hagsätra.

Ett argument är att vi planerar, som har nämnts, många nya bostäder runt Älvsjö, framför allt på den östra sidan av stambanan där det finns stora outnyttjade ytor med P-platser och en överdimensionerad trafikapparat och så vidare som får ett bra kollektivtrafikläge om tunnelbanan förlängs dit. Men när vi fattade beslut om det i exploateringsnämnden nämndes det som en risk från stadens sida att byggherrarna inte skulle vilja satsa i det här området.

Jag tror helt klart att ett stort naturreservat med en spännande ekodukt över stambanan alldeles inpå knuten kommer att öka attraktionskraften i det här området och hjälpa staden att få lägenheterna byggda. Det är bra för dem som bor där nu på båda sidor av spåren, det är bra för naturvärden och för den miljömässiga hållbarheten, och det blir en bra tillgång för dem som är måna om att bygga ut staden och få tillräckligt många lägenheter på plats för alla dem som vill flytta till Stockholm.

Anförande nr 98

Erik Slottnér (KD): Fru ordförande! Det är en härlig eufori som råder i rådssalen, och jag vill inleda med att säga att Kristdemokraterna stöder det förslag som kommunstyrelsen har lagt fram. Ändå vill jag höja ett litet varningens finger i den debatt som pågår.

Ganska många gånger när människor argumenterar för att inrätta fler naturreservat är det just för att hindra bostadsbebyggelse i det området. Ofta argumenterar man för att man inte ska bygga fler bostäder i närheten av naturreservat. Man talar ofta om buffertzoner för naturreservat. Man får inte störa siktlinjer och annat från naturreservaten. Det är väldigt vanligt förekommande resonemang när man möter allmänheten. Vi ska inte inbilla oss att alla grönområden som inte har fått beteckningen naturreservat är hotade för exploatering. Det är väldigt många natur- och grönområden runt om i Stockholm som inte är naturreservat men som jag inte tror någon av oss här inne vill exploatera för bland annat bostäder.

Risken med naturreservat är att man låser fast sig för en väldigt lång tid framöver. På så sätt blir man väldigt oflexibel i en stad som växer. Därför tror jag att det är farligt att gå vidare med för stor entusiasm och anlägga naturreservat efter naturreservat.

Med detta sagt och med kanske risk för att ha lagt lite sordin på den goda stämningen här yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag om att göra västra Älvsjöskogen till naturreservat.

Anförande nr 99

Sebastian Wiklund (V): Jag vänder mig lite mot det du sade om stämningen, Erik. När det gäller att instifta naturreservat, och vi har pratat om vilka det är, låter det ibland som att det är väldigt många och mycket.

När det gäller den östra delen, där vi även planerar för bostäder, är det precis så som vi måste göra i Stockholm. Vi måste se över för att se vad vi ska bevara eller vad inte bevara och hur vi gör de stora penseldragen och ser till att vi bygger ännu mer och gör det på fler ställen i Stockholm. Annars blir det så att ett tu tre bygger vi lite här och lite där. Ibland blir det bra, ibland blir det mindre bra. Det är mycket bättre att definiera vad vi verkligen vill bevara och vad vi inte vill bevara och se till att bygga där. Det frigör byggandet och bevarar den goda naturen, den natur som vi vill bevara.

Anförande nr 100

Erik Slottnér (KD): Ordförande! När det gäller östra Älvsjöskogen kan vi ta ställning när vi väl har ett ärende framme. Jag tycker att det är bra att ert ingångsvärde ändå tycks vara att det ska byggas bostäder och att det ska dras tunnelbana genom området. Jag hör att det sägs här, och det är bra.

Alla grönområden vi sparar kan inte bli naturreservat. Jag tänker på till exempel Bagarmossen, där vi har ganska mycket skog och naturområden som jag hoppas ska kunna inkorporeras i en attraktiv stadsbebyggelse med kvartersstruktur. Det innebär inte att vi måste göra den skogen till naturreservat, utan vi ska kunna inkludera grönområden som blir mötesplatser och oaser för medborgare som bor där och även för dem som inte bor där utan att för den sakens skull göra allt till naturreservat. Det lägger också en del hinder för vad man får göra på en plats. En del områden passar

som naturreservat, jag säger ingenting annat. Det är därför jag stöder förslaget, men jag ville visa en lite annan dimension än alla andra talare hittills.

Anförande nr 101

Elin Olsson (MP): Jag hade inte tänkt gå upp när miljöborgarrådet har företrätt ärendet så väl, men Eriks inlägg fick mig att vilja gå upp. Just när vi har en stad som är så pass rik på stadsnära natur som Stockholm är det enormt viktigt, ja avgörande, att vi hittar de välavvägda och motiverade gränserna när det gäller naturreservat. Det handlar om att långsiktigt försäkra den mest värdefulla naturmarken för framtida generationer.

Jag håller helt med Erik om att allt som är värdefullt behöver naturligtvis inte låsas in i ett naturreservat. Just när vi har ett naturreservat och den gränsdragning som då blir aktuell är det helt avgörande att den gränsen blir attraktiv och tillgänglig i mötet mellan det gröna och det urbana Stockholm. Det är genom att aktivt samplanera både den växande stadens behov och den gröna infrastrukturen som vi kommer att kunna möta det stora behovet av bostäder samtidigt som vi utvecklar och tydliggör Stockholms gröna och urbana karaktär.

Den östra delen av Älvsjöskogen innehåller precis som den västra stora naturvärden som tillsammans utgör en mycket stor värdekärna. Våtmarker och gammalt ädellövsbestånd har en utbredning i Älvsjöskogen, både öster och väster om stambanan.

Vi ser en stor potential och rimlighet i att bygga bostäder i anslutning till Ormkärr. Här finns stor potential att utveckla urbana och stadsmässiga kvaliteter i kollektivtrafiknära lägen. Men vi ser också att områdets attraktivitet kan stärkas ytterligare genom att låta naturreservatet komma över till den östra sidan, knyta samman med ekodukten som en viktig beståndsdel. Naturreservatet ska ses varken som en barriär eller som en återvändsgränd. Det ska vara en del av stockholmarnas vardagsrum.

§ 30 Markanvisningspolicy för bostadsfastigheter och andra exploateringsfastigheter (Utl. 2015:145)

Förslag från exploateringsnämnden

Anförande nr 102

J a n V a l e s k o g (S): Fru ordförande! Tempot i bostadsbyggandet är mycket högt i Stockholm. Med råge överträffas målet för både markanvisningar och godkända detaljplaner, mål som dessutom är högre än tidigare. I år nåddes upp till nästan 8 200 markanvisningar och nästan 7 000 godkända detaljplaner.

Det är för åtta år sedan som fullmäktige godkände den förra markanvisningspolicyn. Den har fått kritik för att den inte tydligt prioriterar byggandet av hyresrätter och att markpriserna är viktigare än produktionsvolymen. Det fanns kritik mot att kvalitetsfrågorna och transparensen, det vill säga öppenheten, i processen var bristfälliga. Kritiken kommer från byggherrar, fastighetsägare liksom från politiken.

Den nu gällande markanvisningspolicyn innefattar två former av direktanvisningar av mark till byggherrar: antingen direktanvisning eller anbud. I det här förslaget föreslås fyra former. Det är direktanvisning eller anbud som nu tydligt slår fast att anbud avser pris. Det föreslås som ytterligare variant av direktanvisningen att när fler byggherrar söker på samma plats ska ett särskilt jämförelseförfarande ske. Den fjärde formen är att ha tävling om särskilda idéer om användning och prissättning genom fast pris alternativt tomträtsupplåtelse, vilket är en förändring mot tidigare.

Nytt är också att motiven tydligt ska redovisas i ärendet för val av byggherre och på vilket sätt denna har uppfyllt stadens krav. Det gäller gestaltning, innovationsaspekter, inpassning i terräng, parkeringslösningar, angöring, hur bullerkrav eller andra tekniska krav ska uppfyllas.

I fortsättningen gäller att minst hälften av bostäderna ska vara hyresrätter och att det måste vara variation och mångfald i utbudet. Huvudprincipen ska vara att marken till bostadshus säljs till marknadsvärde. Om särskilda skäl finns, till exempel att det är motiverat att bygga bostadsrätter på en viss plats och att det förutsätter tomträtt, ska den möjligheten finnas även det kommer att tillhöra ovanligheterna.

Kraven vid urval av byggherre har också förtydligats. Det gäller betydelsen av jämn produktion och stabilitet över tiden, kreditvärdighet och genomförandekraft, men även förmågan att hålla tidsplaner och produktionsstakt är viktig.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 103

E l i n O l s s o n (MP): I Stockholm har vi ju den otroliga lyxen och fördelen att ha ett stort antal både aktiva och duktiga byggherrar på både den privata och den allmännyttiga sidan som vill och kan bygga. Konkurrensen om marken är därför oerhört stor, en ändlig resurs som vi behöver förvalta väl. Det är inte sällan frustrerande för dem som är aktiva och söker markanvisningar i Stockholm.

Statistiken för de senaste åren visar att 94 procent av markanvisningarna har gjorts på direktanvisning till ungefär en tredjedel av de sökande som vill bygga i Stockholm.

Det finns flera skäl att efterfråga en process som är både mer transparent och kvalitetsburen.

En aktiv markpolitik är en viktig förutsättning för hållbar stadsutveckling. Markanvisningspolicyn anger de spelregler staden sätter upp när det gäller byggande på stadens mark. När jag blev förtroendevald till exploateringsnämnden 2012 blev jag minst sagt förvånad över bristen på kvalitetsparametrar och transparens i tilldelningsprocessen. Stadens markinnehav utgör en stor del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet. Det är angeläget att det förvaltas på ett ansvarsfullt sätt. Därför är det avgörande att det byggs både fler bostäder med god arkitektur och bostäder till en rimlig kostnad. Då är det viktigt att staden har verktyg för att både ställa krav och utvärdera kvalitetsaspekter i tilldelningsprocessen, snarare än att pressa sista kronan i marken.

När vi blir fler som ska leva tätare tillsammans behöver fler områden i Stockholm uppfattas som attraktiva. Varje hus som byggs behöver ge tillbaka något till grannskapet – ett kafé, en bilpool, en grön fasad, en förskola och inte minst god arkitektur. Inget projekt kan innehålla allt, men alla projekt kan ha något för att skapa en trevlig och hållbar stad, där det alltid innebär något positivt när vi får nya grannar.

Den nya markanvisningspolicyn innebär att staden kommer att ha fyra olika förfaranden: direktanvisning, direktanvisning efter jämförelseförfarande, anbud på pris och tävling. Genom att arbeta med fasta markpriser utifrån den gedigna kunskap som vi har kring marknadsvärdet kan fokus förflyttas till krav och önskemål som staden har på respektive markanvisning.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 104

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Kristdemokraterna har inget annat förslag till markanvisningspolicy än den som majoriteten föreslår. Det är inga större förändringar egentligen. Jag skulle vilja säga att det är vissa kompletteringar av den markanvisningspolicy som har gällt, och jag kan tycka att det är kompletteringar som är bra. Jag tror att det är bra om ni exempelvis kan främja tillkomsten av större tävlingsmoment i markanvisningspolicyn. Det är bra om vi kan komma dit.

Det är också bra om man kan jobba med fast pris, som man talar mycket om. Men vi ska komma ihåg att fast pris inte är någonting nytt. Fast pris har vi jobbat med under många av Alliansens år. Det är ingen skillnad bara för att ni nu säger att fast pris ska vara på marknadsmässiga villkor. Det ska fortfarande vara marknadspris som gäller, men det ska vara ett fast pris, säger ni. Det är ungefär så vi har jobbat också. Man tar reda på marknadspriset genom anbuds förfarande, och sedan är det detta pris som gäller vid exempelvis direkthänvisningar. Jag har lite svårt att se det nya som kommer.

För Vänsterpartiet måste denna markanvisningspolicy vara ett nedköp. I valrörelsen hade ni ett väldigt högt tonläge. Det var tomträtt som skulle gälla även för bostadsrätter, och man skulle nästan bara markanvisa till hyresrätter. Så låter det inte nu. I valrörelsen var det många från de rödgröna partierna som talade om att priserna var problem. Vi hörde Elin Olsson tala om detta att vrida ut den sista kronan ur varje

kvadratmeter och att det gör att vi inte kan få tillräckligt hög kvalitet i byggandet. Nu säger man i stället att marken är en del av stockholmarnas egendom och att vi ska ta betalt med marknadspris. Det var ett annat läge i valrörelsen än den markanvisningspolicy vi nu ser.

Jag tycker ibland att markanvisningspolicyn får klä lite väl mycket skott för de problem som ändå finns på bostadsmarknaden. Jag vill ändå påstå att det inte är markanvisningspolicyns fel att man bygger grå punkthus i betong i stora delar av våra förorter. Även med nuvarande policy är det fullt möjligt att bygga färgglada kvarter med sadeltak, om det nu är det politiken vill. Men politiken vill ju inte detta, för man menar att den stadsbyggnaden är en borgerlig stadsbyggnadspolitik – att bygga kvarter i ytterstaden. Man ska fortsätta att bygga på den struktur som finns i ytterstaden. Det är ideologi som ligger bakom detta. Det är inte något markanvisningspolicyfel.

Vi stöder den markanvisningspolicy som finns. Men det är verkligen skillnad mellan retorik och verklighet från den rödgrönrosa sidan.

Anförande nr 105

Elin Olsson (MP): Jag tänkte höra om en sak, Erik, i samband med att vi markanvisade på Årstafältet. Det var ett av mina första ärenden. Där gjorde man så att A-tomten på området gick till den som kunde bjuda högst för marken. Skillnaden mellan de byggherrar som låg högst bland dem som angav att de ville vara med och konkurrera om marken – det var ungefär tio byggherrar – kan mätas i enbart kronor, 10 271 kronor. Det var alltså promillen som skilde mellan de översta fyra ungefär. Det fanns inga andra kvalitetskriterier i upphandlingen av detta. Man lade därefter samma markpris på övriga tomter.

Hur kan du se att detta inte på något sätt påverkar kvaliteten i den övriga bebyggelsen?

Anförande nr 106

Erik Sjöttner (KD): Ordförande! Jag tror att det kan ligga en del i den kritik Elin Olsson ger uttryck för. Därför säger jag att vi inte har något annat förslag. Det är inte så att vi säger: Vi vill behålla den nuvarande policyn. Vi stöder den komplettering som görs. Men jag tycker verkligen att det har varit lite väl mycket övertoner från er sida när det gäller den policy som vi nu har.

Man ska komma ihåg att även med de priser som du nämner har det funnits byggföretag som vill bygga. Det är vi som sitter i stadsbyggnadsnämnden – jag sitter inte i exploateringsnämnden, utan där – som ska se till att kvaliteten hålls. Vi ställer bland annat gestaltningskrav i detaljplanerna just för att det inte bara ska bli de här fyrkantiga grå lådorna som det byggs för mycket av. Vi ska kunna bygga annat också.

Vi kan dock konstatera att även med den policy som finns nu lyckas vi bygga med ganska hög kvalitet ibland.

Anförande nr 107

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Jag ville bara bemöta detta lite kort. Även Vänsterpartiet har förstås att förhålla sig till kommunallagen, som reglerar markpris-sättning i hög grad. Vi kan väl ändå identifiera ett problem, nämligen att det är dyrt att bygga i Stockholm. Det har vi försökt komma runt på andra sätt, till exempel genom framtagandet av Stockholmshuset, som syftar till att pressa priserna och därmed pressa hyrorna och kunna bygga bra, snygga och miljövänliga lägenheter till en rimlig hyra.

Det finns också en nyhet i markanvisningspolicyn som innebär att man vid vissa tillfällen kan bygga bostadsrätter med tomträttsavgäld. Det är någonting helt nytt. När ni talar om värdet av blandade områden bygger det oftast på att man säljer ut och gör om till bostadsrätter. Vi har här ett annat sätt att möjliggöra för byggherrar att bygga bostadsrätter också i områden som domineras av hyresrätter.

Anförande nr 108

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Man kan ju undra om inte Vänsterpartiet visste om att det fanns en kommunallag och ekonomiska spelregler att förhålla sig till före valet. Ni föreslog dessa förändringar av markanvisningspolicy, som ni nu inte har fått igenom i förslaget till ny policy, redan före valet. Nu säger Rikard Warlenius att ni har fått gett upp detta därför att det finns en kommunallag att hålla sig till. Jag hoppas att ni visste det också före valet.

Jag har noterat att man kan få bygga bostadsrätter även med tomträttsavgälder i något enstaka fall. Jag har förstått att det är ett sätt att få Vänsterpartiet att gå med på det här. Men det verkar inte bli i särskilt många fall man gör så här, och jag befarar att i de fall där man bygger bostadsrätter med tomträttsavgäld är det bara byggföretagen som får pengarna. Priset sätts ju som marknadspris i alla fall.

Anförande nr 109

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! När fullmäktige hamnade i debatter om markanvisningspolicyn under förra perioden, och även under början av denna period, anade jag att vi skulle få se ett dokument som markant förändrade spelplanen för dem som vill bygga i Stockholm. Det tonläge som vi har hört i den här salen om vad markanvisningspolicyn minsann hade ställt till med och vad exploateringsnämnden hade ställt till med ökade förväntningarna på policyn, kan jag säga.

När vi sedan fick den konstaterade vi att det är i stort sett samma markanvisningspolicy som vi hade tidigare, och detta av ett enda skäl: att verkligheten har hunnit i kapp den majoritet som nu har tagit över. Verkligheten är i kapp, och man kan inte ändra på allting. Däremot fanns det behov av översyn. Det var länge sedan vi skrev policyn, och det fanns orsaker till att se över om den behövde förtydligas i någon del.

Men när jag till och med här i dag får höra att den nya policyn, som man ändå får säga inte är särskilt ny, skulle innebära att det finns en större transparens och öppenhet och att den kommer att garantera att vi får mer än hälften hyresrätter i den här staden börjar jag undra om ni över huvud taget har läst dokumentet eller om ni har läst det förra dokumentet. Det handlar inte om detta. Transparens och öppenhet är vi väldigt intresserade av, särskilt i en tid när de kommunala bolagen hamnar i en gräddfil. När de kommunala bolagen går förbi de andra – då finns det all anledning

att ha transparens och öppenhet så att vi visar att den här staden inte ser till att gå de kommunala bolagens ärenden i de olika myndighetsutövande rollerna.

Man talar om kvalitet. Med all respekt – kvaliteten är otroligt viktig. Men om ni ska lägga in kvalitetsaspekten i markanvisningsskedet i större utsträckning än i de tävlingar som vi redan under förra mandatperioden hade några stycken av hamnar vi också i en förlängning av hela byggprocessen. Jag tror att det är viktigt att vi talar om kvalitet och att vi pratar arkitektur. Men det ska vi göra där det är lämpligt i den nämndprocedur vi har och inte se till att vi får förlängda byggprocesser.

Jag yrkar bifall till denna markanvisningspolicy, för den är inte så illa som den hade kunnat vara om det hade blivit som ni sade för ett år sedan.

Anförande nr 110

J a n V a l e s k o g (S): Jag håller med Joakim på en punkt: Bara det faktum att det är åtta år sedan den förra policyn antogs tror jag gör att själva den process som vi nu har genomdrivit med förslag, remittering, seminarier och så vidare är bra. Det finns både missförstånd och myter när det gäller vad som tidigare har gällt och vilka förutsättningar staden har att arbeta med detta. Själva processen har ett egenvärde när vi har genomarbetat det här.

Policyn är absolut inte totalt förändrad. Men den är förändrad på ett antal viktiga punkter, som jag redogjorde för. I stället för två varianter har vi fyra, inte minst där det finns flera byggherrar som är intresserade av samma plats. Vi har ett tydligt jämförelseförfarande, och det hela ska redovisas tydligt. Det handlar om ordet transparens, och det gäller inte bara politikerna utan också byggherrarna själva. Också Joakim vet att de har efterfrågat detta.

Anförande nr 111

Borgarrådet L a r s s o n (M): Just de där byggherrarna, som också jag talar med, undrar vad det egentligen är i markanvisningspolicyn som är nytt. Jag säger: Jag vet inte, och jag får inte heller något svar på det.

Låt mig säga så här: När man säger att man inte ska pressa varje krona ur marken innefattar det också att man uppenbarligen inte ska se till att ta ut vad marken är värd. Detta är stockholmarnas mark. När ni säger att ni inte ska pressa ut den sista kronan ur marken vill vi och aktörerna på marknaden veta vad det innebär. Och vad kommer det i slutändan att innebära för projekten som helhet i staden när det gäller ekonomin och de ekonomiska förutsättningarna? Att ta marknadsmässiga priser för stockholmarnas mark tycker jag är ett minimikrav.

Det finns enstaka projekt där detta inte är möjligt; det vet jag också. Det var likadant under förra perioden.

Anförande nr 112

E l i n O l s s o n (MP): Det var jag som sade det, så det behöver inte Jan Valeskog svara på. Det jag vill fråga Joakim om är detta: Beroende på vad staden ställer för kvalitetskrav får man en skild prisbild i ett anbudsförfarande. Man ger en fast prissumma där man säger att detta är vad vi anser att marken är värd och frågar vad man får för kvalitet tillbaka för det och vilka möjligheter man har. Man frågar

alltså från vem man får bäst kvalitet, det vill säga att man upphandlar på kvalitetsaspekter. Det är själva ingången till detta att inte pressa den sista kronan ur marken. Det utgår ifrån att vi har god kännedom om marknadsvärdet.

Min fråga är: Vad menar Joakim Larsson med att det blir en förlängning av processen när vi ställer tydliga kvalitetskrav inledningsvis i stället för att efter det att vi har gjort markanvisningen komma med ytterligare kvalitetskrav som ska pressas in i en situation där uppgörelsen redan är gjord?

Anförande nr 113

Borgarrådet L a r s s o n (M): Poängen var att om vi skulle utöka antalet tävlingar och ha betydligt större antal kommer processen att förlängas. Jag tror att ni kommer att finna en nivå på lämpligheten i att ha alltför många tävlingar. Jag vet att vi under förra perioden fick mycket kritik för tävlingar, just för att man tävlade om pris. Det spelar ingen roll; det tar längre tid vad man än tävlar om. Det är det ena.

Det andra är att vi har en nämndstruktur i staden som jag vet att ni har ställt upp på. Det är inte så att exploateringsnämnden bara är Stockholms stad. Det finns nämnder som jobbar med arkitektur och kvaliteter kring miljöfrågor och annat. Vi har nämnder för detta. Vi har olika nämnder i olika delar av byggprocessen som kommer in och sätter sin prägel på ärendena. Om man säger att allt detta ska ske i samtliga exploateringsärenden kommer vi att förlänga tiden. Det är det jag menar, och det gör att jag inte tror att man kan använda det i någon högre grad.

Anförande nr 114

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Det är roligt att se ett L som sin partibeteckning. Jag säger faktiskt fel ibland själv, så heder åt ordföranden som säger rätt!

Detta är ett ärende där det är mycket klokt som är sagt från majoritetens sida. Jag delar definitivt Jan Valeskogs uppfattning. Håll i dig, Jan – vi brukar inte tycka lika, du och jag! Men för sakens skull och i en sådan viktig fråga som markanvisningspoliticy n kan det definitivt vara bra att rejält titta över det hela och få ett nytt politiskt beslut efter sådär en sju åtta år.

Om det nu skulle vara möjligt utan tidsutdräkt finns det naturligtvis en poäng med att exploateringsnämnd, exploateringskontor och stadsbyggnadskontor samverkar mer runt hur olika nya områden egentligen ska se ut. Om man då kan ha ett större inslag av kvalitetsbedömningar när mark ska anvisas till en byggherre, med tävling eller ej, är det bra.

Ett sådant exempel är det som ni själva tidigare i debatten har talat om – Årstafältet. Man kan mycket väl tänka sig det som också Liberalerna har föreslagit i vårt budgetförslag, nämligen att när vi nu öppnar ett antal ganska stora områden ska vi också använda detta och ha som krav att det ska vara fler byggherrar än det fåtal som vi har i många sammanhang. På Årstafältet inleddes den första etappen med åtta olika byggherrar – tror jag att det var – som fick markanvisningar. Det blev också en variation i gestaltningen. Jag tycker alltså att vi ska jobba med fler byggherrar.

Det finns dock ett problem med hur vi gör nu när vi går fram med ganska stora nya områden. Det är det som ni säger om att minst hälften ska vara hyresrätter av det som anvisas för produktion. Om vi tittar i Skärholmen och Farsta ser vi att hyresrätterna dominerar. I stora delområden dominerar de kommunalägda bostadsbolagens hyresrätter. I dessa sammanhang är det inte klokt att bygga ytterligare fler hyresrätter. Där borde bostadsrätterna definitivt dominera. Det sa till och med Annika Billström i en debatt år 2002 när det gäller byggnationen av Stockholm i framtiden. Lyssna på det!

Anförande nr 115

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande, fullmäktige! Inte heller Centerpartiet har något annat förslag till beslut eller någon reservation i ärendet. Som flera har påpekat är det ett ganska omfattande material som bygger på vad som har gjorts tidigare. Jag har inte följt ärendet så exakt, men andra har kunnat göra det.

Det är några saker som ändå slår mig. Björn pekade på åtminstone en av dem. Det är den slagsida som blir i de områden där det redan finns mycket hyresrätter. Om det ska byggas minst 50 procent nya hyresrätter kommer det att bli en kraftfull slagsida mot hyresrätter där.

Den andra slagsidan riskerar att bli mot allmännyttan. Det kan riskera att inte minst skapa flaskhalsar i processerna om man inte använder så många aktörer som möjligt. Det skulle jag också vilja peka på; det är viktigt att utnyttja alla intressenter, och det är viktigt att det finns stora möjligheter för byggbolagen att inte bara titta på de stora områdena utan även på de små delar som kan bebyggas från innerstaden och utåt. Vi ser att man behöver titta även på dem. Då kan det gynna en mångfald bland byggherrar, och det kan också gynna en mångfald i gestaltning, utseende och användning.

Jag menar att om vi ska nå de mål i bostadsbyggande som har föreslagits och som vi är ense om fram till 2020, men även till 2030 där vi har ett ännu högre mål, måste vi ta till vara alla krafter och intressenter med idéer och förslag. Vi ska inte tro att vi är bäst själva på att bygga staden. Det blir nog bäst om vi använder alla möjligheter.

I övrigt är det glädjande att majoriteten följer lagen och inte säljer ut stadens mark till reapriser. Jag tycker att det är bra att vi enas om det mesta i hur vi ska hantera byggandet av staden.

Anförande nr 116

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Fru ordförande! Pressen har alltså den senaste veckan uppmärksammat att det har blivit fart på bostadsbyggandet i Stockholm igen. Vi har lyckats markanvisa över 8 000 bostäder i år i snitt, mot ungefär 4 000 de föregående åren, mellan 2007 och 2014. Ändå har vi bara börjat, och en ny markanvisningspolicy kan bidra till att öka takten ytterligare något.

Vi har som sagt några nyheter; det är inte helt tomt på det. Vi vill fokusera på hyresrätten. Andelen hyresrätter ska öka, och fler bostäder ska kunna byggas till rimliga kostnader. Vi vill som sagt bygga minst hälften hyresrätter, men det gäller naturligtvis inte i vartenda enskilt projekt. Det är anmärkningsvärt att ni på den där sidan oroar er så mycket över att hyresrätterna och allmännyttan ska dominera i

Farsta medan jag inte hör ett ord om att det är något problem med de områden där bostadsrätter dominerar. Ni har till exempel planerat nya områden i Stockholm som består till i stort sett 100 procent av bostadsrätter. Den oron är tämligen ensidig, tycker jag att det verkar som.

Vi har en nyhet som jag nämnde lite kort i en replik tidigare: en möjlighet att bygga bostadsrätter med tomträttsavgäld. Det är nog inte så himla ofta detta kommer att användas, men det är viktigt just för att skapa dessa blandade områden att det finns denna möjlighet i de områden där byggherrarna inte ser någon ekonomi i att bygga bostadsrätter. Så kan man göra en blandad stad.

Jag tycker att det är lite tröttsamt att höra om den här gräddfilen, och den gräddfil vi ger till allmännyttan. Jag vill betona att vi framför allt anvisar fler hyresrätter. Vi anvisar fler till allmännyttan, och vi anvisar faktiskt också fler till privata hyresrätter. Ja, faktiskt – vi har anvisat till fler privata hyresrätter i år än vad den borgerliga majoriteten gjorde under sin tid! Jag tror att inte heller de som bygger privata hyresrätter har någon anledning att känna missnöje. Jag gillar inte riktigt ordet, men okej: Vi har gräddfil för hyresrätter. Ni hade gräddfil för bostadsrätter.

Anförande nr 117

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag föreslår att eftersom Vänsterpartiet numera ingår i en majoritet bör ni gå tillbaka och titta lite historiskt på hur det har sett ut när det gäller markanvisningar till hyresrätter i den här staden. Av de 8 000 studentlägenheter, till exempel, som vi har överlämnat till er i olika genomförandeskedan och som vi väntar på att ni nu ska genomföra är samtliga hyresrätter. Över 50 procent har de senaste fyra åren anvisats till just hyresrätter. Det är därför vi funderar på vad denna markanvisningspolicy kommer att leda till. Ni säger att det ska bli ännu fler hyresrätter. Då skulle det vara intressant att veta hur många fler, med tanke på att vi har legat ganska högt de senaste åren.

Gräddfil, i den mån man tycker om sådant – jag gillar det inte alls – har vi redan sett under detta år. Det är uppenbarligen någonting vi riskerar med den politik som förs, inte bara i markanvisningspolicyn.

Anförande nr 118

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Själv ser jag fram mot att få lite gräddfil till sillen här när beslutspasset är över. Jag har ingenting emot gräddfil på det sättet, men jag menar att vi i policyn och även i andra typer av beslut har sagt att vi vill ha minst hälften hyresrätter. Det är sant att byggandet av hyresrätter, bland annat studentbostäder, ökade under era senare år. Men utslaget över era åtta år vid makten var det en klar majoritet bostadsrätter som byggdes och anvisades.

Anförande nr 119

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Min oro stillas inte av beskedet från dig, Rikard Warlenius, utan snarare tvärtom. Anledningen till att det i vissa områden har blivit en majoritet bostadsrätter kan jag förstå, samtidigt som jag också kan vara bekymrad. Det gäller till exempel att Hagastaden blev i stort sett endast bostadsrätter. Det beror på att det var så in i baljan dyrt att bygga där. Man måste däcka över, med alla säkerhetskrav, både järnväg och väg. Då behövde staden

intäkterna för att klara att bygga över huvud taget. Det måste ni också tänka på när det gäller ekonomin och att exploateringspengarna kommer in till staden.

Den andra delen är också oroande. Om du säger att det egentligen inte är något bekymmer att det blir ännu fler hyresrätter i områden som domineras av hyresrätter blir jag bekymrad. Vi ska inte bygga nya områden som domineras av hyresrätter.

Anförande nr 120

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Jag tycker att det var precis det jag inte sade. Vi har en ambition att bygga minst hälften hyresrätter, men det gäller inte varje enskilt projekt, som du säkert också har märkt av de handlingar som du får inför varje möte i stadsbyggnadsnämnden.

Jag skulle återigen vilja ställa en fråga till Folkpartiet, som ni hette när det här hände, nämligen när ni i exploateringsnämnden och kanske stadsbyggnadsnämnden lade fram ett särskilt uttalande om Östberga och sade att ni inte ville låta allmännyttan bygga fler bostäder där eftersom området domineras så mycket av allmännyttan. Sedan visade det sig att Östberga har 93 procent bostadsrätter och 7 procent allmännytta. Vi har kanske lite olika syn på vad blandade områden är. Jag har redan nämnt att vi inte tycker att 7 procent är en dominans, utan vi kan tänka oss lite högre andel hyresrätter i vissa bostadsområden.

Anförande nr 121

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! När man sitter i majoritet, eller egentligen när man sitter i den här salen, tycker jag att det är viktigt att man har lite koll på de siffror som man står och slänger sig med. Rikard Warlenius står här och talar om att det inte har byggts några hyresrätter i den här staden, eller alldeles för få sådana.

Jag ska berätta att av de färdigbyggda bostäderna, där man har kunnat gå in, öppna med nyckel, gå in genom dörren och sätta sig och bo, är det 41,3 procent av allt som har byggts under de senaste åtta åren som har varit hyresrätter. De senaste åren har markanvisningarna till hyresrätter varit i hög dominans. Det har berott på antalet studentlägenheter, som nästan alltid är hyresrätter. Det är bra att bara kontrollera detta innan man står här och gör allting svart eller vitt, för det är inte svart eller vitt.

Det som har varit talande för den förra majoriteten, som jag tillhör, är att vi också vill att det ska vara ekonomi i projekten. Vi vill inte att vi ska gå med underskott överallt i den här staden. Det är viktigt för ett parti som Vänsterpartiet att också se detta nu när man är i majoritet. Om det drar iväg och man ser att det blir underskott med röda siffror i samtliga projekt får vi problem i den här staden. Ett enstaka projekt klarar man av om man har plus i de andra, men det ser vi inte ännu.

Nu talar man bara om att hyresrätter ska in. Ni nämner självmant i ganska många ärenden att ni tycker att det är dags att pröva tomträttsinstitutet för bostadsrätter. Jag kan säga att det får man göra med mycket stor försiktighet. Om man har tomträttsavgäld till den som bygger bostadsrätt dundrar det in pengar i det projektet till den som bygger, och inte till någon annan. Där förlorar skattebetalarna och stockholmarna möjligheten till stora intäkter. Ibland är det möjligen så att detta är den enda möjligheten att få igång ett projekt; det finns sådana exempel. Men tro inte att

tomträttsinstitutet är rimligt för dem som bygger bostadsrätter! På det sättet fick vi nämligen inte en enda bostad i det område på Södermalm som vi nu för några år sedan fick fart på igen tack vare att vi såg till att sälja marken i stället. Då fick vi ekonomi i projektet, och bostäderna kan nu börja byggas.

Jag vill också hänvisa till alla de siffror ni nu vurmar för och som jag tycker att ni ska vara stolta över när det gäller de mål ni har uppnått. Men lite ödmjukhet skulle inte skada. Av de markanvisningar som har gjorts är drygt hälften sådant som vi körde igång under förra perioden.

Anförande nr 122

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Fru ordförande! 43 procent är bra, men det är inte minst 50 procent, som vi gärna vill göra. Jag tror aldrig att jag har sagt att ni inte någonsin har anvisat till en enda hyresrätt. Lite mer nyanserad var jag faktiskt.

Men det ni gjorde samtidigt som ni anvisade till och byggde hyresrätter var att ni sålde ut 30 000 hyresrätter. Beståndet minskade ändå. Nu finns det minst 60 000 personer som står i kön för att få en hyresrätt och som är aktiva sökande till en hyresrätt. Uppenbarligen finns det ett stort behov av och en stor efterfrågan på dessa hyresrätter. Därför är det inte konstigt att vi ökar det byggandet och inte, till skillnad från hur det har varit tidigare, säljer ut befintliga hyresrätter utan bevarar dem.

Anförande nr 123

Borgarrådet L a r s s o n (M): I Vänsterpartiets värld är det så att när en bostad säljs eller när en hyresrätt omvandlas till en bostadsrätt försvinner den. Då bor ingen där längre. Om Vänsterpartiet styr flyttar minsann människor in i de här lägenheterna. Jag kan säga att i dessa lägenheter bodde folk innan de ombildades, och det bor människor i dem efter det att de har ombildats. Det har ingenting med statistiken att göra.

Däremot är bostadskön lång, och det behöver byggas både hyresrätter och bostadsrätter i den här staden. Det är vi helt överens om.

Det vi ser som den stora skillnaden när det gäller det du tar upp i din replik handlar om hur vi ser på ekonomin i den här staden. Vi tyckte att det var bra att vi fick in nästan 30 miljarder i reavinster på de här fastighetsaffärerna. Ni tycker att det är bra att vi lånar pengar. Det är därför vi har en lånefest som vi kommenterar på varje fullmäktige.

Anförande nr 124

J a n V a l e s k o g (S): Det är ständigt återkommande, det här med ödmjukhet och hur man räknar hit och dit. Självklart överlappar perioderna varandra. Men jag satt här och fick ihop siffrorna för de senaste fyra åren om man tittar på de fyra olika finansborgarråd som har varit framme under denna tid. Jag ska ta dem i ordning.

På fjärde plats när det gäller detaljplaner och markanvisningar är firma Axén Olin åren 2007–2010. Då var det 4 379 detaljplaner. På tredje plats kom firma Sten Nordin på 5 712. På en hedrande andraplats kom firma Billström med 5 870. Och, i all ödmjukhet, kommer på första plats firma Wanngård i år med i genomsnitt 6 902.

Vi får se hur det blir nästa år, men så är ställningen just nu. Vi får återkomma om ett år.

Anförande nr 125

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jan Valeskog! Jag tycker nog att ni ska tagga ned lite. Det är nämligen så att ni kommer att vinna även en annan tävling, och det är lånetävlingen. Ni kommer att ha lånat mer pengar än något finansborgarråd har lyckats med under någon period. Det ska bli spännande att se när ni utnämns till vinnare av lånefesttävlingen.

§ 31 Redovisning av motioner, inlämnade före den 1 januari 2015, som inte behandlats av kommunstyrelsen (Utl. 2015:146)

Anförande nr 126

B e r t h o l d G u s t a v s s o n (M): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag har några synpunkter angående motion 2014:17 om Östlig förbindelse. Den lämnades in för ett år sedan, den 15 december 2014. Sista dag för svar på remissen var den 30 april 2015. Ni uppger att den kommer att besvaras under andra kvartalet 2016. Den östliga förbindelsen är, tillsammans med utbyggd tunnelbana och bevarande av Bromma flygplats, en av regionens viktigaste infrastrukturfrågor den kommande perioden.

Det är därför oroväckande att den rödgrönrosa majoriteten är så handlingsförlamad när det gäller denna fråga. Tidigare har finansborgarrådet Karin Wanngård och biträdande finansborgarrådet Jan Valeskog stått här i talarstolen och duckat för frågan om när och om den östliga förbindelsen ska byggas. Att majoriteten på ett års tid inte har lyckats leverera ett svar på denna min motion om att hemställa hos regeringen att påbörja byggandet av den östliga förbindelsen är anmärkningsvärt, och ytterligare ett tecken på majoritetens flathet i frågan.

Att ni dessutom beräknar att det kommer att ta ytterligare bortåt ett halvår att besvara den tyder på att ni inte prioriterar denna miljöfråga. I motionen redovisar jag beräkningar från handelskammaren om att biltrafiken i innerstaden skulle minska kraftigt med Östlig förbindelse. På en del gator uppges 60 procent minskad biltrafik. Med mindre biltrafik blir det ökat utrymme för gång- och cykeltrafik. Inte ens detta får den rödgrönrosa majoriteten att skynda på byggandet av Östlig förbindelse.

Till och med stadens egna förvaltningar konstaterar att den östliga förbindelsen är viktig. Miljö- och hälsoskyddsnämnden skriver i sitt remissvar att den östliga förbindelsen kommer att innebära minskad trafik i innerstaden och att det i sin tur kommer att leda till en bättre lokal miljö där. Fastighetsnämnden å sin sida skriver att den östliga förbindelsen kommer att medföra restidsvinster, mindre trängsel samt mindre trafikbelastning, vilket kommer att gynna de näringsidkare som är beroende av transporter för att få sin verksamhet att gå ihop.

Med anledning av ovanstående frågar jag den rödgrönrosa majoriteten: Hur ser ni på frågan om Östlig förbindelse i dag? Och varför har just denna fråga inte kunnat komma fram till ett avgörande i kommunstyrelsen?

Anförande nr 127

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Jag ska inte i dag ta debatten om Östlig förbindelse, för den har vi all anledning att återkomma till när motionen kommer upp. Men jag ska på intet sätt förringa frågan, utan vi gör ett grundligt arbete och vi kommer att skriva fram motionen och motionssvaret när det gäller Österleden som miljöprojekt genom en kraftigt minskad biltrafik i Stockholm. Motionen är under process och kommer att komma på fullmäktiges bord det andra kvartalet 2016.

Anförande nr 128

B e r t h o l d G u s t a v s s o n (M): Det som bekymrar mig är att ni är så defensiva i frågan och att ni inte går till offensiv och själva lämnar in en begäran hos regeringen om att Österleden ska byggas och verkligen tar ställning. Ni skriver i ärendet till Sverigeförhandlingen att ni inte tar någon ställning i frågan och att ni inte gör något ekonomiskt åtagande. Det verkar som att ni är väldigt osäkra, men det beror väl på att ni är osäkra inom majoriteten, antar jag. Eller?

Anförande nr 129

B o r g a r r å d e t W a n n g å r d (S): När det gäller inspelet i Sverigeförhandlingarna är det mycket riktigt så att det är ett tjänsteförslag som har gått in, och Sverigeförhandlingarna kommer att återkomma i januari februari nästa år om vilka frågor man vill förhandla om.

Regeringen har fortfarande med Östlig förbindelse, och såvitt jag förväntar mig kommer de att komma tillbaka med frågan. Men när det gäller själva motionen kommer den att skrivas fram det andra kvartalet 2016.

*§ 33 Exploateringsavtal och överenskommelser om exploatering med försäljning och tomträtt för bostäder inom Bromstens industriområde (Bromstensstaden)
(Utl. 2015:148)*

Anförande nr 130

D e n n i s W e d i n (M): Fru ordförande! Jag vill gå upp här som Spångabo, och tidigare också Bromstensbo under flera år. Jag bodde ett stenkast från detta område, och jag välkomnar att majoriteten går vidare med Bromstensstaden. Det är ett område som har stor potential. Det har funnits ett lokalt frågetecken länge för varför området inte tas bättre till vara. Området bedöms nu kunna ta emot 2 000 lägenheter, och det är fantastiskt positivt. Men jag vill också påpeka att det även ställer krav på den lokala välfärden. Det hoppas jag att den rödgrönrosa majoriteten nu är redo att prioritera lokalt, alldeles särskilt.

Det finns dock en oro. I september förra året svämmade Bällstaån över. Det orsakade stor skada, och fastighetsägarna i området är nu oroliga över att man i samband med beslutet om Bromstensstaden inte tar problemet på allvar. En invånare har sagt: Man ska bygga för att skydda nybygget i Bromstensstaden, men vi andra som bor där – vad får vi för skydd? I samband med den översvämning som skedde kopplade man det hela till extremt regn kombinerat med exploatering i området och ökat toppflöde.

Staden måste göra kontroller av risken för översvämningar, och jag förutsätter att man i och med detta ärende tar tag i det. Jag har en fråga kopplat till detta. Stadsdelens ansvar är att städa och rensa skräpet längs åns dikeskanter. Vi förväntar oss att man lokalt ska prioritera detta bättre i samband med beslutet. Jag vill särskilt fråga majoriteten om detta är tillräckligt utrett. Har man kollat hur vattenflödet påverkas kopplat till detta beslut? Jag vill också säkerställa att majoriteten härifrån försäkras sig om att stadsdelen dels kommer att prioritera den lokala välfärden i Spånga och Bromsten bättre i samband med beslutet, dels ser till att man lokalt nu blir bättre på att rensa skräpet längs med Bällstaåns dikeskanter.

Anförande nr 131

E l i n O l s s o n (MP): Jättebra att du lyfter fram översvämningens riskerna och den problematik det innebär med de kraftiga regnmängder som vi förväntar oss få se ännu mer av i framtiden!

Här har man tagit ett ordentligt grepp om framför allt parkmarken, som är översvämningens bar. Man har tagit hänsyn till och höjd för just den problematik som du lyfter fram. Det finns säkert skäl att titta över detta ytterligare, men som jag uppfattar ärendet har man verkligen gått långt för att ta hand om denna problematik. Det är kul att höra att du engagerar dig i frågan!

Anförande nr 132

D e n n i s W e d i n (M): Jag vill upprepa att det är välkommet att man fortsätter med projektet Bromstensstaden och utökar det till att handla om 2 000 lägenheter. Det är prioriterat för området, och jag tror att detta kommer att bli väldigt bra.

Utifrån att oron tas i beaktning just när det kommer till vattennivåer och även till den lokala välfärden hoppas jag att majoriteten tar denna invändning från Spångaborna på allvar – dels härifrån, dels lokalt.

Anförande nr 133

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack så mycket, Dennis, för att du tog upp vattenfrågorna. Jag vill bara betona för fullmäktige att vi har dagvattenstrategier som vi arbetar efter när vi tar fram nya byggplaner. Vi har nu tagit initiativ till att göra en ny skyfallsplan. I och med att det finns mer och mer hårdbelagd yta kan det innebära översvämningar. Vi har sett exempel på översvämningar där bland annat Slussens tunnelbanestation var i farozonen för några år sedan.

Detta är någonting vi tar på fullaste allvar och någonting som vi väver in i alla byggprojekt. Det handlar om hur geografin i Stockholm ser ut, vad det är som är möjligt att kunna svämma över när vi anlägger parkmark och hur vi ska få bort vatten genom dels en dagvattenstrategi, dels en skyfallsplan, som snart kommer till fullmäktige.

§ 34 Försäljning av Fatburen 2, del av Söderhallarna (Utl. 2015:149)

Anförande nr 134

J a n V a l e s k o g (S): Ordförande, fullmäktige! Ärendet handlar om att inleda en försäljningsprocess av Fatburen 2, det vill säga den del av Söderhallarna som Stockholm stad i dag äger och som har förvaltats av fastighetskontoret. Den andra delen av Fatburen ägs av Atrium Ljungberg. Ambitionen är att genomföra en riktad försäljning av fastigheten till detta företag, och då naturligtvis under den bestämda förutsättningen att det sker på marknadsmässiga villkor.

Köparen avser att vidareutveckla saluhallsverksamheten, och jag skulle vilja säga att det är helt nödvändigt för att få ett mer varierat innehåll av restauranger, butiker och kaféer. Det är viktigt när det handlar bland annat om gastronomi och mathantverk. Det ska passa handlarna, och framför allt kunderna som vistas där och besöker platsen.

Även om fastighetskontoret tidigare under åren har vidtagit åtgärder för att få en bättre omsättning av saluhallen har det inte riktigt lyckats. Det handlar om att öka genomströmningen av folk i byggnaden och att få fler människor att handla i saluhallen. Det har visat sig vara svårt när man inte har haft fullständig rådighet över fastigheten. Man har inte kunnat göra den tillräckligt attraktiv.

Om en försäljning genomförs kommer den nya fastighetsägaren att kunna göra omDispositioner och förbättringar totalt sett av fastigheten. Det kommer alla att tjäna på. Företagarna liksom allmänheten får en attraktiv lokal. Fastighetsägaren kommer säkert att med högre omsättning kunna göra större investeringar.

Parallellt med att detta sker arbetar vi med att göra en stor upprustning av Medborgarhuset. Det är meningen att intäkterna från försäljningen av Söderhallarna framför allt ska gå till upprustning av Forsgréniska badet vid Medborgarhuset. En rejäl upprustning av de kanske två viktigaste publika byggnaderna vid Medborgarplatsen kommer att innebära en stor kvalitetsförändring av hela torget, och det kommer att glädja Södermalmsbor lika väl som andra stockholmare. Det är många som ser fram emot att upprustningen kan starta så att vi får mer attraktiva publika platser på Medborgarplatsen.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 135

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Fru ordförande! Vi ställer oss positiva till att staden och den rödgrönrosa majoriteten nu har tagit intryck av Moderaternas fastighetspolitik. Precis som vi tidigare har motionerat om är inte saluhallar en kommunal kärnverksamhet.

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning med en öppen inställning till fastighetsförsäljningar för att uppnå syftet om en mer effektiv och ändamålsenlig förvaltning. Vi delar uppfattningen att en privat aktör har större möjligheter att driva vidare och utveckla saluhallsverksamheten i Söderhallarna och den övriga verksamheten i huset. En försäljning av fastigheten skulle även möjliggöra en mer tillgänglig och levande saluhall med den nya ägaren, vilket är till stort gagn för stockholmare och besökare.

Det är i samband med försäljning viktigt att saluhallsverksamheten som sådan säkerställs i en avsiktsförklaring med köparen. Vidare är det viktigt att en marknads-
mässig värdering av fastigheten genomförs före försäljningen.

Vi ser fram mot att majoriteten kommer att ställa sig positiv till vår motion om försäljning av Stockholms saluhallar när den sedermera kommer upp till behandling i kommunfullmäktige.

Anförande nr 136

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Den nuvarande majoriteten brukar kritisera utförsäljning av stadens fastigheter. Nu tycker man helt plötsligt att privata vinstintressen gör ett bättre jobb än kommunala utförare. Det är lite märkligt, men det är väl i och för sig inget fel i det. SD accepterar också att det finns goda skäl för en sådan åtgärd just i detta fall. Jag tänker då på upprustningarna av Medborgarhuset och Forsgrénka badet, om nu pengarna kan öronmärkas.

Det finns i varje fall två påpekanden som måste göras. Det första är att försäljningen sker utan konkurrens och till en presumtiv köpare. Jag utgår ifrån att detta är lagligt och att det överensstämmer med LOU. Men denna typ av upphandlingar gynnar principiellt köparen i denna konstellation. Det finns risk att priset inte blir det bästa för staden. Dessutom tycks det köpande bolaget ha tumme med staden. Vi såg för ett tag sedan – under den tidigare majoriteten – hur bolaget framgångsrikt kohandlade med staden i Slussenfrågan. För att man skulle få tillstånd att gå vidare med Slussen sålde man ut sig dyrt. Det är det ena.

Det andra är att det talas här om avsiktsförklaringar när det gäller utveckling av fastigheten. Det manar till försiktighet. Bindande kontraktsåtaganden är någonting helt annat än så kallade avsiktsförklaringar. Här förskräcker spåren. Vi minns alla hur Alliansen sålde ut olika köpcenter för några år sedan. Då lovade det engelska fastighetsbolaget Boulton de naiva borgarna att det skulle sköta sig på bästa sätt. Det var muntliga avtal. Det gjorde inte bolaget, utan i stället misskötte man gravt sina åtaganden mot de många hyresgästerna.

Detta var bara två kommentarer. SD är beredda att bifalla majoritetens förslag.

Anförande nr 137

J a n V a l e s k o g (S): Jag vill återigen bara betona det jag sade: Fastigheten är tudelad, vilket i sig skapar svårigheter. Det är självklart att förutsättningen är att det är marknadsmissiga villkor. Det kommer naturligtvis att ske en värdering av fastigheten; det är förutsättningen för att det ska bli en affär som det var tänkt.

Den andra fastighetsägaren har tydligt och klart uttalat att man har för avsikt att fortsätta och att utveckla verksamheten. Det är en publik plats, så det är dessutom verkligen lämpligt. Det kan få motsatt verkan att skriva bindande avtal. Om man skulle reglera det hela i ett antal år skulle det bli en annan typ av pris. Det är självfallet viktigt att man gör en marknadsmissig värdering för att få ut så mycket som möjligt av fastigheten. Men de nya fastighetsägarna måste också få möjlighet att fullfölja sina ambitioner med att utveckla saluhallsverksamheten.

Anförande nr 138

P e r O s s m e r (SD): Jag tror att vi är ganska överens, men jag ville ändå med mitt anförande peka på de fallgropar som finns. Jag hoppas verkligen att majoriteten är beredd att tänka sig för.

Anförande nr 139

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Jag bara noterar att Valeskogs första anförande är som ett eko av Alliansens argumentation för varför vi ibland måste sälja fastigheter. Det handlar dels om att utveckla befintlig verksamhet, dels om att utveckla andra fastigheter och få pengar till detta.

Jag hoppas att detta beslut från den rödgrönrosa majoriteten blir ett slags trendbrott och att det följs av fler beslut om fastighetsombildning och fastighetsförsäljning för att på så sätt slippa gå in och förvärra den lånekarusell som nu pågår.

§ 36 AB Stockholms shems ombyggnad av bostäder i Valla torg-området, Årsta, i samband med Stockholms stads EU-projekt GrowSmarter (Utl. 2015:151)

Anförande nr 140

Borgarrådet L i v h (V): Fru ordförande! I Valla torg har det blivit dags för en omfattande renovering. Husen byggdes 1961 och består av 302 lägenheter. Det är en ganska omfattande renovering som är nödvändig. Det handlar om tekniska system, vatten, avlopp, värme och en massa andra saker.

Tyvärr har den demokratiska processen för hyresgästinflytande i det här fallet kringskurits på grund av att staden i juni 2014 gick med i EU-projektet Grow Smarter, vilket i sig är ett bra projekt. Men tyvärr hindrade det den demokratiska processen på det sätt vi ville genomföra den på. Samråd med hyresgästerna, som kanske bör ta ungefär två år med alla samråd, överläggningar och så vidare, får nu bara ta ungefär ett halvt år. Det är naturligtvis olyckligt för hyresgästerna.

Men jag måste säga att Stockholms hem har gjort allt i sin makt för att försöka förbättra situationen. Till exempel kommer hyresgästerna att få välja sitt kök, man kommer att försöka pressa kostnaderna och man kommer att ha långa inflyttningsrabatter. Nu pågår fortfarande förhandlingar med Hyresgästföreningen, så de slutgiltiga siffrorna är inte klara. Vår ambition är dock som alltid att pressa kostnaderna och se till att alla hyresgäster som vill bo kvar också ska kunna göra det.

Anförande nr 141

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Bara för att spara tid igen tar jag detta i en replik. Tack för berömmet, Ann-Margarethe Livh, för att vi i Stockholms hem löste detta så himla bra! Denna lösning påbörjades under min tid som ordförande i Stockholms hem. Kadir Kasirga har tagit över och genomfört detta exakt i enlighet med den planering som alliansstyret hade i detta. Det var vi som tyckte att det var himla bra att gå med i Grow Smarter – det ni!

Anförande nr 142

Borgarrådet L i v h (V): Vi tycker också att det är ett bra projekt, men vi är medvetna om att det har skapat oro bland hyresgästerna. Det vet du också, Björn. Det har gått för fort, och den demokratiska processen har inte fått det utrymme den skulle ha haft. Det beklagar jag, men jag beklagar naturligtvis inte att vi får ett bra miljöprojekt.

Anförande nr 143

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Det är lika bra att Ann-Margarethe Livh går upp i talarstolen igen. Det är nämligen så att detta är ett ärende som jag tycker är väldigt märkligt, fru ordförande. Det stämmer att vi inledningsvis har kört igång ärendet. Det är bra, för Grow Smarter är spännande.

Sedan har det varit förstudier och inledande inventeringar, som man säger, från december månad förra året och en bit in på våren. Sedan kommer ärendet upp i Stockholms shems styrelse, det kommer upp i koncernstyrelsen och sedan blir det medierna. Då är hyresgästerna upprörda över att de ska få upp till 51 procents hyresökning. Det står i ärendet.

Då säger Ann-Margarethe Livh: Nej, det kommer de inte att få. Alla ska flytta tillbaka. Det ska vara i storleksordningen 20 procents hyresökning, står det i någon artikel. Vi står här i dag med ärendet som grundar sig på den kalkyl som bolaget i enlighet har tagit. Det är den kalkyl som är tagen senast i augusti och som koncernstyrelsen och sedan kommunstyrelsen, borgarrådsberedningen och så vidare har ställt sig bakom – och nu fullmäktige.

Kalkylen handlar om något helt annat än det som Ann-Margarethe Livh säger offentligt. Det blir problem, kan jag säga. Om det är så att bolaget från fullmäktige nu ska få en ändrad kalkyl är det väl rimligt att ärendet skickas tillbaka till Stockholmshems styrelse. Då måste man ju räkna på något helt annat. Om intäkterna handlar om att man räknar med en 20-procentig i stället för en 50-procentig hyresökning, så som beslutet är, kommer hyresgästerna antingen att bli lurade eller så kommer bolaget inte att kunna genomföra detta enligt kalkylen. I så fall blir det till och med risk för att man fattar ett olagligt beslut. Då kommer det inte att bli affärsmässigt.

Jag skulle vilja ha en förklaring från borgarrådet. Vad är det som gäller, egentligen? Ska hyresgästerna på Valla torg få den renovering som det står i kalkylen att de ska få, eller menar Ann-Margarethe Livh att det ska bli en mycket mindre renovering? Och ser Ann-Margarethe Livh i så fall till att kalkylen skrivs om, att bolaget tar upp ärendet på nytt och att vi får ett nytt ärende? Jag blir förvirrad av den mediala bild som Ann-Margarethe Livh har gett om hur Valla torgs hyresgäster ska se sina hem förändras.

Detta, fru ordförande, vill jag gärna få ett litet klarläggande av.

Anförande nr 144

K a d i r K a s i r g a (S): Ordförande! Joakim, du behöver inte vara orolig eller förvirrad när det gäller ärendet. Det som står i det ärende som du har framför dig är det som gäller.

Både du och jag vet hur detta går till. Det finns förhandlingsparter i Stockholm och i Sverige. Förhandlingarna sköts av Hyresgästföreningen och bolagen. Det kan stå en siffra där, men man förhandlar om hyresnivåerna. Den siffra som står där handlar om hyresnivån. Det finns absolut ingen anledning att vara orolig för detta.

Jag kan instämma i det som Ann-Margarethe Livh sade. Den demokratiska processen har inte gått som vi hade önskat oss. Det hade varit mycket bättre om det hade blivit en längre process. Men det finns en tidsram som är bestämd, och den måste vi förhålla oss till.

Anförande nr 145

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det där med tidsramen är i och för sig intressant. I stället för ett och ett halvt år ska det uppenbarligen ta tre och ett halvt år. Man ska ha två års demokratisk process inför varje ombyggnation. Det tycker jag möjligen verkar vara att ta i och att springa ifrån sitt ansvar som man har i styrelsen.

Det förvånar mig att du begär replik i detta. Jag har inte anklagat Stockholmshem för att förvirra processen. Det är borgarrådet Ann-Margarethe Livh som jag funderar på

vad hon menar när hon går ut och säger att det ska vara 20-procentiga hyreshöjningar och att alla ska kunna flytta tillbaka efter renovering. Man låtsas att det är en process som gör att man inte alls kommer att hamna i de hyresberäkningar som bolaget självt har i kalkylen.

Det är den kalkyl som ni har tagit i Stockholmsshems styrelse som Ann-Margarethe Livh har sagt inte gäller. Det är någonting annat som gäller, och jag vill veta vad det är. I så fall måste ni ta om beslutet. Det är väl en rimlig ordning, tycker jag i och för sig, om man ändrar på kalkylen.

Anförande nr 146

B o r g a r r å d e t L i v h (V): Jaha, Joakim – så du tycker inte att en lång demokratisk process är okej? Du har ju skrutit om det till höger och vänster och i särskilda uttalanden sagt hur viktigt det var med den långa processen på Järva, som du gjorde efter att ha orsakat en folkstorm när ni kom med era rivningar och lyxrenoveringar där. Nu tycker du plötsligt inte att det är viktigt. Det är väldigt märkligt. Du tycker alltså inte att de på Valla skulle ha fått den process som du har skrutit med att du genomförde på Järva. Det är i mina öron väldigt, väldigt märkligt.

Du vet lika väl som jag att den kalkyl som föreligger också är ett förhandlingsunderlag. Efter det har man till exempel förhandlat med hyresgästerna om att bevara köken, vilket kan pressa kostnaderna. Man förhandlar också om långa infasningstider när det gäller hyrorna. Det kan röra sig om flera år. Jag ska inte säga hur mycket eftersom förhandlingarna pågår. Det går att pressa kostnaderna, och det går att göra hyresgästerna nöjda. Det var du som styrde när man fattade beslutet om det projekt som förkortade den demokratiska processen.

Anförande nr 147

B o r g a r r å d e t L a r s s o n (M): Ann-Margarethe Livh! Du kommer inte undan. Det är så här: Jag har aldrig sagt att du inte ska ha en demokratisk process. Vi har varit med på beslutet under resans gång. Men om du går ut och säger i medierna att du lovar 20-procentiga ökningar eller att alla ska flytta tillbaka måste du ta ansvar för den kalkyl som du då i praktiken ifrågasätter.

Kalkylen utgår ifrån att du ska ha en hyresökning som du går ut och säger inte kommer att genomföras. Du säger sedan att efter det att man har fattat beslutet ska hyresgästerna kunna påverka vad det är som ska renoveras. Det är inte heller med i kalkylen. Om man vill ha en sådan process bör man använda den modell vi använde på Järva, och den har du inte velat använda tidigare. Den är att rekommendera om man vill ha en sådan process, men det är inte det du står här och säger. Det är en ny kalkyl, Ann-Margarethe Livh.

§ 39 Detaljplan för del av Årsta 1:1, Årstafältet, i stadsdelarna Östberga och Enskedefältet (park), Dp 2011-03366-54 (Utl. 2015:154)

Anförande nr 148

Borgarrådet M o g e r t (S): Herr ordförande! Detta är ett av flera planärenden vi har att ta ställning till i dag. Jag måste säga att jag tycker att det är roligt och tillfredsställande att vi nu går fram med många lägenheter i detaljplan – 6 900 antagna eller godkända detaljplaner år 2015. Även här ligger firma Wanngård, som jag förstod att det heter nu för tiden, historiskt sett bra till. Men samtidigt som vi gör detta går vi fram med en plan på en stor anlagd park på Årstafältet. Det är en park som är nästan lika stor som Skansen.

Det är en oerhörd möjlighet och en oerhörd tillgång, vill jag betona, när staden nu steg för steg växer söderut. Utvecklingen i Söderstadion, i Slakthusområdet, i Årstastråket och på Årstafältet innebär att vi på något sätt knyter ihop sträckan från Södermalm till Östberga i ett enda långt sammanhängande stråk.

Ordförande, fullmäktige! Detta gör att det är en viktig plan och en viktig park vi tar ställning till i dag. Den kommer att vara en stor grön lunga i det som blir det nya Söderort. Det känns därför roligt och faktiskt lite historiskt för mig, som har fått förmånen att i olika roller följa ärendet sedan 1995, att stå här och yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 149

Borgarrådet L a r s s o n (M): Herr ordförande! Ja, det är onekligen roligt att följa detta ärende som rör Årstafältet och alla de bostäder som planeras i området. Det är mycket bra, och vi har arbetat hårt med detta ärende.

Dock är jag lite bekymrad över att man egentligen inte har lagt något intresse alls från majoriteten på det som var en fråga före valet, nämligen den utslagsplats som fanns där i form av golfverksamhet. Många barn och ungdomar i området använder den. Man har från både Socialdemokraternas och vårt håll varit noga med att försöka be kontor och andra tjänstemän att verkligen slå knut på sig själva för att hitta en lämplig placering och en lämplig ersättningsplats i den mån man måste flytta en så pass stor verksamhet. Verksamheten var villig att gå ned i det antal kvadratmeter den behövde för att detta skulle kunna klämmas in någonstans i den stora parken. Vi har för det första inte tyckt att detta har varit tillräckligt utrett, och för det andra skulle man åtminstone ha kunnat finna en ny placering för denna verksamhet. Den är välbesökt, och många barn och ungdomar använder sig av den.

Här har Socialdemokraterna helt bytt uppfattning under resans gång, och det har väl berott på att man har bytt personer som har uttalat sig i frågan. Inom den verksamhet som nu får stänga ganska snart är de dock väldigt förvånade.

Men som sagt: I det stora hela är själva parkärendet bra. Det kommer att bli en mycket attraktiv del av Årsta och den framväxande stadsdel som vi nu ser med både infrastruktur och annat.

Med tanke på stadsbyggnadsborgarrådets förnumstiga tillmäle om firmor och annat skulle jag nog rekommendera att ni går hem och funderar på om ni verkligen ska

kalla detta för firma Wanngård. Jag tycker möjligen att det inte är riktigt passande med tanke på den låneutveckling vi ser i staden.

Med detta, herr ordförande, yrkar jag faktiskt ändå bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 150

Borgarrådet M o g e r t (S): Herr ordförande! Även jag är tveksam till begreppet firma Wanngård. Någon måtta får det vara på personkulten.

Nåväl, jag måste ändå säga att även jag har respekt för att golfen vill vara kvar och att det hade haft ett värde. Vår samlade bedömning var dock att parken vinner mycket på att den inte är kvar och att man kan använda parkutrymmet till annat. Det är riktigt att våra partier under en period hade andra uppfattningar. Men jag noterar också att det inte finns någon reservation från Moderaterna i detta. Ni står de facto bakom planen och den lösning som vi nu gör utan golfen.

Anförande nr 151

Borgarrådet L a r s s o n (M): Som jag sade kanske vi inte ska käbbla om huruvida ni ska kalla er för firma eller inte.

Men när det gäller golfen kan jag konstatera att ni i det förslag som ni har arbetat fram inte alls har letat efter ersättningsplatser. Det tycker jag är synd, och det tycker jag är värt att påpeka. Ni ersätter golfen med en annan idrottsyta. Det är ju bra att det finns sådana i parken så att det inte bara blir 30 hektar med park, utan att det också finns möjligheter till rekreation.

Vad jag menar är att när man går in och är tvungen att förflytta vissa verksamheter från platsen är det bra om man också berättar vart de ska flytta. Det har inte den nya majoriteten över huvud taget brytt sig om, för man tycker inte att verksamheten är intressant. Därmed inte sagt att den skulle ha legat kvar. Jag har sagt från början att detta kan vara någonting där man i det stora område som Stockholm omfattar borde ha kunnat hitta en ersättningsyta.

*§ 40 Detaljplan för Kv. Tora m.fl. i stadsdelen Bromsten, Dp 2008-19226-54
(Utl. 2015:155)*

Anförande nr 152

Borgarrådet M o g e r t (S): Herr ordförande! Detta är den första delen av det som kommer att bli en ny stadsdel i Bromsten. Det är en plan som innehåller 623 lägenheter i kvartersstruktur. Det är inte slutna kvarter, men väl en plan som medger stadsmässighet och som möjliggör levande bottenvåningar i samtliga hus på samtliga gator. Det skapar också möjlighet till levande stråk i området.

Det är en plan som tillskapar en park och ett nytt parkstråk genom hela området. Den tar fram det vattenrum som tidigare har varit delvis kulverterat i och med att man breddar Spångaån. Det ska sägas att detta görs bland annat för att hantera översvämningensrisken, som togs upp tidigare i dag. Man gör därför en breddning och förstärker ån. Men detta görs naturligtvis också för att det skapar en mycket trivsamt miljö att vistas och promenera i.

Med detta, ordförande och fullmäktige, vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 153

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Ordförande! Detta är ett spännande projekt, där man arbetar i ett område som har en lägre exploatering till att ta fram ett område som har mycket högre exploatering. Jag tror att vi kommer att få se mer av denna typ av område i Stockholm framöver.

Jag skulle vilja nämna någonting särskilt om detta ärende som har diskuterats ganska mycket tidigare i Stockholm, nämligen graffitiväggen Fascinate. Det är värt att nämna den. Den byggdes 1998 och beställdes av den dåvarande fastighetsägaren. Det som hände när man skulle exploatera området var att det dåvarande moderata stadsbyggnadsborgarrådet såklart var fullt emot detta och uttalade sig om att det är en ful sak, att det är klotter i sig självt och att det leder till oönskade andra verksamheter.

Opinion väcktes, förnuft togs till fånga och senare började man arbeta med detta i ärendet. Tjänstemän tog själva fram förslag på hur man skulle göra. I dag står vi här och ska bevara väggen. Det blir en q-märkt vägg, som då alltså också ska underhållas. Jag tycker att det är en spännande seger, om än inte någon jättestor grej. Men den ökar toleransen i det offentliga rummet och därför värd att nämna.

Anförande nr 154

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande, fullmäktige! Detta är ett jättebra ärende i mångt och mycket. Men som ni kanske har sett har vi funderat lite grann på det här med parkeringstalen. Lite beroende på hur man räknar hamnar parkeringstalet i området över det parkeringstal som fullmäktige slog fast i den nya strategin för gröna p-tal för bara några veckor eller någon månad sedan. Det tycker vi är lite synd.

Det är också synd att man redan nu så exakt har slagit fast hur p-talen ska se ut i området i stället för att göra det som står i strategin för gröna p-tal: att man ska förhandla med byggherren om gröna mobilitetstjänster. I stället har man redan i detta

skede slagit fast att det ska vara exakt 0,64 i p-tal i området. Det tycker vi också är lite synd.

Jag undrar om man egentligen har följt strategin för gröna p-tal. I så fall: Vilka fler gröna mobilitetstjänster är det man förväntar sig kunna se i området? Och om man inte har följt den nya strategin för gröna p-tal: Varför har man inte gjort det?

Anförande nr 155

Borgarrådet M o g e r t (S): Herr ordförande! Låt mig kort svara: Det är inte ett fastslaget p-tal som vi har i ärendet, utan det är en sammanräknad beräkning av det som byggherrarna i dagsläget redogör för att de kommer att bygga. De bygger framför allt p-hus under husen här. Det är alltså inte ett fastslaget p-tal som görs nu, utan man kan fortsätta att ha en diskussion om det om man känner för det.

Anförande nr 156

K a r i n E r n l u n d (C): Det låter jättebra. Men jag hoppas att det inte är lite grann ”om man känner för det”. Nu har ju fullmäktige antagit en strategi för gröna p-tal där vi har sagt att p-talen ska ligga i ett intervall mellan 0,3 och 0,6. Jag hoppas att man också följer det beslut som fullmäktige har slagit fast och ser till att förhandla fram bra gröna mobilitetstjänster i området så att vi hamnar innanför detta intervall.

Anförande nr 157

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Detta är en sympatisk stadsdel som vi kommer att anta den första detaljplanen för i ett kollektivtrafiknära läge. Vi tycks vara tämligen eniga om att man behöver se över parkeringstalen och även taklandskapets utformning. Vi har i vår SU uttryckt att man bör arbeta vidare i de kommande etapperna med mobilitetslösningar av olika slag. Det tar dessutom tid att implementera en ny strategi; det ska man också ha i åtanke.

Det känns verkligen roligt att kunna anta denna första detaljplan. Jag har följt ärendet länge, och jag har en känsla av att detta blir en trevlig stadsdel.

Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 158

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Ordförande, fullmäktige! Det är bra att det går framåt, om än väldigt långsamt, med Bromstensstaden. Detta är den stadsdel som jag bor i. Det är många i Spånga och Bromsten som har sett fram emot att det ska bli något annat än det är nu, för som det är nu är det förskräckligt.

Jag måste ändå fälla en kommentar, men jag har naturligtvis inget annat förslag till beslut. Sjölägen är alltid populärt; det vet vi. Men att man ska se till att gräva upp vad som närmast är ett avloppsdike för att det ska bli sjöläge – jag tror inte riktigt att man lurar folk med det. Många Spångabor är förundrade över att den del av ån som man på andra ställen har varit glad när den lades i kulvert nu ska grävas upp ännu mer. Det kostar mycket, och det ska vara gradänger och andra grejer. Man kan se på andra ställen där det har grävts upp att det inte har blivit särskilt bra. Det är klart att det hade varit ännu bättre om man hade vågat inse att alla sjölägen inte är bra sjölägen. Avloppsdiken har vi tillräckligt av ändå.

Anförande nr 159

Borgarrådet M o g e r t (S): Herr ordförande! Som jag påpekade tidigare är inte detta bara ett sätt att skapa sjöläge, eller åläge, som kanske är det vi i bästa fall kan kalla detta. Det är alltså inte bara ett sätt att skapa en trivsamt miljö för promenader och för de boende, utan det är också ett sätt att hantera dagvattenfrågan. Precis som det påpekades tidigare har man haft en del översvämningssituationer vid kraftigare regnfall och kraftig nederbörd. Detta är både ett sätt att skapa en trivsamt miljö och att hantera en praktiskt komplicerad fråga.

När vi tillför ny hårdgjord yta i området, i den mån man gör det, kan det också riskera att öka trycket ännu mer på dagvattenhanteringen.

Anförande nr 160

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Jag vill naturligtvis att det ska bli bra och trevligt där; det är inte fråga om annat. Jag hoppas förstås att det ska bli en bra å och inte ett dike.

Men jag tänker lite grann på roliga tv-program, där man i andra delar av Sverige har varit glad för att man har grävt upp något dike och sedan kallat det för sjöläge. Jag vill bara varna för detta.

Anförande nr 161

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Precis som Karin Ernlund blir jag lite konfunderad över p-talen. Karin lyfte fram de gröna p-talen, och jag vill lyfta fram de projektspecifika p-tal som vi har antagit i vår nya p-norm här i fullmäktige. Det handlar nämligen om att lägenhetens storlek till större del ska avgöra vilket p-tal man får i slutändan. I ärendet redogör man dock för p-tal men inte för fördelningen mellan ett, två, tre och fyra, som till viss del ska avgöra p-normens storlek enligt det nya dokument vi har antagit om projektspecifika p-tal.

Mogert säger att det inte är vi som avgöra p-talen i detta beslut. Nu går det faktiskt runt lite i mitt huvud, för jag måste ha missuppfattat något. Vem beslutar om p-talen, om inte politikerna i stadsbyggnadsnämnden eller kommunfullmäktige? I och med detta beslut har vi antagit en detaljplan. Den kommer inte tillbaka, om jag förstår saken rätt, till något nytt politiskt forum. Så vem bestämmer p-talen om inte vi gör det i beslutet i dag?

Vi har skrivit en reservation i stadsbyggnadsnämnden från Alliansens sida där vi har en del synpunkter på gestaltungsfrågorna. Jag hoppas verkligen att det ska kunna vidareutvecklas i den fortsatta processen.

Anförande nr 162

Borgarrådet M o g e r t (S): Herr ordförande! Man ska konstatera att det som står här som sagt är en sammanräkning av bedömningen från byggherrarna av vad det kommer att landa på. Det är inte ett beslutat p-tal; det är helt riktigt.

När vi fastställer p-tal är det i realiteten ofta ett minimum. Vi sätter i realiteten inte ett tak; så fungerar inte riktigt p-talet. Om man som byggherre vill tillskapa p-platser under bostäderna är detta svårt att låsa fast i planen. P-talet fungerar på ett annat sätt.

Anförande nr 163

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Så långt kan jag köpa detta: Det är ett minimum vi här fattar beslut om. Om byggföretagen vill bygga fler är det okej. Nu är det inte så jätteofta de vill det med tanke på att det är ganska fördyrande i projekten. Men återigen: Att tro att någon annan beslutar om p-talen än politiken är märkligt. Du gav verkligen den signalen i det första inlägget, Roger Mogert. Jag blev förvånad över det.

Visst beslutar vi om p-tal här. Sedan är det måhända ett minimikrav vi ställer på byggföretaget, men i och med att vi fattar beslut om en siffra och om vi inte får en bra argumentation för varför vi beslutar om detta p-tal med hänvisning till annat än de projektspecifika p-talen och de gröna parkeringstalen tycker jag att det är ett undermåligt beslutsunderlag.

Bifall till kommunstyrelsen, trots detta!

Anförande nr 164

D e n n i s W e d i n (M): Ordförande! Det är så himla kul att prata Spångafrågor i den här salen! Det borde vi göra oftare.

Jag var som sagt uppe i talarstolen tidigare när det gäller vattenflöden, och jag ska inte upprepa mig. Däremot vill jag utifrån det som tidigare har sagts bara understryka att det är bra att man kollar på det just när det kommer till Bromstensstaden. Det finns också en oro i området för hur detta kommer att påverka runtomliggande fastigheter. Jag vill bara förtydliga även detta.

När det kommer till det som har nämnts om förevigandet av en graffitivägg som har funnits i området länge vill jag bara säga detta: Det finns en känsla i retoriken från majoriteten om att det är detta som kommer att göra att människor nu kommer att vallfärda till Bromsten och att detta kommer att hjälpa till att sätta området på kartan. Jag tror att jag talar för de allra flesta av mina grannar när jag säger att så inte är fallet. Stadsdelen har nu även fått ett ovälkommet projekt med en ny graffitivägg som kostar runt miljonen kronor. Jag kan bara säga att det inte är rätt sätt att föra Spånga in i framtiden.

Däremot kan jag säga att detta projekt är jättevälkommet. Vi måste snarare skynda på planerna för att få till en så god utveckling som möjligt när det kommer till Bromstensstaden. Särskilt i denna debatt vill jag föra fram att det hela ställer krav på att man lokalt måste se till att välfärden följer efter. Skolan, äldreomsorgen och liknande behov måste alltså säkerställas när det kommer till de nya invånare som ska komma till Spånga.

Med detta vill jag tacka för en god debatt.

§ 41 Packrummet m.m. i stadsdelen Liljeholmen Dp 2013-02707-54 (Utl. 2015:156)

Anförande nr 165

P e r O s s m e r (SD): Herr ordförande! I mitt korta anförande har jag egentligen en fråga som är riktad till ansvarigt borgarråd. Jag läser här att planförslaget möjliggör ca 900 lägenheter med upplåtelseformen bostadsrätt.

Min fråga är egentligen: Varför har man frångått den linje som majoriteten har att bygga många hyresrätter? Här har man ett stort projekt – ett ganska enormt projekt – som omfattar 900 bostadsrätter. Kunde man inte ha tänkt sig en blandning där man också hade hyresrätter? Det var min fråga.

Anförande nr 166

Borgarrådet M o g e r t (S): Herr ordförande! Detta är i väldigt låg grad en planfråga. Det är sällan man reglerar upplåtelseformen i detaljplanen. Det här är också privatägd mark, vilket gör att det inte är staden som bestämmer som vi gör vid markanvisning om vi markanvisar till hyresrätt eller bostadsrätt. Detta gör alltså att den privata ägaren själv bestämmer vad han, hon eller hen bygger.

Anförande nr 167

P e r O s s m e r (SD): Då tackar jag för svaret.

§ 42 Detaljplan för del av fastigheterna Riddaren 18 och 5 i stadsdelen Östermalm, Dp 2013-09412-54 (Utl. 2015:157)

Anförande nr 168

Borgarrådet M o g e r t (S): Herr ordförande, fullmäktige! Jag ska gärna börja med att medge att jag tycker att det här är ett projekt som innebär ett svårt avgörande. Det är för all del ett projekt som tillför mycket till staden och som ger mycket tillbaka till den. Det tillför ny, modern arkitektur, vacker arkitektur, en ny offentlig plats och ett nytt torg i centrala Stockholm.

Men det är också ett projekt som innebär rivning av ett gammalt hus i innerstaden. Det är ett hus som förvisso är skadat och som möjligen har så stora skador att det inte skulle kunna räddas, men likafullt är det ett hus i Stockholms innerstad. Det är ett hus som är gulklassat enligt Stadsmuseets listning, vilket innebär visst kulturhistoriskt värde. Det är därför ett svårt beslut, så som många av besluten i dessa frågor är. Olika värden står mot varandra.

För mig överväger ändå argumenten för att gå vidare. De positiva värdena tillsammans med ärendets långa historia i staden gör att jag landar i ett bifall till detaljplanen. Men detta är *inte* – låt mig vara tydlig med det – ett beslut som såtillvida är prejudicerande. Det ska inte vara lätt att riva gamla hus i Stockholms innerstad.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 169

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Det är alltså Astoriahuset vi talar om, även om man kanske gör allt vad man kan för att inte tala om just detta enligt vad vi har sett i handlingarna.

Sverigedemokraternas politik handlar om att vi tycker att det är enormt viktigt att vi behåller våra kulturbyggnader. Astoriahuset är en sådan byggnad. Jag tror också att just i detta projekt handlar det om att man vill riva för att man i stället vill kunna bygga kontor som man ska kunna hyra ut för stora belopp. Varför är det annars så enormt viktigt att riva just denna byggnad? Det handlar helt enkelt om att fastighetsägaren ser stora möjligheter att hyra ut kontorslokaler på en attraktiv adress. Fastighetsägaren tjänar på att riva i stället för att restaurera.

Sverigedemokraterna vill i stället att man avsätter mer pengar till framför allt kulturminnesvård så att man kan restaurera våra gamla byggnader och så att man inte hela tiden hör argumenten om att det är så slitet och trasigt. Man låter medvetet vårt kulturarv förfalla för att sedan motivera en rivning. Nu måste vi riva, säger man då. Vi vill i stället avsätta mer pengar till kulturminnesvård, helt enkelt, så att vi kan behålla vårt kulturarv i stället för att riva.

Denna gång är det Astoriahuset. Vilket kulturhus blir det som ska rivas nästa gång? Jag tycker att man ska fundera lite på det. Det är tyvärr början på en rivningsvåg som vi nu ser i Stockholm. Sverigedemokraterna vill sätta stopp för denna utveckling. Sverigedemokraterna är det enda kulturarvspartiet i denna kammare.

Därför yrkar också Sverigedemokraterna avslag.

Anförande nr 170

Borgarrådet M o g e r t (S): Ordförande, fullmäktige! Låt mig börja med att säga att jag naturligtvis har respekt för att man kan ha olika uppfattningar i sakfrågan. Som jag sade har jag respekt för att man tycker att detta är ett svårt ärende. Men man kan väl ändå läsa handlingarna?

Astoriahuset rivs inte. Ärendet innebär inte ett rivande av Astoriahuset. Tvärtom innebär det att Astoriahuset restaureras. Det innebär inte heller att man ersätter bostäder med kontor, utan det är tvärtom. Man ersätter kontor med bostäder. Respekt för att ni är vad du nu sade att ni är, men läs ärendena för Guds skull!

Anförande nr 171

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Jag tycker att Roger Mogert också ska läsa handlingarna ordentligt. Då kan också han se att det visst finns avdelningar som är avsedda för kontor i den nya byggnaden. När det gäller att man till en början kanske påstår att det ska vara någonting annat vet vi alla vad det handlar om.

Vi kan se samma motivering för Nobelcentret på Blasieholmen. Man föreställer sig först att det ska handla om någonting, men i slutändan handlar det om att man kommer att sälja ut kontorslokaler i bästa läget i Stockholm så att man drar in stora belopp till Nobelstiftelsen, helt enkelt.

Jag håller faktiskt inte riktigt med borgarrådet om detta.

Anförande nr 172

Borgarrådet L a r s s o n (M): Herr ordförande! Av föregåendes talare beskrivning av verkligheten blir man lite mörkrädd. Sverigedemokraterna påstår att det finns någon form av kulturminnesvårdspeng i deras budget. Jag har knappt sett deras budget, så det vet jag inget om. Fyra fastigheter på tio år från 1800-talet har rivits i den här staden, så någon rivningsvåg pågår inte heller.

Jag tycker att det är viktigt att man tittar på denna typ av ärende med mycket stor varsamhet. Man måste vara försiktig när man ser på det historiska arvet i Stockholm och koppla det till den utveckling som vi säkerligen alla vill se, där staden växer och förvaltas på ett klokt sätt.

Att påstå att det är en rivningsvåg är nog som sagt att ta i. Men ärendet har stötts och blötts i ett antal år under både den förra majoriteten och denna. Jag kan konstatera att vi för Moderaternas del skulle vilja att man landade i det förslag som förelåg för några år sedan från sökanden, där man kunde bevara den fasad som nu finns och att man i stället kunde bygga på inne på fastigheten de ytterligare kontor som skulle behövas för att renovera den. Jag yrkar alltså bifall till detta vårt förslag i kommunstyrelsen.

Men jag tycker som sagt att när Sverigedemokraterna går upp i talarstolen och börjar tala om kulturminnesvård och så och så bör man ha någonting att luta sig emot. Därför är min starka rekommendation att Sverigedemokraterna bemödar sig med att göra en egen budget nästa gång ni har chansen, om ett år.

Anförande nr 173

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Herr ordförande, fullmäktige! Det är ett svårt ärende, som flera har betonat. Det är inte med lätt hjärta man fattar dessa beslut. Men med en sammanvägning av övervägandena av vad som har hänt under alla de år som ärendet har diskuterats i olika former känner jag ändå att ärendet nu har landat i någonting som känns positivt.

Även om det är viktigt att bevara gamla byggnader är det inte varje byggnad från varje epok som är lika mycket värd. Jag är tacksam att det är flygeln som det handlar om nu, och att det är den som har en dålig grund. Nu kan vi få ett bättre hus på den platsen i stället för att ett skakigt hus som sakta håller på att sjunka ned i underjorden ska stå kvar.

Det är viktigt att vi ser att det går att diskutera sig fram till en gestaltning som ger oss en öppen plats i stället för en ganska smal, mörk gata. Det ger oss möjligheter till att få fler bostäder på Nybrogatan, vilket jag också tycker är ett positivt tillskott. Det ger möjlighet att få ett hus med bättre kvalitet, med bättre miljöprestanda och med mycket bättre arbetsmiljö i de lokaler som sedan kommer till.

På det hela taget tycker jag att ärendet är på väg att få ett lyckosamt slut, och jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 174

E r i k S l o t t n e r (KD): Herr ordförande! Detta är ett beslut som har dragits i långbänk och som jag anser borde ha fattats för länge sedan. Det är klart att det var bekvämt för mig och Kristdemokraterna att säga nej till ärendet. Det är naturligtvis inte opportunt att riva gamla hus. Jag skulle ha haft en lugnare politisk höst om jag hade bestämt mig för att avslå kommunstyrelsens förslag till beslut. Men jag tycker att det här är ett bra ärende.

Det sägs handla om en rivning eller ett bevarande. Men jag tycker att det är fel. Detta handlar om ett nej eller ett ja till en utveckling av Sofi Almqvists plats och av Nybrogatans södra del. Sofi Almqvists plats, som i dag är stängd med en gallergrind och som fungerar som en uppställningsplats, öppnas med förslaget upp och blir en grön mötesplats med serveringar. Astoriabiografen rustas upp och öppnas för allmänheten. 15 nya hyresrätter tillkommer. Det blir fler publika verksamheter som öppnas längs Nybrogatan. Det blir helt enkelt en betydligt mer trivsamt miljö för stockholmarna i området.

I paketet ingår en rivning av Astoriahusets flygel. Den är inte särskilt synlig från Nybrogatan, men det är dock ett gammalt hus som tyvärr måste rivas för att kunna ro projektet i land. Det är självklart tråkigt att riva så gamla hus, och det är inget som görs lättvindigt. Men om man säger nej till den delen säger man också nej till resten – det är viktigt att komma ihåg.

Dessutom har det för mig varit lättare att acceptera en rivning när jag ser förslaget till en ny huskropp. Det är en smakfull ny byggnad med en Gaudiinspirerad utformning som jag verkligen tycker kommer att höja de arkitektoniska kvaliteterna. En del har sagt att det är ett nytt stål- och glashus. Det är klart att visst glas tillkommer, för

fönster ska de ju ha. Men i övrigt tycker jag att detta håller betydligt högre arkitektoniska kvaliteter än vad mycket annan nybyggnation gör.

Tyvärr har frågan förminskats till att handla om en rivning eller ett bevarande. Men Det är inte det detta handlar om. Det handlar om utveckling eller stagnation av Nybrogatans södra del och Sofi Almqvists plats.

Därmed yrkar jag bifall till kommunstyrelsen.

Anförande nr 175

Cecilia Obermüller (MP): Ordförande, fullmäktige, eventuella åhörare! Så skönt det skulle vara om alla beslut var lätta att fatta. Det här beslutet är inte ett sådant. Ni moderater och liberaler har hanterat och processat ärendet under era åtta år vid makten, och ni har inte avslutat eller avskrivit ärendet och inte kommit till något beslut.

Någon gång måste man sätta ned foten även om underlaget är gropigt. Någon gång måste man av hänsyn till inblandade parter besluta sig för ett alternativ. Nu har vi gjort det. Det var inte enkelt, men vi kan leva med det. Det är ett slags kompromiss. En mycket väldesignad kontorsbyggnad ersätter byggnaden mot gränden. Astoriahuset bevaras och görs om till bostäder. Kontorshuset håller sig dämpat avseende höjder i kvarteret.

Vi måste hantera de centrala vackra delarna av Stockholm med varsamhet. Detta beslut är som sagt inte okomplicerat, men det ska inte ses som prejudicerande. Jag och Miljöpartiet kommer att vara mycket vaksamma när det gäller den fortsatta utvecklingen av de centrala klassiska delarna av Stockholms stadskärna.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 176

Björn Ljung (M): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Detta är ett ärende som måhända har tagit lång tid att avgöra. Men det kunde ha avgjorts ganska snabbt.

Här vill jag passa på att avliva några myter. Huset går att bevara. Det har jag fastighetsägarens ord på. Men, för att citera fastighetsägaren: Våra kalkyler går inte ihop på samma goda sätt om huset bevaras. Det har sättningar, men det går att bevara. Går det att bevara fasaden, som ett kompromissförslag? frågade jag. Det går att bevara fasaden, men det blir inte lika bra för oss, och det blir mycket dyrare, blev svaret.

Det handlar alltså egentligen om att fastighetsägaren inte vill. Det går, men fastighetsägaren vill inte. Fastighetsägaren vill tjäna den absolut sista krona man kan tjäna i projektet. Vad blir det då? Astoriahuset förvanskas med en påbyggnad med någon sorts fantasifullt flerfärgat tak. Vi får en rivning av ett 1870-talshus i Stockholm. Det finns ett 20-tal kvar av den sortens hus i Stockholm; fler är det inte.

Frågor till mina kära kollegor här i fullmäktigesalen kan ställas partivis. Miljöpartiet – hur klimatsmart är det att riva ett fungerande stenhus som går att rädda? Ni har försökt bevara betonghus på Östermalm tidigare av klimatskäl. Man kan fråga Kristdemokraterna och min gode vän Erik Slottnér hur vettigt det är att riva klassisk

arkitektur i Stockholm och ersätta den med någonting som Kristdemokraterna i vanliga fall tycker är ganska trist. Socialdemokraterna och Vänstern kan man fråga: Hur kommer det sig att det är viktigare med fastighetsägarnas ekonomiska intressen än att bevara Stockholms kulturarv?

För liberaler är ärendet lätt. Vi bor i en unik stad som besökare tycker mycket om därför att den har de värden den har. Vi har de byggnader och den skyline vi har. Jag talade med en tysk arkitektprofessor för knappt ett år sedan och berättade om detta. Han sade: Aber das is nicht möglich! Fullständigt spontant sade han: Hus av detta slag river man inte i städer som tidigare har varit drabbade av krig. Dessa hus bevarar man när det finns möjlighet att bevara och när det finns möjlighet att inrätta bostäder utan att bygga om och bygga till och ge ytterligare kontor. Varför fattar vi då inte i denna församling detta beslut? Varför låter vi oss styras av fastighetsägaren?

Jag vill ställa en fråga till Roger Mogert. Detta är inte prejudicerande, säger han. Bekymret är bara att vi har ett liknande fall med 1876 års tullhus vid Blasieholmen. Vi har Freys hyrverk vid kvarteret Sperlingens backe vid Stureplansområdet och ytterligare palats i det området. Så är det. Folk är inte dummare än att de faktiskt lyssnar på de beslut vi fattar, och sedan gör de det de kan göra i staden och det som de betraktar som utveckling.

För liberaler är inte detta en utveckling. Detta är en avveckling av den unika stad som vi har. Av det skälet är det lätt att säga: Ska vi bygga mycket måste vi också bygga bra. Att bygga bra innebär inte att vi river hus som det snart bara finns 17 stycken av kvar i denna stad. Betänk det, mina vänner! Det är denna stad vi ska lämna över till våra barn och barnbarn. Det är det vi gör nu. Jag är inte stolt över att vi har rivit fyra 1800-talshus den senaste tioårsperioden, som Joakim Larsson mycket riktigt sade. Vi ska bevara dessa hus, och vi ska sätt press på fastighetsägarna.

Därför: Bifall till Liberalernas förslag om avslag på detaljplanen!

Anförande nr 177

Borgarrådet M o g e r t (S): Herr ordförande! Låt mig börja med att säga att jag delar analysen att det är rimligt att tro att detta går att rädda. Jag tycker att det också stärks av det som fastighetsägaren i ett tidigare läge har föreslagit om en annan lösning, där man tidigare ville rädda åtminstone en del av fasaden, som borgarrådet Larsson påpekade. Nu fick man underkänt för det eftersom staden inte önskade sig en pastisch. Det är ju också en del av historien i detta. Men det är någonstans rimligt att tro att det skulle gå att göra. För mig är inte det en avgörande faktor. För mig handlar det om att väga de värden vi de facto får mot de värden vi de facto mister i detta. För mig är det inte en avgörande ingrediens att huset är i tekniskt dåligt skick. Det är naturligtvis en del av matematiken, men inte en avgörande del.

Jag måste till slut säga att det är lite lustigt när du säger att detta är prejudicerande för ett beslut som i realiteten fattades tidigare, det vill säga tullhuset. Där gick ni ut med en tävling tillsammans med Nobelkommittén som medgav att huset skulle kunna rivas.

Anförande nr 178

Björn Ljung (L): För att börja där borgarrådet slutar: Markanvisningen för Nobelhuset skulle innebära ett museum, bibliotek och publika lokaler för forskare och skolelever – inte ett förgyllt bilbatteri med en jättelik kongressal. Vi har aldrig någonsin sagt att tullhuset ska rivas. Det är fel, Mogert.

Det blir prejudicerande, för vi ser nu ytterligare förslag på 1870-talshus som fastighetsägare och blivande fastighetsägare anser att det är helt okej att föreslå rivning av. Staden följer efter och föreslår att man kan riva eftersom man får någonting annat i stället. Den här fastighetsägaren tycker jag att man ska säga mycket gott om, för de har lyckats få nämnda Blasieholmen och göra exakt det man skulle kunna göra som en kompromiss här, nämligen att bevara fasaden och ha ett annat innehåll inuti. Fastighetsägaren har lyckats med detta på Blasieholmen. Det kunde du också ha drivit som alternativ till rivning här, borgarrådet Mogert.

Anförande nr 179

Sebastian Wiklund (V): Till att börja med ska även jag säga att detta är ett svårt beslut, men jag tror också att det blir bra till sist.

Björn Ljung nämnde här tidigare någonting om rivningsvåg, andra hus och så vidare. Jag förstår din oro och kan dela den på det sättet. Men vad gör man då? Det som vi har gjort och lagt in i budget och som nu kommer fram i stadsbyggnadsnämnden är att vi tar fram riktlinjer för stenstaden. Detta är ett särskilt projekt som har sina specifika saker, men det är inte det som är prejudicerande. Snarare måste man skapa ett navigationssystem för byggherrar och ägare i innerstaden eller i stenstaden som vi har att göra med. Det är det som i stället kommer att sätta ramen för hur vi bygger framöver, och inte detta enskilda ärende.

Anförande nr 180

Björn Ljung (L): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! De enkla riktlinjerna för fastighetsägare i stenstaden i Stockholm är att de är en del av historien. Om man är en del av historien kan man inte förvänta sig att få maximal utväxling på utväxling av alla sina fastighetsutvecklingsprojekt. Det har jag sagt i alla diskussioner jag har haft med alla fastighetsägare i staden. Det är vår syn. Det är den liberala synen på Stockholms stads utveckling. Om vi ska bygga mycket måste vi bygga bra.

Bekymret med Vänsterpartiet är att ni före valet via er utmärkta dåvarande ledamot i stadsbyggnadsnämnden, Maria Hannäs, inte tyckte att detta var ett bra förslag att driva. Nu, efter valet, ändrar ni er och säger att vi så småningom ska ha en policy, att detta bara är ett ärende och att det inte blir fler. Ändå är det så att tullhuset står på tur och sedan Freys hyrverk vid Sperlingens backe, det vill säga vid Stureplan.

Nej, Vänsterpartiets retorik i det här fallet är inte mycket värd. Ni vill riva ett unikt 1870-talshus.

Anförande nr 181

Erik Slottnér (KD): Ordförande! Jag fick mitt namn nämnt, så jag ville begära replik. Jag har kanske lite svårt att förstå denna enorma upphetsning över just den huskropp vi talar om. Den är gulklassad. Den är alltså varken grön- eller

blåklassad; det ska vi komma ihåg. Om det hade varit Astoriabiografen man ville riva skulle jag ha haft betydligt större problem. Det hade vi inte kunnat acceptera. Men detta är en huskropp som inte är något publikt hus. Det vetter inte mot gatan. Det har inte de stora kulturhistoriska värdena.

Björn Ljung! Vi vill inte ha en slumrande stenstad. Vi vill ha en levande stenstad. Om vi ska få en levande stenstad måste också områdena runt husen utvecklas, och det är det denna plan handlar om. Så kan vi få en bra helhet, och i helheten ingår, tyvärr – kan jag ändå säga – en rivning. Vad gäller gestaltning av den nya huskroppen är det såklart alltid subjektivt. Men jag tycker att detta skiljer sig från mycket annan, brutalistisk, arkitektur som vi ser i dag. Om man hade föreslagit ett nytt Waterfront hade jag såklart sagt nej, men det har man inte gjort.

Anförande nr 182

B j ö r n L j u n g (L): Erik Slottnér! Du vet att jag har stor respekt för dig i stadsbyggnadsärenden. Bekymret här är att du går med på en förvanskning av Astoriahuset som vetter ut mot Nybrogatan genom en påbyggnad av detta flerfärgade tak. Du går med på en rivning av 1870-talshuset, som kunde ha använts i stället för att rivas. Det är ett faktum.

Att detta sedan blir en öppen plats är alldeles utmärkt. Platsen kommer nu att kompletteras med ett litet dike – ett mini-Sergels torg, som inte kommer att bringa något annat än otrygghet till platsen. Det kommer vi att se om det här nu genomförs, vilket jag hoppas att det inte gör.

I detta fall, Erik Slottnér, har du och Kristdemokraterna hamnat fel när det gäller att värna Stockholms skönhet och den klassiska arkitekturen. Jag kan bara beklaga det och hoppas nu att ärendet i fortsättningen inte går er väg. Huset hade gått att rädda om man hade velat.

Anförande nr 183

H a v a l M u r a d (MP): Jag ska bara försöka bringa lite klarhet angående med Nobelmuseet och arkitekturtävlingen. Om man vill bevara någonting eller inte riva någonting ska man säga det inför en arkitekturtävling. Det ska finnas med i arkitekturtävlingens förutsättningar. Man kan inte i efterhand komma och ändra på reglerna eller försöka ha andra åsikter när man har tabbat sig i hur man har utformat tävlingen. Det fanns inte med i tävlingen, och så är det.

När det gäller den här byggnaden bevaras de kulturella värdena och de urbana kvaliteterna. Byggnaden ut mot Nybrogatan bevaras. Allt annat är osanning. Så är det också sagt.

Det som händer med byggnaden ut mot Nybrogatan är att den görs om till bostäder, vilket den faktiskt var ämnad för från början, så det är ju också väldigt bra. Det man däremot river är flygeln, och den kanske inte har samma kvaliteter även om vissa tycker det.

Det jag vill lyfta fram i det här projektet är arkitekturen. Den är exceptionellt välgestaltad och noggrant projekterad. Med tanke på alla tidigare talares brinnande ord om spännande taklandskap och så vidare är goda exempel på modern arkitektur

och spännande tak. Det är inte ofta vi blir bortskämda med den här typen av arkitektur, särskilt inte på den här nivån, så jag tycker verkligen att det här är riktigt bra och jättefint ur ett arkitektoniskt perspektiv. Jag tror att vi kommer att vara jätteglada för den här byggnaden i sinom tid.

Anförande nr 184

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag är glad att du, Haval, ändå törs ta den här debatten, därför att i mångt och mycket har du helt rätt – ingen tvekan om det. Det är bara det att du har helt rätt på fel plats.

Det här taklandskapet är jätteintressant och jättespännande, men det har ingenting på Nybrogatan att göra och det har ingenting på vare sig Astoriahuset eller gårdshuset att göra.

Gårdshuset går att rädda. Det har jag fastighetsägarens ord på. Huset ut mot Nybrogatan, alltså Astoriahuset, kommer de facto att förvanskas av det nya färgglada taket. Det kan man inte bortse från. Sedan kan man ha olika uppfattning om denna förvanskning är bra eller inte, om den tillför något eller inte.

Jag ska passa på och fråga dig, Haval, för du har ju kontrareplik: Hur klimatsmart är det att riva ett välfungerande stenhus som går att rusta?

Anförande nr 185

H a v a l M u r a d (MP): Det beror på vilket klimatperspektiv man tittar på. Om man tittar på byggnadens energieffektivitet kanske det är mycket bättre att modernisera byggnader. Om man kollar på koldioxidutsläpp eller carbon footprint, som jag tror att Björn Ljung är ute efter, när man river gamla byggnader är det inte så himla bra att riva en gammal byggnad, utan då ska man försöka behålla så många byggnader som möjligt så att man inte behöver slösa mer koldioxid för att tillföra ny betong och nybyggnation.

Det beror alltså på hur man ser på hållbarhetsperspektivet i byggnader.

När det gäller taket – vi pratar alltså om våning 4, 5 och kanske 6 – kan man också prata om gatuperspektiv och mänskligt perspektiv, arkitektur ur ett mänskligt perspektiv och hur det syns och märks. Vi tittar på en flygbild uppifrån, och jag tror inte att det är så människor kommer att uppleva byggnaden. Ut mot Nybrogatan tror jag att man kommer att uppleva att väldigt mycket av byggnaden är kvar. Flygeln försvinner, och man tillför kvaliteter till staden. Jag kan tugga i mig det här. Det är okej. Arkitekturen är väldigt god!

Anförande nr 186

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Den här debatten har varit väldigt illustrativ. Vi har hela tiden hört ett känslösvall från människor. Man vill en massa saker, och man vill inte en massa saker.

Vi socialkonservativa närmar oss den här typen av frågeställningar på ett annat sätt. Vi har hört sägas att man ska pressa hyresvärden, att det går att rädda huset och så vidare.

Allright, jag kanske slår in öppna dörrar, men jag bor själv i ett kvarter på Södermalm där husen sjunker. Jag kan själv se hur man går till väga. Det är Svenska Bostäder som har husen och som har valt att rädda dem.

Det man gör är följande: Någonstans finns det ett golv i en fastighet, även om det är nere i källaren. Någonstans där nere finns det berggrund. Ibland behöver man alltså förstärka bottenplattan – golvet – och då tar man och borrar 100 eller fler hål. I dessa hål stoppar man ned tjocka järn- eller stålrör i bitar. När det gäller vårt hus är det 20 meter ned i marken. Så tar det fast där, så fäster man det i bottenplattan och så gör man 100 sådana förstärkningsåtgärder. Då står huset kvar.

Men vad kostar detta? Vi pratar miljoner, miljoner, miljoner!

Fastighetsägaren i det här fallet har sagt jo, det går att lösa tekniskt. Visst, det gör det. Men det går inte att räkna hem det i en företagsekonomisk kalkyl, så i sådana här situationer måste det offentliga ta över. Då måste man ta ställning: Är det värt att rädda det här 1870-talshuset? Först ska man ta reda på hur mycket det kostar att rädda. Sedan ska man ta reda på vad vi stockholmare är beredda att betala för att rädda detta hus.

I kvarteret Pyramiden som jag pratar om går det visserligen mycket rykten, men det sägs att det handlar om 100 miljoner. Då får man med nationalekonomiska metoder försöka ta reda på vad betalningsviljan är. Man kan i alla fall smalna av det lite grann genom någon enkätundersökning, och sedan kan man fortsätta diskussionen.

Så gör vi socialkonservativa – ett analytiskt angreppssätt! Varmt hjärta men kall hjärna, i motsats till att bara *vilja* saker. Ni vill så mycket!

Anförande nr 187

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det är en intressant debatt där vi har sett ett mycket starkt inslag av ärlighet och uppriktighet. Det måste jag säga att Haval Murad står för när han svarar att det kanske inte är så klimatsmart att riva ett sådant här hus och ersätta det med ett annat betonghus. Jag gläder mig åt att han å Miljöpartiets vägnar ger ett sådant klart och tydligt svar.

Jag vill också passa på att säga, angående arkitekttävlingen för Nobelcenter som inte har ett dugg med den här frågan att göra, men eftersom Havad Murad ändå tog upp det, att denna tävling inte utlystes av staden eller av oss här, utan den utlystes av Nobelhuset AB. Det var de som gav förutsättningarna för det här, ingen annan. Staden har kommit med ett förslag till en markplätt att bygga ett Nobelcenter på. Det är det som är stadens insats när det gäller dessa delar.

Bekymret med ett sådant här ärende är inte att man kan säga att det är ett olycksfall i arbetet och att man tillför så mycket kvaliteter så vi kan gå med på det den här gången. Bekymret är att vi kan glädja oss åt att Hjalmar Mehr och hans kompisar inte ansåg att Norrmalmsregleringen behövde sträcka sig längre än till Norrmalm. Östermalm och Södermalm är till stora delar är bevarade med den struktur man hade då. City revs, och man ersatte det med något helt annat, en helt annan brutalistisk arkitektur än vad som fanns innan. Man kan också säga att med dagens byggteknik

hade vi kunnat rädda så mycket mer av det gamla Norrmalm och det gamla city, men med gårdagens teknik gick inte det.

I dagens läge kan vi det. I dagens läge kan vi rädda dessa hus. I dagens läge räddar vi Gamla stan. Vi låter inte Gamla stan sjunka. Vi låter inte Gamla stans hus förstöras av sättningar, utan vi räddar dem. Precis på samma sätt kan man göra i det här området på Östermalm, fast faktiskt enklare.

Den saken är alldeles klar, och då tycker jag att det är vår uppgift som företrädare för Stockholm, denna vackra stad, att fatta de beslut som ger fastighetsägarna stöd i att bevara dessa unika hus som det bara finns 20 kvar av. Snart, mina vänner, finns det bara 17 kvar när Freys hyrverk, flygeln till Astoriahuset och tullhuset på Blasieholmen försvinner. Då har vi åstadkommit att det är 17 kvar, och det är en bostads- och fastighetspolitik som Liberalerna aldrig kan acceptera!

Anförande nr 188

H a v a l M u r a d (MP): Angående tävlingen igen: Vem det nu var som utlyste tävlingen är jag rätt övertygad om att staden i dialog med dem som utformade tävlingen hade kunnat vara med och bestämma förutsättningarna. Jag säger det än en gång: Man kan inte tabba sig och sedan komma i efterhand och säga att nej, den här byggnaden måste vi bevara.

Nu har vi sagt att vi ska flytta den här byggnaden. Vi ska inte riva den, utan vi ska flytta den. Det är det som är sagt just nu.

Det är beklagligt att konstatera att man inte gav rätt förutsättningar i den här tävlingen från början. Man ska ge arkitekterna goda förutsättningar så att vi vet vad vi ska göra. Annars kan inte vi rita ordentligt. Vi vet inte vad vi ska rita efter om man inte i tävlingen säger att dessa men inte dessa förutsättningar gäller.

Anförande nr 189

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Nu är det så här, Haval Murad, att vi ska återkomma till Nobelcenter, jag lovar. Vi ska ta en rejäl omgång i den här talarstolen också om Nobelcenter. Men det är som jag sa: Arkitekttävlingen utlystes av Nobelhusen AB, och jag tycker verkligen att staden kunde ha varit mycket tydligare. Liberalerna har inte haft något inflytande i den frågan, men det kan jag säga att hade vi haft det så hade det naturligtvis stått på kartan att den maritima miljön och tullhuset skulle bevaras.

Men nu talar vi om flygelhuset till Astoriahuset på Nybrogatan. Jag vill också passa på att nämna det förslag till något konstigt Sergels torg i miniformat och nedsänkt park på Sofi Almqvists plats som föreslås. Det är också ett sätt att öka de kommersiella ytorna för fastighetsägaren och kunna hyra ut ännu mer. Därmed borde han ha kunnat behålla strukturen, för då hade han fått ännu mer utväxling för sina fastighets-ekonomiska investeringar.

Nej, mina vänner! Detta hus hade gått att bevara och ändå hade kalkylerna hållit för fastighetsägaren. Bifall till Liberalernas avslag i kommunstyrelsen!

§ 43 Utvecklingen av Vinsta Företagsområde (Utl. 2015:124)

Anförande nr 190

Erik Slottnér (KD): Jag tycker att det är roligt att min motion om att utveckla Vinsta företagsområde till en levande blandstad med bostäder, serviceutbud och handel har fått en sådan positiv respons. Det tackar jag verkligen för!

Vinsta ligger fantastiskt bra till med närhet både till tunnelbana och till bra vägförbindelser. När Förbifarten äntligen står färdig hamnar Vinsta verkligen i ett slags nav av bra kommunikationer. I dag består dock området mest av verksamheter som masar sig fram tack vare tillfälliga bygglov varav de allra flesta faktiskt håller på att rinna ut. Fastighetsägarna uttrycker en stor frustration, eftersom de lever i ett slags vakuum. Något kommer såklart att hända med Vinsta, men ingen kan säga vad eftersom man länge har väntat på att Förbifarten ska vinna laga kraft.

I väntan på detta har fastighetsägare inte vågat investera. I takt med det blir det också svårare att hyra ut, varpå hela området har tillåtits stagnera. Många vill göra om fastigheter till bostäder men får inte eftersom planen inte så medger. Detta hämmar inte bara bostadsbyggandet utan hindrar också en expanderingspromenadstaden utanför tullarna.

Nu har Förbifarten vunnit laga kraft, och det är viktigt att ett planarbete för hela Vinsta företagsområde nu tar fart. Både stadsdelskontoret och finansborgarrådet hänvisar till att det pågår vissa planarbeten, och det är på sätt och vis bra, inte minst bekräftas vissa användningsområden.

Å andra sidan är jag rädd för, om man nu missar möjligheten att göra en helhetsplanering av Vinsta, att man i stället börjar dutta med frimärkesplanering för att de här tillfälliga byggloven ska kunna bli permanenta. Det vore ett väldigt stort misstag.

Nu finns alla möjligheter att bygga en attraktiv kvartersstad med levande bottenvåningar, boulevardstråk, serviceutbud och anläggandet av en stadspark. Fastighetsägarna står på tårna, Förbifarten har vunnit laga kraft och kollektivtrafiken finns där redan, så vad väntar vi egentligen på? Den frågan vill väldigt många ha svar på. Jag yrkar bifall till motionen, precis som mina övriga allianskollegor har gjort i kommunstyrelsen.

Anförande nr 191

Borgarrådet M o g e r t (S): Tack, Erik Slottnér, för befordran till finansborgarråd! Det kom plötsligt, men jag tackar och bockar ödmjukast.

Skämt åsido: I grunden är vi överens om de resonemang som Erik Slottnér för. Låt mig bara börja med att säga det. Det finns ju en enorm potential i Vinsta företagsområde, något som staden har konstaterat ganska länge. Det kan växa och bli någonting annat, en blandstad med bostäder och verksamheter med en fungerande kvartersstruktur och levande bottenvåningar. Det har en oerhörd potential att bli någonting.

Precis som Erik Slottnér också slår fast är ju förutsättningar klarlagda nu när planerna för Förbifarten har vunnit laga kraft. Det är också därför som det har påbörjats ett visst planeringsarbete. Det som måste göras nu är att komma överens

med tomträttsägarna och eventuella andra markägare för att göra en helhetsplanering. Det är det arbetet om just nu pågår.

Detta kräver i sig inte ett beslut i fullmäktige, utan där kommer vi att fortsätta arbetet i denna riktning, och jag har egentligen inte uppfattat att någon i den här salen har en annan uppfattning.

Anförande nr 192

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Ordförande, fullmäktige! Jag vill bara för Centerns del yrka bifall till motionen, alltså till reservationen i kommunstyrelsen!

Anförande nr 193

E r i k S l o t t n e r (KD): Till stadsbyggnadsborgarrådet vill jag säga att det jag är rädd för med detta är att helhetsgreppet riskerar att gå förlorat. Vi fick ganska nyligen upp ett förslag till detaljplan för en del av Vinsta, och det är det här jag är lite orolig för, precis som vi har debatterat i en del andra ärenden: att vi sysslar med frimärkesplanering.

Vi har ju de senaste åren gått mer emot att prata om områdesplanering, och det här är verkligen ett område som skulle förtjäna just en sådan. Det är ett tydligt avgränsat område med både vägar, verksamheter och grönområden. Här finns alltså alla möjligheter att verkligen få den attraktiva promenadstaden i ytterstaden som jag verkligen efterfrågar och som jag tycker att fler stadsdelar i Stockholm förtjänar.

Det är det jag är orolig för, och det är därför jag tycker att vi ska bifalla den här motionen, för det skulle ge en tydlig signal till stadsbyggnadskontoret att jobba vidare med helhetsgreppet om Vinsta och inte bara delar av Vinsta.

Anförande nr 194

B o r g a r r å d e t M o g e r t (S): Det blev inte så hätskt när vi är så pass överens som vi ändå är. Jag håller med om att det behövs framför allt en områdesanalys och ett helhetsgrepp. Om man ska starta ett områdesprogram kan man diskutera, men det behövs ett grepp om helheten. Där har vi stärkt arbetet och skapat bättre förutsättningar, skulle jag vilja påstå, för möjligheterna i dag att göra den typen av arbete. Skärholmen är ett väldigt bra exempel på hur man kan arbeta.

Jag tror att det ärende Erik Slottner tänker på är bygglovets vi hade på listan sist, där man ville omvandla en tidigare företagslokal till boende i strid med gällande detaljplan. Där valde vi, just utifrån att detta faktiskt var en del av en helhet, att återremittera för att få något slags konsekvensbeskrivning av detta. Tar man ut de små delarna riskerar man ju att låsa upp och förstöra en större plan.

Anförande nr 195

E r i k S l o t t n e r (KD): Det blev inte så hätskt som Roger Mogert kanske skulle önska att det var, för då är det ju som bäst i talarstolen – eller hur?

Jag hoppas ändå att den här debatten på något sätt har satt ett visst frö så att de kontakter som Roger Mogert naturligtvis ofta har med bland annat stadsbyggnadsdirektören och andra på kontoret ska kunna sätta lite fart i processen kring Vinsta företagsområde.

Även om inte motionen bifalls här i dag hör jag alltså vad borgarrådet säger, och händer det för lite kommer jag att återkomma i interpellationer och frågeställningar.

Anförande nr 196

B j ö r n L j u n g (L): Hade inte Erik Slottner hunnit skriva motionen så hade det kommit en liknande motion från Liberalerna, och det är därför vi står bakom den. Jag nöjer mig med att yrka bifall till Liberalernas förslag i kommunstyrelsen.

§ 44 Halverad tomträttsavgäld för fler bostäder för unga (Utl. 2015:132)

Anförande nr 197

Erik Slottnér (KD): Idag kanske man får några poäng till när medierna ska göra sin statistiska sammanställning av antalet anföranden, interpellationer och motioner. Det känns ju bra i alla fall, och det är ni som avgör hur lång debatten blir innan vi får gå på julbord.

Ordförande! Det är brist på små och yteffektiva lägenheter som inte minst unga och studenter men också andra grupper med mindre resurser har råd att efterfråga. Tyvärr har det byggts mycket större lägenheter, och de ettor som har byggts har många gånger varit över 40 kvadratmeter. Parkeringsstal har ofta uppmuntrat bygget av större lägenheter för att på så sätt kunna hålla nere antalet parkeringsplatser. Tyvärr fortsätter detta fenomen i stadsbyggnadsnämnden, trots att fullmäktige har antagit en ny parkeringsnorm som bland annat skulle förebygga detta problem.

Jag har dock kunnat notera en positiv utveckling på byggmarknaden. Allt fler byggföretag har tagit fram små ettor och tvåor som är mycket yteffektiva. Förändrade byggregler möjliggör också att bygga just mindre lägenheter. Som exempel kan nämnas snabba hus som är enrummare på 32 kvadratmeter, men många andra exempel finns också. Nu finns på marknaden enrummare under 30 kvadratmeter och tvårummare på runt 35 kvadratmeter.

Det är så klart en väldigt positiv utveckling som banar vägen för lägre hyresnivåer i nyproduktionen. Men mer måste göras från politikens sida för att stimulera att fler yteffektiva och små lägenheter produceras.

Kristdemokraterna föreslår därför att tomträttsavgälden halveras för hyresrätter upp till 35 kvadratmeter. Detta tillsammans med den nya p-normen, där p-talet sänks för små lägenheter, skulle leda till ett ökat intresse hos fastighetsägare och byggföretag att producera mindre lägenheter.

Företeelsen är inte ny. Redan i dag har vi halverad tomträttsavgäld för studentbostäder i syfte att göra det mer intressant och lönsamt att producera den typen av lägenheter. Denna rabatt bör alltså utvidgas till att gälla samtliga hyresrätter upp till 35 kvadratmeter.

Finansborgarrådet radar upp flera tänkbara problem med en sådan här reform, och det kan måhända finnas potentiella hinder. Men hinder har väl röjts undan förr när den politiska viljan har funnits. Hyresgästföreningen som Socialdemokraterna nog har kontakter med emellanåt är ju väldigt positivt inställda till motionen och säger att åtgärden visst skulle leda till lägre hyror.

Vad gäller lagrummet kan jag konstatera att principen i dag gäller för studentbostäder och att det därför inte borde vara helt omöjligt att införa också för en annan del av beståndet om den politiska viljan finns.

Men det är väl tyvärr den där viljan som saknas, ser jag när jag läser finansborgarrådets svar på motionen. Jag yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 198

J a n V a l e s k o g (S): Vi bygger 700 studentlägenheter per år i dag, och antalet nya studentlägenheter som påbörjades under den förra mandatperioden var 1 400 under hela perioden mot utlovade 4 100. Ni påbörjade alltså ganska få studentlägenheter.

Under era båda perioder ombildade ni i stället ungefär 26 000 lägenheter till bostadsrätter, varav uppskattningsvis 8 000 var just sådana här små lägenheter som bland annat studenter efterfrågar, det vill säga små hyreslägenheter. De försvann alltså.

Hur ska jag uppfatta den här motionen? Kanske som ett uttryck för dåligt samvete föreslår nu Kristdemokraterna att man ska halvera avgälden för alla hyresrätter upp till 35 kvadratmeter. Det syns dock tydligt i utlåtandet att olika experter som uttalar sig i frågan är helt eniga: Detta innebär varken fler lägenheter eller lägre hyror. Det innebär i stället större vinst för byggherrarna och fastighetsägarna och sämre projektekonomi och därmed ökade kostnader för skattebetalarna.

Studenterna eller någon annan som vill ha små lägenheter vinner absolut ingenting på detta i det här fallet. I stället riskerar det att försämra projektekonomin med halverad avgäld som just är väldigt förmånlig, vill jag betona, för just hyresrätter. Vi kommer att få fler projekt med studentlägenheter som inte går att genomföra av ekonomiska skäl.

Det är inget som helst problem att få byggherrarna att bygga små hyreslägenheter i dag, varken att bygga eller få uthyrt. Så det är inte den efterfrågeproblematiken som finns.

Jag menar därför att det här är ingenting annat än en förmögenhetsöverföring, från staden till olika fastighetsägare, och som sagt: Ni var världsmästare på detta tidigare när ni styrde, och vi tänkte inte börja med sådan politik igen. Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 199

E r i k S l o t t n e r (KD): Nu börjar Valeskog prata väldigt mycket om studentlägenheter, och det är sant att den produktionen fick vi igång rejält under Alliansens år vid makten. Det är ju uppemot 10 000 nya studentlägenheter i olika skeden i planprocessen.

Men nu pratar vi inte om studentlägenheter som redan har en halverad tomträttsavgäld, utan vi talar om lägenheter som framför allt skulle rikta sig till yngre vuxna. Det kan dock även vara äldre personer som behöver flytta från sina lägenheter eller villor och som vill ha ett mindre boende som behöver vara tillgängligt men som inte har råd att efterfråga nyproduktion. Även för dessa skulle detta kunna vara intressanta bostäder att efterfråga.

Vi har ju ett problem med hyresnivåer. Det är jättebra om det nu är så att det börjar produceras väldigt många lägenheter runt 30 kvadratmeter. Jag ska undersöka den statistiken. Men fortfarande har vi problem med hyresnivån i hyresproduktionen.

Hyresgästföreningen är väldigt tydliga med att detta kommer att bidra till att pressa hyrorna nedåt. Hur ställer sig Valeskog till den ståndpunkten?

Anförande nr 200

J a n V a l e s k o g (S): Som jag sa träffar jag fastighetsägare och byggherrar väldigt ofta. De vill mycket gärna bygga hyresrätter, och de vill också mycket gärna bygga små lägenheter. Det är alltså inget problem att hitta någon som vill bygga.

Den hyressättningsprincip som vi har är i praktiken sådan, enligt experternas bedömning, att detta skulle innebära att pengarna ramlar ned i fickan på fastighetsägaren och inte hos de boende. Sambandet är inte sådant. Det har kanske varit så en gång i tiden men inte längre.

Det viktigaste är att vi i motsats till de senaste åren får igång och ökar byggnationen av mindre lägenheter och studentlägenheter. Det håller vi på och jobbar med. Sedan ska vi fortsätta ha ett avgäldssystem som i sig innebär en kraftig subvention av boendet. Det är en utmärkt form.

Jag noterar slutligen att Erik Slottner hade en annan uppfattning när det gäller att upplåta med tomträtt vid bostadsrätter, för då hamnar det i fastighetsägarens fickor. Men inte i det här fallet. Det är lite motsägelsefullt.

Anförande nr 201

E l i n O l s s o n (MP): Jag vill börja med att säga att jag uppskattar väldigt mycket den här motionens intentioner. Vi behöver lyfta på varje sten för att möjliggöra fler bostäder så att unga vuxna kan få sin första bostad. Vi har själva ställt oss samma fråga som Erik Slottner lyfter upp i motionen och just landat i den slutsats som exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden lyft, det vill säga att vi juridiskt skulle bli tvungna att sänka samtliga tomträttsavgälder för bostäder under 35 kvadratmeter, vilket då inte är en framkomlig väg.

Jag är som sagt ändå glad över att Kristdemokraterna vill arbeta aktivt med markpolitiken. En satsning som jag har sett från ert håll under den förra mandatperioden är ju den markanvisningstävling som gjordes för rimliga hyror bland annat i Midsommarkransen. Det är en väg som vi nu tar vidare genom den nya, reviderade markanvisningspolicyn som just tar rygg på den typen av initiativ.

Om vi ser till var de överkomliga hyror och det bestånd som redan finns ligger är det också så som Jan Valeskog nämnde, att de ombildningar som gjordes under den förra mandatperioden slår väldigt hårt mot just den här gruppen när vi ser på de bostäder som har ombildats. De har naturligtvis inte försvunnit från jordens yta, men de kommer inte till den här gruppen vilket hade kunnat vara möjligt. Vi ser att ombildning av 26 000 bostäder, varav 8 000 når den här målgruppen, mot de 40 bostäder som möjliggjordes efter den där markanvisningstävlingen verkligen är på marginalen.

Men som sagt: Det är väldigt bra att vi tillsammans lyfter på alla stenar och bra att få detta besvarat också via den här motionen!

Avslutning

Anförande nr 202

O r d f ö r a n d e n : Till dem som inte kommer på middagen vill jag framföra ett varmt tack! Tack för i år, alla fullmäktigeledamöter, för ert engagerade och trevliga sätt att debattera här i fullmäktigesalen och att ni för det mesta åtminstone håller er till ämnet!

Jag vill också tacka personalen, både den politiska och den opolitiska, för allt det arbete som ni gör för oss i fullmäktige. Utan er vet ni att vi står oss slätt. Vi klarar oss inte utan er helt enkelt.

Därmed önskar jag en god jul och ett gott nytt år och bordlägger alla övriga ärenden nästa år. Jag avslutar mötet och hälsar er alla varmt välkomna in i Prinsens galleri!